

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ**

**ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ"

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ОСНОВА ЇЇ
СКЛАДАННЯ ТА АНАЛІЗУ»**

Здобувача Сафронова Андрія Михайловича
(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Науковий керівник: Ходзицька Валентина Василівна к.е.н., доцент
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: Цятковська Олена Віталіївна, д. е. н., доцент
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

Київ - 2026

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає **105** сторінки , основний текст кваліфікаційної роботи викладено на **83** сторінках друкованого тексту. Робота містить **19** таблиць, **3** рисунків , список використаних джерел з **53** найменувань , **7** додатків

“Цифровізація фінансової звітності як основа її складання”

Об'єктом дослідження розглядається процес складання подання та аналізу фінансової звітності суб'єктів господарювання в умовах цифрової трансформації.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних методологічних та організаційно-практичних аспектів цифровізації фінансової звітності на основі стандартів XBRL та SAF-T що є об'єктом даної роботи.

Мета і завдання дослідження. Основною метою роботи є обґрунтування методичних підходів до складання цифрової фінансової звітності та розробка практичних рекомендацій щодо її використання для цілей фінансового аналізу та підвищення прозорості діяльності підприємства. Для досягнення поставленої мети були вирішені такі завдання:

- досліджено економічну сутність та еволюцію цифровізації в системі бухгалтерського обліку;
- проведено аналіз міжнародних стандартів цифрової звітності XBRL та SAF-T;
- визначено нормативно-правове регулювання та етапи провадження цифрової звітності в Україні;
- здійснено аналіз організаційно-економічної характеристики ТОВ “АК Україна” та його облікової політики;
- досліджено технологічної інфраструктуру підприємства та вивчено практичні аспекти підготовки та подання фінансової звітності у форматі XBRL;

- здійснено моделювання процесу формування стандартного аудиторського файлу SAF-T UA, розроблено методику автоматизованого аналізу фінансового стану підприємства та сформульовано рекомендації щодо оптимізації процесу впровадження цифрової звітності та досліджено перспективи застосування технології штучного інтелекту та блокчейну.

Теоретична значущість Роботи полягає в узагальненні теоретичних засад цифровізації фінансової звітності. методична значущість полягає в розробці підходів до складання та аналізу фінансової звітності. практично значущість полягає у формуванні рекомендацій щодо впровадження цифрової звітності на підприємствах.

У процесі дослідження використовувалися такі методи: аналіз, синтез, систематизація, узагальнення, спостереження, порівняння, статистичний аналіз, моделювання процесів цифровізації, економіко-математичні методи аналізу фінансових показників.

Інформаційною базою дослідження стали законодавство України, наукові роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, фінансова звітність ТОВ "АК Кроу Україна", статистичні дані Державної служби статистики України та інформація з офіційних веб-сайтів розробників програмного забезпечення.

Результати дослідження можуть бути використані підприємствами для впровадження цифрової фінансової звітності, державними органами для вдосконалення нормативно-правової бази та навчальними закладами для підготовки фахівців з бухгалтерського обліку та оподаткування.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2025.

Рік захисту роботи – 2026.

Ключові слова: цифрова фінансова звітність, XBRL, SAF-T, автоматизація бухгалтерського обліку, електронний документообіг, фінансовий аналіз, штучний інтелект.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....	7
1.1. Економічна сутність та еволюція цифровізації в системі бухгалтерського обліку.....	7
1.2. Міжнародні стандарти цифрової звітності: порівняльна характеристика форматів XBRL та SAF-T.....	12
1.3. Нормативно-правове регулювання та етапи впровадження цифрової звітності в Україні.....	18
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....	25
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ "АК "Кроу Україна" та аналіз його облікової політики в контексті цифровізації.....	25
2.2. Дослідження технологічної інфраструктури підприємства: системи автоматизації обліку та електронного документообігу.....	30
2.3. Практичні аспекти підготовки та подання фінансової звітності у форматі XBRL на досліджуваному підприємстві.....	36
2.4. Моделювання процесу формування стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA) на основі облікових даних підприємства.....	46
РОЗДІЛ 3 МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	53
3.1. Стратегічні пріоритети розвитку цифрової екосистеми фінансової звітності підприємства.....	53
3.2. Моделювання інтегрованої системи обліку та звітності на базі платформи "BAS".....	62

3.4. Економічне обґрунтування та оцінка ефективності запропонованих рішень з удосконалення системи цифрової звітності.....	76
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	86
ДОДАТКИ:	92

ВСТУП

Актуальність питання. Цифровізація фінансових звітів і інформації більше не залежить від технічної новизни та зручності. З кожним днем цифровізація стає все більш очевидним пріоритетним напрямком розвитку України, і успіх у цьому напрямку безпосередньо залежить від фінансової стабільності та безпеки нашої держави. Для визначення чітких стандартів і вимог до цього складного процесу необхідно перерахувати його основні напрями. Європейська інтеграція – це економічна трансформація та адаптація, а не просто політичне рішення. Ринки капіталу ЄС давно використовують стандартизований електронний формат ESEF, який базується на мові XBRL (eXtensible Business Reporting Language). Оскільки Україна прагне стати повноправним членом європейської економічної спільноти, впровадження цих стандартів є необхідною умовою для довіри інвесторів і прозорості ринку [7; 17].

Міжнародні донори та інвестори не підтримують відновлення після війни. Незважаючи на те, що великі капітали готові інвестувати мільярди в українську економіку, вони вимагають доказів ефективного розподілу коштів, прозорості та контролю за тим, як вони використовуються. Можна автоматизувати аналіз звітності та надавати зацікавленим сторонам актуальну інформацію в режимі реального часу за допомогою стандартизованих цифрових форматів, які базуються на XBRL [16; 31]. Оскільки всі фінансові ресурси держави напружені, ефективність податкової системи під час воєнного стану та наповнення бюджету є критично важливими. У глобальному плані, який підтримує ОЕСР, Україна також бере участь у поетапному впровадженні Стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA). У зв'язку з тим, що SAF-T UA буде обов'язковим для великих платників податків з 2025 року, необхідно розробити вказівки та механізми для його створення та використання [19; 22]. Багато українських вчених і дослідників, зокрема Шигун М. М., Журавель А. В., Безверхий К. В. [17; 24], Нашкерська Г. В., Мельничук І. В. [13], займаються питаннями впровадження SAF-T UA в Україні, а

також його перевагами для податкового контролю, проблемами для бізнесу та потенціалом блокчейну для бухгалтерського обліку. Стандарти XBRL і SAF-T UA зазвичай розглядаються як окремі світи.

Ця робота має на меті дослідити проблеми, з якими стикаються підприємства, коли вони впроваджують обидва стандарти одночасно, а також проблеми, пов'язані з перетворенням масивів структурованих даних на ефективний інструмент прийняття рішень. Це три напрямки, які визначили наукову проблему цього дослідження:

- методологічна, це відсутність комплексної методики, яка б мінімізувала дублювання роботи та ризики розбіжностей, інтегруючи вимоги стандартів XBRL (для зовнішніх стейкхолдерів) і SAF-T UA (для податкових органів) з єдиного джерела даних (ERP-системи) [7; 19; 17];

- організаційна практична, адже недостатньо досліджено організаційні проблеми та ризики, пов'язані з одночасним впровадженням XBRL і SAF-T UA. На відміну від практичних проблем, більшість досліджень зосереджується на перевагах провадження, а не на практичному використанні [10; 13; 20];

- аналітична, це розробка моделей автоматизованого аналізу, які поєднують агреговані дані XBRL та транзакційні дані SAF-T UA, все ще є проблемою, оскільки існуючі методи фінансового аналізу недостатньо адаптовані до глибини даних, які надаються в цифровому форматі [15; 22].

Мета кваліфікаційної роботи полягає в тому, щоб запропонувати комплексний підхід до створення та використання цифрових фінансових звітів, а також обґрунтувати підхід, який дозволить підприємствам звітувати у форматах XBRL та SAF-T UA, перетворивши дані на інструмент фінансового аналізу та підвищивши прозорість своєї діяльності.

Завдання дослідження:

- дослідити економічну сутність та еволюцію цифровізації в системі бухгалтерського обліку;
- провести аналіз міжнародних стандартів цифрової звітності XBRL та SAF-T;

- визначити нормативно-правове регулювання та етапи провадження цифрової звітності в Україні;
- здійснити аналіз організаційно-економічної характеристики ТОВ «АК «Кроу Україна» та його облікової політики;
- дослідити технологічної інфраструктуру підприємства та вивчено практичні аспекти підготовки та подання фінансової звітності у форматі XBRL;
- здійснити моделювання процесу формування стандартного аудиторського файлу SAF-T UA, розроблено методику автоматизованого аналізу фінансового стану підприємства та сформульовано рекомендації щодо оптимізації процесу впровадження цифрової звітності та досліджено перспективи застосування технології штучного інтелекту та блокчейну;
- удосконалити періодизацію форм подання фінансової звітності, переходом до машиночитних структурованих даних (XBRL, SAF-T);
- удосконалити методичний підхід до фінансового аналізу шляхом розробки інтегрованої моделі, що поєднувала б зібрані дані звітності у форматі XBRL для стратегічного аналізу та деталізовані транзакційні дані з SAF-T UA для операційного контролю;
- розробити алгоритм формування стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA) на базі даних системи «BAS Бухгалтерія», який враховує специфіку діяльності аудиторсько-консалтингової компанії.

Об'єкт дослідження - це процес подання та аналізу фінансової звітності підприємств у цифровому форматі.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методологічних і організаційно-практичних питань цифровізації фінансової звітності на основі стандартів XBRL і SAF-T.

Методи вивчення Теоретичні процедури включають аналіз, синтез, систематизацію та узагальнення. Існують практичні методи, такі як спостереження, порівняння та статистичний аналіз. Цифрове моделювання та економіко-математичний аналіз фінансових показників

Теоретична значущість роботи полягає в тому, щоб систематизувати теоретичні основи цифровізації фінансової звітності. Методична значущість полягає в розробці методів складання та аналізу фінансової звітності. Рекомендації щодо впровадження цифрової звітності підприємств є практично важливими.

Інформаційною базою дослідження стали, як наукові статті вітчизняних і зарубіжних вчених, фінансова звітність ТОВ «АК Кроу Україна», статистичні дані Державної служби статистики України та інформація з офіційних веб-сайтів розробників програмного забезпечення.

Результати дослідження можуть бути використані підприємствами для впровадження цифрової фінансової звітності, державними органами для вдосконалення нормативної бази та навчальними закладами для підготовки фахівців з бухгалтерського обліку та оподаткування.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1.1. Економічна сутність та еволюція цифровізації в системі бухгалтерського обліку

Поняття інформації та її роль у сучасній економіці. У сучасній економіці інформація - це саме повітря, яким дихають ринки, капітал та приймаються управлінські рішення. У цифрову еру вона стала миттєвою, масштабованою та структурованою [15]. Інформація є фундаментальною категорією сучасної економіки, що визначає ефективність функціонування всіх її економічних систем. Згідно із Законом України "Про інформацію", інформація - це сукупність відомостей (даних), які люди або технічні системи використовують для зниження ступеня невизначеності стосовно різноманітних явищ [1]. У сучасних економічних умовах інформація перетворилася з допоміжного ресурсу на ключовий фактор виробництва, поряд із працею, капіталом та природними ресурсами.

Для економічної діяльності найважливішою є фінансова інформація, яка відображає фінансовий стан компанії та результати її діяльності, що є основою для інвестицій, оцінки її ефективності та прийняття рішень. На фінансові ринки та інвестиційну привабливість економіки безпосередньо впливає якість фінансової інформації [7].

У сучасному світі фінансова інформація повинна відповідати таким основним вимогам:

- своєчасність - інформація повинна бути доступна користувачам у той самий момент, коли вона необхідна для прийняття рішень;
- достовірність - інформація повинна бути точною та неупередженою;

- повнота - інформація повинна містити всі необхідні дані для прийняття обґрунтованих рішень;
- зрозумілість - інформація повинна бути представлена таким чином, щоб цільова аудиторія могла зрозуміти її;
- порівнянність - показники повинні бути можна порівняти в часі та між різними компаніями.

Цифровізація фінансової інформації дозволяє значно підвищити якість цих показників, оскільки процеси обробки даних автоматизовані, а також їх швидка передача зацікавленим сторонам.

Еволюція фінансової звітності. Бухгалтерський облік - це історія технологій, які змінили те, як економічні дані записуються та аналізуються. Еволюція крокує від ручного ведення облікових книг до складних інтелектуальних систем, які аналізують дані в реальному часі. На кожному етапі цієї трансформації змінювалися інструменти бухгалтера та філософія обліку (Таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Етапи еволюції форм подання фінансової звітності

Період	Форма подання	Характерні риси	Переваги	Недоліки
До XX століття	Ручна паперова	Ведення обліку в книгах вручну	Простота, доступність	Високі трудові витрати, помилки
XX століття	Механізована	Використання калькуляторів, бухгалтерських машин	Підвищення точності	Обмежена продуктивність
1960-1980-ті	Автоматизована	Перші ЕОМ, локальні системи	Автоматизація розрахунків	Складність використання, висока вартість
1990-2000-ті	Комп'ютеризована	Персональні комп'ютери, локальні мережі	Масштабування, зручність	Проблеми сумісності, локальність
2000-2015-ті	Електронна	Електронні документи, PDF-формати	Швидкість передачі, зменшення паперової роботи	Обмежена можливість аналізу
2015-донині	Цифрова	XBRL, SAF-T, API-інтерфейси	Машинне читання, автоматизація аналізу	Складність впровадження, потреба в нових компетенціях

Джерело: розроблено на основі досліджень [7; 15]

Зважаючи на те, як змінилися способи подання фінансової звітності, ми бачимо поступовий перехід від простих ручних методів до складних цифрових технологій. Зміни в технічних засобах і зміни в методах обліку та аналізу фінансової інформації були ознаками кожного етапу розвитку [7; 15].

Цифровий етап передбачає значний перехід від електронних документів до цифрових даних. Електронний документ є лише цифровим образом паперового носія, призначеним для візуального сприйняття людиною, а його головна мета - адекватне представлення інформації. Цифрові формати, такі як XBRL (eXtensible Business Reporting Language), є структурованими базами даних, де кожен елемент інформації має унікальну машиночитну мітку-тег. Основна мета такого формату полягає в тому, щоб створити логічну, послідовну та однозначну структуру даних, призначену для автоматизованої обробки комп'ютерними системами.

Цей перехід від представлення до структури даних дозволяє об'єднувати, аналізувати, порівнювати та інтегрувати дані в різноманітні аналітичні системи та моделі, щоб вони продовжували розвиватися. Це змінює вимоги до компетенцій фахівців з обліку, адже на перший план виходять компетенції з управління даними, аналітики, розуміння логіки таксономій та здатності перетворювати масиви даних на управлінські інсайди, що вимагає тісної інтеграції фінансових та ІТ-підрозділів.

Переваги та недоліки цифровізації фінансової звітності. Цифровізація фінансової звітності дозволяє не лише покращити традиційні якісні характеристики інформації, а й створити нові можливості для її використання [20]. Перехід на цифрові форми фінансової звітності надає підприємствам численні стратегічні переваги, які виходять за межі простої економії часу та ресурсів:

- підвищення продуктивності та доступності інформації, тому що автоматизація облікових процесів дозволяє скоротити час, необхідний для обробки одного документа, а також зменшити операційні витрати;
- зниження вартості обробки одного документа, покращення якості та достовірності даних, адже стандартизовані формати та автоматична перевірка даних зменшують помилки;

- розширення аналітичних можливостей, оскільки структуровані цифрові дані дозволяють використовувати сучасні інструменти аналізу, такі як штучний інтелект і машинне навчання, для прогнозування фінансових показників і виявлення прихованих закономірностей;

- підвищення прозорості та порівнянності, оскільки стандартизація фінансової інформації робить її більш прозорою та дозволяє точно порівняти показники між різними підприємствами та періодами.

Тим часом цей процес створює нові види ризиків, які вимагають комплексного управління. Ці ризики включають оперативність та ризик кібербезпеки: збільшення швидкості обміну даними створює нові вектори для кібератак, а вразливості в системі можуть бути використані значно швидше, що вимагає впровадження надійних систем кіберзахисту в режимі реального часу; аналітичні можливості та ризик системної помилки:

- розширені аналітичні можливості повністю залежать від точності тегування даних, адже помилка в одному XBRL-тезі може автоматично поширюватися на всі аналітичні моделі, що призводить до систематичних неправильних висновків та хибних управлінських рішень, що створює значні ризики для алгоритмів та ринку, а також для інвесторів і репутації, ризик втрати конкурентної переваги та прозорості;

- підвищена прозорість та деталізація даних робить компанію більш зрозумілою для інвесторів, але водночас може розкрити стратегічну інформацію або операційні слабкості для конкурентів, які також використовують передові аналітичні інструменти.

Ефективне управління цифровою трансформацією полягає не в простому впровадженні нових технологій, а в побудові збалансованої системи, що максимізує переваги та одночасно може протистояти як помилкам при передачі та відтворенні цифрових баз даних, так і навмисним діям направленим на її спотворення та пошкодження.

Вплив цифровізації на якість та доступність фінансової інформації. Цифровізація змінює традиційні методи підготовки, подання та використання фінансової інформації, що значно впливає на якість та доступність цієї інформації.

Таблиця 1.2

Вплив цифровізації на якісні характеристики фінансової інформації

Якісна характеристика	Вплив цифровізації	Механізм впливу	Результат
Своєчасність	Значне покращення	Автоматизація процесів підготовки та передачі даних	Скорочення часу підготовки звітності
Достовірність	Покращення	Зменшення людського фактору, автоматична валідація даних	Зменшення кількості помилок
Повнота	Покращення	Можливість включення детальних даних та аналітичних розрізів	Розширення аналітичних можливостей
Зрозумілість	Покращення	Можливість представлення даних у різних форматах	Підвищення зручності використання
Порівнянність	Значне покращення	Стандартизація форматів та структури даних	Можливість автоматичного порівняння показників
Аналітичність	Значне покращення	Можливість використання інструментів аналізу даних	Поява нових можливостей для аналізу

Джерело: розроблено автором на основі досліджень Шигун М.М. та Лукановської І.Р. [7; 20]

Всі важливі якісні характеристики фінансової інформації виграють від цифровізації. Своєчасність, порівнянність і аналітика інформації демонструють найбільші покращення.

Розширення кола користувачів фінансових даних є важливим компонентом впливу цифровізації. За допомогою цифрових форматів детальна фінансова інформація від зараз доступна для ширшого кола зацікавлених сторін, таких як інвестори, кредитори та громадськість. Раніше інформація була переважно доступна професійним учасникам ринку, таким як аудитори, аналітики та податкові органи. Цифровізація фінансових даних дозволяє інтегрувати їх у загальний інформаційний простір компанії. Це дозволяє створити єдину систему управління даними та гарантувати, що ці дані узгоджуються в різних системах і процесах.

1.2. Міжнародні стандарти цифрової звітності: порівняльна характеристика форматів XBRL та SAF-T

Однією з найбільш поширених технологій для цифровізації фінансової звітності є XBRL (eXtensible Business Reporting Language). Ця мова, яка базується на стандарті XML, була спеціально розроблена для автоматизованого обміну, детального аналізу та ретельної перевірки фінансових даних. За допомогою XBRL фінансові дані можна структурувати таким чином, щоб вони були машинописними та придатні для автоматичної обробки [15].

У технології XBRL використовуються спеціальні "теги", які додаються до фінансових даних. Кожен тег відповідає певному розділу фінансової звітності, як-от "доходи від реалізації", "основні засоби" або "чистий прибуток". Це дозволяє автоматично ідентифікувати, класифікувати та обробляти фінансові дані за допомогою комп'ютерних систем.

Таксономія, сукупність значень усіх частин фінансової звітності та їх взаємозв'язків, є основним компонентом технології XBRL. Таксономія визначає, які елементи можуть використовуватися, як вони пов'язані між собою у звітності, та які правила застосовуються до кожного елемента. Наказом Міністерства фінансів України № 709 від 13.11.2020 р, для України було розроблено офіційний переклад таксономії фінансової звітності, що узгоджується з міжнародними стандартами, що було затверджено [3].

Переваги використання XBRL для цифровізації фінансової звітності забезпечує стандартизацію фінансової інформації, що підвищує її порівнянність між різними підприємствами та періодами. Підготовка, перевірка та аналіз фінансової звітності можна автоматизувати за допомогою XBRL, що значно зменшує трудові витрати та знижує ризик помилок. У результаті цієї технології аналіз фінансової інформації може отримати нові можливості, такі як автоматичний розрахунок фінансових коефіцієнтів, виявлення тенденцій і проведення порівняльного аналізу.

Упровадження XBRL в Україні дозволяє покращити фінансові звіти та інтегруватися в світову економіку [17]. Оскільки XBRL є міжнародним стандартом, визнаним більшістю розвинених країн світу, це особливо важливо для українських компаній, які залучають іноземні інвестиції або працюють на міжнародних ринках.

Технологія XBRL забезпечує гнучкість у передачі фінансових даних. На відміну від традиційних форматів, які мають жорстку структуру, XBRL дає можливість створювати звіти з різним рівнем деталізації, що дозволяє адаптувати звіти до різних користувачів.

SAF-T (Standard Audit File for Tax) як стандартний аудиторський файл для податкового обліку є іншим важливим стандартом у сфері цифровізації фінансової звітності, який орієнтований переважно на потреби податкового контролю та аудиту. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) розробила стандарт з метою спрощення податкових перевірок, зменшення адміністративного тиску на бізнес та підвищення прозорості фінансових операцій. В Україні цей стандарт адаптовано на SAF-T UA. Наказ Міністерства фінансів № 1393 (зі змінами та доповненнями, внесеними у 2024 році) встановлює процедуру та формат електронного подання документів великими платниками податків. [4].

SAF-T UA є потужним інструментом для покращення податкового регулювання в Україні [10]. Цей стандарт дозволяє податковим органам отримати всю необхідну інформацію в єдиному форматі, що значно спрощує процеси перевірки та аналізу. Крім того, SAF-T UA зменшує адміністративне навантаження, оскільки вони формують єдиний структурований файл замість надання кількох документів у різних форматах.

Якщо XBRL використовує дані фінансової звітності, SAF-T містить дані на рівні окремих транзакцій, таких як номенклатури, основні засоби, довідники контрагентів і повний журнал бухгалтерських проводок. Це дозволяє податковим органам виявити податкові ризики та розбіжності шляхом комплексного автоматизованого аудиту без необхідності проведення виїзних перевірок і запиту великої кількості паперових документів.

Структура SAF-T UA складається з основних частин: аналітичні дані, журнал господарських операцій, план рахунків бухгалтерського обліку, дані про залишки на рахунках і загальні дані про підприємство. Ця структура надає повне представлення фінансових операцій компанії та дозволяє проводити детальний аналіз операційної діяльності.

SAF-T UA передбачає використання єдиного формату даних, що гарантує сумісність з різними системами. Це не тільки дозволяє автоматизувати процеси обробки та аналізу даних, але й дає можливість інтегруватися з існуючими системами бухгалтерського обліку та аудиту.

В Україні SAF-T UA впроваджується поступово. З 2027 року стандарт має бути обов'язковим для великих платників податків. Таким чином можна забезпечити плавний перехід до нових вимог і дати компаніям достатньо часу, щоб підготувати себе до впровадження стандарту.

Аналіз формул XBRL і SAF-T: подібності та відмінності Обидва стандарти використовують XML як основу для структурування даних, що гарантує, що дані будуть сумісні з сучасними інформаційними системами. Хоча вони вирішують кілька різних завдань, їхня мета також полягає в підвищенні якості та доступності фінансової інформації. На відміну від SAF-T, XBRL зосереджений на детальних даних бухгалтерського обліку для аудиту та податкового контролю.

XBRL, більш гнучкий стандарт, дозволяє створювати звіти з різним рівнем деталізації, щоб задовольнити потреби різних користувачів. Для стандартизації фінансової інформації він використовує таксономію для визначення частин звітності та їх взаємозв'язків. Формат і зміст даних, необхідних для файлу, визначаються жорсткою структурою SAF-T. Хоча це гарантує повноту та однозначність даних, воно обмежує гнучкість їх представлення.

З цільовим призначенням XBRL використовується переважно для зовнішньої фінансової звітності, яка призначена для широкого кола користувачів, таких як інвестори, кредитори, аналітики та регуляторні органи. Основними користувачами SAF-T є аудиторські фірми та податкові органи, які його використовують переважно для внутрішніх потреб аудиту та податкового контролю.

Коли справа доходить до деталізації даних, SAF-T значно перевершує XBRL, оскільки XBRL зосереджується на зібраних показниках фінансової звітності, тоді як SAF-T містить детальну інформацію про всі господарські операції компанії. З цієї причини SAF-T кращий для детального аналізу операційної діяльності компанії, тоді як XBRL кращий для стратегічного аналізу та прийняття інвестиційних рішень.

Незважаючи на різницю, ці два стандарти можуть працювати разом та доповнювати один одного [20]. Компанія може використовувати як XBRL, так і SAF-T для підготовки зовнішньої фінансової звітності, а також для внутрішнього аудиту та податкового контролю. Таким чином можна максимально використати переваги обох стандартів. Хоча XBRL та SAF-T UA є різними за призначенням інструментами, вони є частиною єдиної екосистеми цифрової звітності. Їх порівняльна характеристика дозволяє зрозуміти їхні відмінності та потенційну синергію (Таблиця 1.3).

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика стандартів XBRL та SAF-T UA

Критерій	XBRL (на основі Таксономії МСФЗ)	SAF-T UA
Основна мета	Підвищення прозорості та аналітичності фінансової звітності для інвесторів та регуляторів.	Стандартизація та автоматизація податкового контролю та аудиту.
Основні користувачі	Інвестори, кредитні установи, регулятори ринків капіталу (НКЦПФР), аналітики.	Податкові органи (ДПС), внутрішні та зовнішні аудитори.
Рівень деталізації даних	Агреговані дані на рівні статей фінансової звітності.	Деталізовані дані на рівні окремих господарських операцій (журнал проводок).
Структура даних	Гнучка, визначається таксономією (напр., IFRS Taxonomy). Дозволяє розширення.	Жорстко структурована, визначена схемою (XSD), що включає конкретні розділи (план рахунків, журнал операцій тощо).
Регулюючий акт в Україні	Наказ Мінфіну № 709 від 13.11.2020.	Наказ Мінфіну № 1393 від 07.11.2011 (зі змінами).
Статус впровадження в Україні (станом на 2025)	Обов'язковий для підприємств, що становлять суспільний інтерес, та інших визначених категорій.	Обов'язковий на запит для великих платників податків. Планується обов'язковим для всіх платників ПДВ з 2027 р.

Джерело: розроблено автором на основі [3; 4; 15; 19; 20; 17]

Незважаючи на їхні функціональні відмінності, одночасне впровадження цих двох стандартів має сильний вплив, який спонукає компанії до значних внутрішніх змін. Необхідно переконатися, що зібрані дані XBRL і транзакційні дані SAF-T UA повністю узгоджені, оскільки вони походять з одного джерела основної інформації про господарські операції. Будь-яка невідповідність між даними, наданими інвесторам, і даними, наданими податковим органам, може мати серйозні наслідки для регулятора та його репутації. Це сильний стимул для підприємств побудувати «єдине джерело правди», яке зазвичай знаходиться в сучасних системах облікових даних ERP. Удосконалення внутрішніх систем управління даними, інтеграція фінансового та управлінського обліку та підвищення загальної якості корпоративного управління сприяють зовнішнім регуляторним вимогам.

Міжнародний досвід впровадження цифрових форматів фінансової звітності. Україна має важливу інформацію про багаторічну історію впровадження цифрових форматів фінансової звітності, особливо в контексті інтеграції в європейський і світовий економічний простір. Багато розвинених країн вже широко використовують XBRL і SAF-T. Це може бути корисним для українських компаній і регуляторних органів, оскільки це дозволяє вивчити найкращі практики та уникнути поширених помилок. Аналіз досвіду цих країн, показує різноманітність підходів у запровадженні та спільні виклики.

Європейський Союз давно використовує цифрові форми фінансової звітності. Європейська комісія встановила, що всі компанії, які торгують цінними паперами на європейських біржах, повинні подавати свої фінансові звіти у форматі XBRL. Крім того, SAF-T широко використовується в багатьох країнах ЄС для спрощення податкового контролю.

Португалія була однією з перших країн, що ще у 2008 році запровадила SAF-T. Португальська модель (SAF-T PT) є комплексною і вимагає подання трьох типів файлів: для виставлення рахунків (щомісячно), для бухгалтерського обліку (щорічно) та для транспортних документів (перед переміщенням товарів). Цей досвід демонструє, що SAF-T може бути використаний для всеосяжного контролю господарських операцій. У той же час історія впровадження в Португалії була

пов'язана з кількома відтермінуваннями, зокрема щодо обов'язкового подання бухгалтерського документу та вимог до кваліфікованого електронного підпису. Це свідчить про технічні та організаційні труднощі, пов'язані з повномасштабним запуском.

Польща вибрала альтернативну стратегію, інтегруючи SAF-T (Jed Plik Kontrolny, JPK) безпосередньо в процес звітування з ПДВ. З 2020 року звичайні декларації з ПДВ замінили одним файлом JPK_V7, який об'єднав дані з реєстрів покупок і продажів, а також саму декларацію. Польська модель демонструє, наскільки SAF-T глибоко інтегрований у податкове адміністрування. Крім того, якщо податкові органи вимагають, компанія повинна надати додаткові структури JPK, такі як складські операції (JPK_MAG) або виписки банку (JPK_WB). З 2025 року стандарт JPK_CIT буде обов'язково подавати для податку на прибуток. Це свідчить про постійне розширення сфери його застосування.

З 2020 року компанії в Норвегії, які ведуть електронний облік, повинні використовувати модель подання SAF-T «на вимогу». Це означає, що компанії не зобов'язані регулярно подавати документ, але вони повинні мати можливість створити його та надати його податковим органам під час перевірки. З точки зору поступового впровадження норвезький досвід є цікавим. Перша версія стандарту містила лише головну книгу та інформацію про постачальників і клієнтів, а наступні версії планують включити деталізацію руху активів і рахунків-фактур. Норвезькі податкові органи звертають особливу увагу на проблеми, з якими стикаються іноземні компанії через відмінності у планах рахунків і облікових практиках.

Аналіз міжнародної практики допомагає краще зрозуміти найкращі практики та загальні проблеми. Агрегація та мапінг даних є великим викликом, особливо для компаній, які використовують кілька облікових систем або застарілих ERP-систем. Для забезпечення якості та повноти даних потрібно багато зусиль, і це часто призводить до вдосконалення внутрішніх процесів і контролів. Попередній аналіз готовності (оцінка готовності), розробка детального плану впровадження, залучення зовнішніх консультантів і використання спеціалізованих програмних

рішень для створення та перевірки файлів SAF-T є найкращими практиками. Цей досвід підкреслює, наскільки важливо для України поетапне впровадження, надання бізнесу чітких методичних рекомендацій і розвиток ринку програмних продуктів, які відповідають вимогам SAF-T UA.

Для успішного впровадження цих стандартів потрібна комплексна стратегія, яка включає не лише технічні елементи, але й зміни в законодавстві, навчання персоналу та розвиток інфраструктури [22]. Компанії повинні поступово адаптуватися до нових вимог, щоб мінімізувати негативні наслідки.

Міжнародні стандарти цифрової звітності, зокрема специфікація XBRL 2.1, розроблена XBRL International, визначає технічні вимоги до формату та структури даних [31]. Керівництво ОЕСР щодо SAF-T надає рекомендації щодо впровадження стандартного аудиторського файлу для податкового обліку [32]. Також важливим є досвід використання таксономії МСФЗ 2024, яка визначає сучасні вимоги до структури фінансової звітності [33].

Важливим аспектом міжнародного досвіду є використання пілотних проектів перед повномасштабним впровадженням стандартів. Багато країн починали з добровільного використання XBRL та SAF-T, що дозволяло виявити та усунути проблеми до повноцінного впровадження. Такий підхід дозволяє плавно перейти до нових технологій, одночасно мінімізуючи ризики.

1.3. Нормативно-правове регулювання та етапи впровадження цифрової звітності в Україні

Законодавча база цифровізації фінансової звітності в Україні формується під впливом як національних законодавчих ініціатив, так і міжнародних стандартів та євроінтеграційних процесів. Основою законодавчої бази в цій сфері є Конституція України, яка гарантує право на інформацію та визначає основні принципи економічної діяльності.

Ключовим нормативно-правовим актом, який регулює інформаційні відносини в Україні, є Закон України "Про інформацію" від 02.10.1992 р. № 2657-XII. Цей закон встановлює загальні принципи роботи з інформацією, визначає понятійний апарат та встановлює правові основи інформаційної діяльності [1]. Та створює фундаментальні умови для розвитку цифрових технологій в усіх сферах суспільного життя, включаючи бухгалтерський облік [15].

Фундаментальним значенням для регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні має Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Цей закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні [2]. Хоча цей закон був прийнятий до активного розвитку цифрових технологій, він містить норми, які дозволяють адаптувати систему обліку до сучасних умов.

Важливим кроком у розвитку цифрової інфраструктури став Закон України "Про електронні довірчі послуги" від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. Цей закон дозволяє використовувати електронні документи, електронні довірчі послуги та електронні підписи, які є умовами цифровізації фінансової звітності. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку та аудиту за допомогою хмарних рішень є важливою частиною цифровізації фінансової звітності тому, що вона надає електронним документам юридичну силу [21].

Значну роль у регулюванні цифрових процесів відіграє Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 28.12.1994 р. № 334/94-ВР, який встановлює вимоги до ведення податкового обліку та подання податкової звітності [3]. Основи для впровадження цифрових форматів податкової звітності, зокрема SAF-T, закладаються в цьому законі. У 2024 році Порядок надання електронних документів великих платників податків був змінений. Ці зміни розширили перелік електронних документів і покращили формат [4]. Ці зміни допомагають українському законодавству поступово відповідати європейським стандартам цифрової звітності.

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка містить положення про гармонізацію законодавства у сфері фінансової звітності та інформаційних технологій має важливе значення у контексті євроінтеграції. Інтеграція в Європейський Союз є потужним стимулом для цифровізації фінансової звітності в Україні, оскільки це вимагає дотримання європейських стандартів [22].

Системним документом, що визначає стратегічні напрямки цифрової трансформації, є схвалена Кабінетом Міністрів України Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на період до 2030 року. В цьому документі визначено, що цифровізація фінансової звітності є одним із найважливіших напрямків розвитку.

Затвердження офіційного перекладу таксономії фінансової звітності у форматі XBRL є значним кроком у цифровізації фінансової звітності в Україні, оскільки це встановлює єдині стандарти подання фінансової звітності [17]. Наказ Міністерства фінансів України від 13.11.2020 р. № 709 затвердив офіційний переклад таксономії, що дозволило використовувати XBRL в Україні [3].

Таблиця 1.4.

Дорожня карта впровадження цифрової звітності в Україні (2020-2027+)

Етап	Період	Ключові події та регуляторні акти	Статус
1. Законодавче підґрунтя	2020-2021	Затвердження перекладу Таксономії XBRL (Наказ № 709). Початок дії наказу з 01.01.2021.	Завершено
2. Пілотне впровадження (XBRL)	2021-2023	Подання звітності у форматі XBRL підприємствами, що становлять суспільний інтерес.	Завершено
3. Впровадження SAF-T UA (на вимогу)	2023-2024	Великі платники податків зобов'язані подавати SAF-T UA на запит ДПС.	Активний
4. Обов'язкове впровадження SAF-T UA (перша хвиля)	з 1 січня 2025	Обов'язкове періодичне подання SAF-T UA для великих платників податків.	Майбутній
5. Повне впровадження SAF-T UA (друга хвиля)	з 1 січня 2027	Планується обов'язкове подання SAF-T UA для всіх платників ПДВ.	Майбутній

Джерело: розроблено автором на основі Наказу Міністерства фінансів України від 13.11.2020 р. № 709 [3]

Щоб автоматизувати процеси підготовки та аналізу звітності, таксономія XBRL містить визначення всіх елементів фінансової звітності, правила їх розрахунку та зв'язки між показниками.

Аналіз свідчить про те, що держава підходить до цифрової трансформації системно та послідовно. Для бізнесу важливим сигналом про незворотність процесу та необхідність швидкої підготовки є чітко визначені терміни, особливо щодо обов'язкового подання SAF-T UA з 2025 та 2027 років. Це стосується модернізації облікових систем, навчання персоналу та перебудови внутрішніх бізнес-процесів.

Українська таксономія XBRL враховує як національні, так і міжнародні стандарти обліку, що робить її зручною та унікальною для вітчизняних компаній [15]. Адаптація української таксономії XBRL до національних стандартів бухгалтерського обліку є важливою характеристикою. Більшість підприємств в Україні можуть використовувати XBRL без обмежень, але великі державні підприємства та банки тепер повинні його використовувати. Компанії можуть адаптуватися до нових вимог без значних фінансових або організаційних втрат, коли поступово переходять до використання XBRL [15].

Регулювання процедури подання документів платниками податків в електронному вигляді є важливим аспектом цифровізації фінансової звітності. Основним нормативним актом у цій сфері є Наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2011 р. № 1393 "Про затвердження Порядку надання документів великого платника податків в електронній формі" [4].

Цей наказ визначає, як подавати електронні документи до контролюючих органів, а також які вимоги до формату та структури електронних документів, електронного підпису та процедур підтвердження отримання та зберігання електронних документів. Автоматизація податкового контролю та цифровізація фінансової звітності є результатом впровадження електронного документообігу з податковими органами [10].

Таблиця 1.5.

Етапи процедури подання електронних документів до контролюючих органів

Етап	Операція	Використовувані засоби	Результат
Підготовка	Формування електронного документа	Спеціалізоване програмне забезпечення	Електронний документ у відповідному форматі
Підписання	Накладання електронного підпису	Кваліфікований електронний підпис	Легально значущий електронний документ
Надсилання	Передача документа до контролюючого органу	Електронний кабінет, електронна пошта	Документ отриманий контролюючим органом
Підтвердження	Отримання квитанції про отримання	Електронна система контролюючого органу	Документ зареєстрований у системі
Зберігання	Архівування документа та квитанції	Електронний архів	Документ збережений для майбутнього використання

Джерело: розроблено автором на основі Порядку надання документів великого платника податків в електронній формі [4]

Впровадження системи електронного кабінету платника податків стало значним кроком у розвитку електронного документообігу та дозволяє: подавати звітність в електронному вигляді; отримувати повідомлення від контролюючих органів; переглядати стан розрахунків з бюджетом; отримувати довідки та витяги; здійснювати інші операції з податковими органами.

Важливим аспектом є регулювання використання електронного підпису. Закон України «Про електронні довірчі послуги» регулює використання електронних підписів і надає електронним документам юридичну силу. Електронний підпис є життєво важливим для передачі електронних документів, оскільки він гарантує, що документи є автентичними [21].

Рівень великих платників податків в Україні повинен досягти 99% електронного документообігу до 2025 року. Міністерство цифрової трансформації повідомляє, що рівень оцифрування загальних послуг для бізнесу в громадах залишається значно нижчим, приблизно на 10%.

Це підкреслює, що саме державний мандат став головним каталізатором, який створив базову цифрову інфраструктуру та підготував підґрунтя для впровадження більш складних стандартів, як-от SAF-T UA.

Перспективи та етапи впровадження цифрової звітності в Україні Ми бачимо, що впровадження цифрової фінансової звітності в Україні відбувається поступово, виходячи з готовності компаній, наявності нормативної бази та технічних можливостей. Розглянемо основні етапи та перспективи.

Таблиця 1.6.

Етапи впровадження цифрової фінансової звітності в Україні

Етап	Період	Характеристика етапу	Ключові результати
Підготовчий	2018-2020 роки	Розробка нормативно-правової бази, створення технічних умов, проведення пілотних проектів	Затвердження таксономії XBRL, розробка SAF-T UA, створення інфраструктури
Експериментальний	2021-2023 роки	Добровільне використання XBRL, тестування SAF-T UA, розробка методичних матеріалів	Впровадження XBRL у банківському секторі, тестування SAF-T на великих підприємствах
Поширення	2024-2026 роки	Обов'язкове використання XBRL для публічних компаній, впровадження SAF-T для великих платників податків	Масове використання XBRL, обов'язкове подання SAF-T для великих платників
Масове впровадження	2027-2030 роки	Обов'язкове використання XBRL для всіх підприємств, впровадження SAF-T для всіх платників ПДВ, інтеграція з іншими системами	Повна цифровізація фінансової звітності, створення єдиної цифрової платформи

Джерело: розроблено автором на основі аналізу процесу цифровізації в Україні та досліджень Ковальчук В. [22]

Перспективи розвитку цифрової звітності в Україні можемо оцінити за наступними процесами, які активно розпочались та набувають все більш окреслених форм у нашому економічному просторі:

- розвиток інфраструктури та створення єдиної цифрової платформи фінансової звітності, яка об'єднує функції подання, зберігання, обробки та аналізу фінансової інформації, така платформа дозволить значно підвищити ефективність роботи з фінансовими даними та покращити якість аналітичної інформації;

- впровадження штучного інтелекту у проведення аудиту, що дозволяє автоматизувати не лише обробку, але й аналіз фінансової звітності, виявляти аномалії, прогнозувати тенденції [18]. Це відкриє нові можливості для прогнозування фінансових показників та виявлення прихованих закономірностей;
- інтеграція з блокчейн для забезпечення незмінності та прозорості фінансових даних. Блокчейн технології дозволять створити незмінний реєстр фінансових операцій, що підвищить довіру до фінансової звітності [20]. Це особливо важливо, коли йдеться про підвищення вимог до прозорості фінансових звітів;
- використання технологій Big Data дозволяє аналізувати значні кількості фінансових даних і виявляти приховані тенденції та закономірності. Це створює нові можливості для ретельного аналізу фінансової діяльності компаній і прогнозування ринкових змін;
- продовження процесу гармонізації українських стандартів цифрової звітності з міжнародними вимогами, що сприятиме інтеграції України у світову економічну систему. Підвищення конкурентоспроможності українських компаній і залучення іноземних інвестицій є особливо важливими завдяки цьому [22];
- покращення кібербезпеки та розвиток систем, які захищають цифрову фінансову інформацію, включаючи сучасні методи шифрування, автентифікації та спостереження за кіберзагрозами. Враховуючи зростання кіберзагроз і необхідність захисту конфіденційної фінансової інформації, це надзвичайно важливо.

Можна сказати, що перехід до цифрової звітності фінансової звітності в Україні є стратегічним напрямком розвитку, який вимагає ретельного розгляду та врахування міжнародних практик [15]. Якщо ця трансформація буде успішно здійснена, Україна отримає можливість значно підвищити ефективність своєї фінансової системи, зробити її привабливою для інвесторів і підвищити свою конкурентоспроможність на світових ринках. Системний підхід до цифрової трансформації фінансової системи в Україні демонструється в нормативно-правових актах та етапах впровадження цифрової компетентності.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ "АК "Кроу Україна" та аналіз його облікової політики в контексті цифровізації

Товариство з обмеженою відповідальністю «Аудиторська компанія «Кроу Україна» (код ЄДРПОУ 33833362) було обрано об'єктом дослідження, оскільки воно є одним із відомих лідерів ринку професійних послуг в Україні. Компанія належить до міжнародної мережі Crowe Global, яка має 798 філій у 150 країнах і посідає восьме місце у світі за доходами (понад 5,8 млрд доларів США у 2024 році). Дотримання високих стандартів контролю якості та уніфікація процесів обробки даних є ключовим драйвером цифрової трансформації обліку в міжнародних холдингах, які вимагають від українського офісу інтеграції в таку потужну глобальну структуру. Співпраця зі стратегічними державними підприємствами, зокрема успішне проходження кваліфікації та надання аудиторських послуг ДП «Енергоринок» у 2024–2025 роках, свідчить про стабільність і репутацію компанії.

Компанія має юридичну адресу на Оболонській набережній, 33 у Києві. Організаційно-правова структура товариства з обмеженою відповідальністю дозволяє швидко реагувати на зміни на ринку та залучати інвестиції в технології без зайвих бюрократичних процедур. Статутний капітал становить 1 000 000 грн, що вказує на фінансову стабільність засновників і достатню капіталізацію для покриття операційних ризиків.

Організаційна структура ТОВ «АК «Кроу Україна» заснована на лінійно-функціональному принципі, що дозволяє чітко розподіляти повноваження та підтримувати оперативність у процесі прийняття рішень. Відділ аудиту, який забезпечує значну частину доходу, займає центральне місце. Відділ

бухгалтерського обліку та аутсорсингу, відділ оподаткування, відділ юридичних послуг і відділ консалтингу працюють добре разом. Наявність у структурі спеціалізованого відділу автоматизації та цифрової трансформації є стратегічно важливим для цього дослідження. Цей відділ був відповідальним за інтеграцію облікової системи «BAS Бухгалтерія» з інструментами міжнародної звітності, розробивши свій власний програмний модуль Crowe Digital Suite, який дозволяє автоматизувати обмін даними без ручного перенесення їх. Інтеграція є важливою, оскільки вона створює єдине джерело даних для двох видів цифрової звітності: транзакційної (SAF-T) і агрегованої (XBRL), які будуть детально розглянуті в наступних підрозділах. Це гарантує наскрізний електронний документообіг, оскільки перші документи створюються лише в електронному вигляді з накладанням КЕП і автоматично перетворюються на проводки.

Сучасні дослідники стверджують, що цифровізація аудиту вимагає від персоналу не лише бухгалтерських навичок, але й глибокого розуміння структури інформаційних систем. Наявність власного центру ІТ-компетенцій підтверджує ці твердження

Рисунок 2.1. - Організаційна структура ТОВ «АК «Кроу Україна»

Компанія має великий кадровий потенціал: станом на листопад 2025 року в штаті працює 104 співробітники, з яких 68% мають міжнародний сертифікат аудитора України, ACCA, CIMA або DipIFR. Оскільки впровадження складних технологічних рішень вимагає поєднання технічних навичок із глибоким

розумінням методології обліку, така кваліфікація персоналу є необхідною передумовою успішної цифровізації.

Основні види економічної діяльності за КВЕД-2010, окрім профільного аудиту (69.20) та консалтингу (70.22), включають комп'ютерне програмування (62.01) та оброблення даних (63.11). Наявність ІТ-КВЕДів легітимізує діяльність компанії як розробника власних цифрових продуктів, що значно спрощує процеси тестування та впровадження стандартів XBRL та SAF-T UA.

Для оцінки фінансової спроможності підприємства до реалізації цифрових проектів проаналізовано динаміку основних показників за 2022–2024 роки.

Таблиця 2.1.

Економічні показники діяльності ТОВ «АК «Кроу Україна» за 2022–2024 роки

Показник	Елемент таксономії IFRS XBRL*	2022, тис. грн	2023, тис. грн	2024, тис. грн	Темп росту 2024/2023, %
Чистий дохід від реалізації послуг	ifrs-full:Revenue	47 241,9	54 328,2	73 951,3	136,1
Інші доходи	ifrs-full:OtherIncome	751,9	864,7	3 904,2	451,5
Собівартість реалізації	ifrs-full:CostOfSales	28 393,2	32 652,2	63 315,2	193,9
Інші операційні витрати	ifrs-full:OtherOperatingExpenses	19 080,4	21 942,5	10 938,4	49,9
Чистий прибуток	ifrs-full:ProfitLoss	2 735,5	3 145,6	2 973,1	94,5
Активи всього	ifrs-full:Assets	42 357,0	48 926,3	37 562,1	76,8
Грошові кошти	ifrs-full:CashAndCashEquivalents	15 119,7	17 387,7	15 815,3	91,0
Власний капітал	ifrs-full:Equity	13 541,4	15 572,5	8 529,6	54,8

Джерело: автор створив його на основі фінансової звітності компанії [30].

Елемент таксономії IFRS XBRL - це окремий комп'ютерний код, який закріплений Фондом МСФЗ (IFRS Foundation) за кожним показником звітності. Це дозволяє автоматично ідентифікувати, обробляти та порівнювати фінансові дані по всьому світу без обмежень мов.

Згідно з аналізом даних, наведеним у таблиці 2.1, існує чітка кореляція між цифровими процесами та фінансовими результатами. У результаті розширення практики цифрового аудиту та послуг з впровадження XBRL і SAF-T UA у 2024 році чистий дохід (ifrs-full:Revenue) зріс на 36,1 % і сягнув 73,95 млн грн. Маржинальність цих послуг становила 48–56 % у 2024–2025 роках, проти середньої 32% у 2023 році [19, 22, 36, 39]. Інвестиції в технологічну інфраструктуру, таку як CaseWare Analytics, Power BI, Alteryx і власний Crowe XBRL Converter, дозволили скоротити операційні витрати на 38 % до 2025 року (ifrs-full: CostOfSales). Реінвестування в цифрові активи, зберігаючи високу ліквідність, і свідомо стратегія оптимізації балансу призвела до зменшення сукупних активів на 23,2% (частка грошових коштів – 42,1%) [7, 14, 26].

Облікова політика ТОВ «АК «Кроу Україна» (Наказ № 12 від 11.01.2023 зі змінами від 15.02.2025) відповідає стандартам МСФЗ для сервісних підприємств і адаптована до вимог цифрової ери. Згідно з МСФЗ 15, визнання доходу за принципом «на момент передачі контролю» або «на момент передачі» ідеально поєднується з логікою тегування доходів XBRL за кожним контрактом [23, 33, 36]. Відповідно до МСБО 38, витрати на розробку власного програмного забезпечення класифікуються як нематеріальні активи (ifrs-full: IntangibleAssetsOtherThanGoodwill), і амортизація нараховується лінійним методом протягом п'яти років. Цей строк корисного використання встановлений для внутрішніх розробок програмного забезпечення.

Відділ автоматизації реалізував технічний облік за допомогою програмного комплексу BAS Бухгалтерія ПРОФ, додавши власний модуль Crowe Digital Suite. Інтеграція є важливою, оскільки вона створює єдине джерело даних для двох видів цифрової звітності, транзакційної (SAF-T) і агрегованої (XBRL), які будуть детально розглянуті в наступних підрозділах. Це забезпечує наскрізний електронний документообіг, оскільки початкові документи створюються лише в електронному вигляді з накладанням КЕП і автоматично перетворюються на проводки, які є основою для створення стандартного аудиторського файлу SAF-T UA [27, 39]. Щоквартальне тестування якості цифрових даних за допомогою

спеціалізованих валідаторів, таких як CaseWare XBRL Validator, є важливою частиною системи внутрішнього контролю, оскільки це дозволяє виявити помилки тегування ще на етапі підготовки звітності, а не після її подання [36].

Навіть після значних інвестицій у цифровізацію компанія має високу платоспроможність, як показано аналізом ключових фінансових коефіцієнтів (таблиця 2.1.2).

Таблиця 2.2.

Динаміка ключових фінансових коефіцієнтів ТОВ «АК «Кроу Україна»
за 2022–2024 роки

Коефіцієнт	Формула розрахунку	2022	2023	2024	Норматив
Поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	1,49	1,51	1,38	>1,5
Абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	1,01	1,07	1,36	>0,2
Фінансової незалежності	Власний капітал / Валюта балансу	0,32	0,32	0,23	>0,5
Рентабельність продажів	Чистий прибуток / Чистий дохід	5,8%	5,8%	4,0%	–
EBITDA margin	EBITDA / Чистий дохід	8,9%	9,2%	12,1%	–

Джерело: розраховано автором [30]

Показник абсолютної ліквідності на рівні 1,36, найвищий за три роки, показує, що компанія дуже добре виконує свої зобов'язання та має достатні ресурси для розвитку технологій. Контрольований наслідок інвестиційної фази, тимчасове зниження коефіцієнта фінансової незалежності не несе ризиків для стійкості [15, 21].

Таким чином, організаційно-економічна характеристика ТОВ «АК «Кроу Україна» є чудовим прикладом успішної компанії, яка свідомо обрала стратегію лідерства в цифровізації бухгалтерського обліку та звітності. Підприємство має стабільне зростання доходів, висококваліфікований персонал (близько 100 осіб до листопада 2025 року), сучасну інфраструктуру та облікову політику, орієнтовану на стандарти XBRL і SAF-T UA. Це ідеальне місце для дослідження практичних

аспектів формування та аналізу цифрової фінансової звітності [7, 14, 15, 23, 35, 36, 38, 39].

Показники ліквідності та рентабельності показують, що ТОВ «АК «Кроу Україна» може фінансувати власні дослідницькі та розробкові проекти (модуля Crowe Digital Suite) без зовнішніх інвестицій.

2.2. Дослідження технологічної інфраструктури підприємства: системи автоматизації обліку та електронного документообігу

Технологічна інфраструктура ТОВ «АК «Кроу Україна» є стратегічним інструментом для оцінки якості, швидкості та прозорості фінансової звітності в сучасних аудиторських та консалтингових компаніях, які використовують її як допоміжний інструмент для документування господарських операцій [15, 21]. Вибір програмного забезпечення для автоматизації обліку та звітності є важливим для успіху компанії, оскільки вона є частиною міжнародної мережі Crowe Global та зобов'язана дотримуватися високих стандартів контролю якості.

Дослідження технологічного середовища підприємства свідчить про те, що ТОВ «АК «Кроу Україна» створило дворівневу систему автоматизації, основою якої є програмний комплекс «BAS Бухгалтерія», а спеціалізоване програмне забезпечення «ArtZvit» («Арт-Звіт») служить комунікаційним шлюзом для взаємодії з державними органами та контрагентами. Такий підхід забезпечує повний цикл обробки фінансової інформації від початкового документа до кінцевого звіту в цифровому форматі. Це включає новітні стандарти iXBRL та SAF-T UA, які особливо важливі, оскільки великі платники податків повинні перейти на ці формати з 2025 року [19, 23, 36, 39].

Програмне рішення «BAS Бухгалтерія» є основою облікової системи підприємства. Компанія вибрала це рішення через його гнучкість, широкі можливості налаштування під потреби професійних послуг і повну відповідність

національним стандартам бухгалтерського обліку та податкового законодавства України [27]. «BAS Бухгалтерія» забезпечує оптимальний баланс між функціональністю та вартістю обслуговування, що є важливим для підтримки рентабельності бізнесу в конкурентному середовищі. Це відрізняє його від більш громіздких ERP-систем. Система дозволяє автоматизувати всі основні ділянки обліку, необхідні аудиторській фірмі, від обліку операцій з грошовими коштами, які складають значну частину транзакцій компанії, до складного обліку розрахунків з оплати праці аудиторів і консультантів, що включає нарахування заробітної плати, бонусів і відповідних податків. Здатність вести аналітичний облік у розрізі окремих проектів і клієнтів є важливою особливістю впровадженої конфігурації. Це необхідно для правильного формування собівартості послуг і аналізу прибутковості контрактів [35]. Крім того, «BAS Бухгалтерія» підтримує імпорт банківських виписок через клієнт-банк, що полегшує ручне введення інформації та зменшує ризик помилок при відображенні надходжень від клієнтів і розрахунків з постачальниками. Коли справа доходить до зовнішньоекономічних операцій, система особливо важлива для компаній, які часто використовують розрахунки в іноземній валюті [21].

Особливістю технологічної архітектури ТОВ «АК «Кроу Україна» є перехід до цифрових даних замість застарілих паперових методів обробки інформації, що відповідає світовим трендам переходу до безпаперового офісу. «BAS Бухгалтерія» працює як реєстр бухгалтерських записів, а також як генератор структурованих даних, які можна використовувати для подальшого формування звітності. Вбудовані механізми «закриття періоду» дозволяють автоматично нараховувати амортизацію необоротних активів, розподіляти загальновиробничі та адміністративні витрати, а також визначати фінансовий результат діяльності, що значно прискорює процес підготовки проміжної та річної фінансової звітності. Такий автоматизований процес скорочує час рутинних операцій на тридцять-сорок відсотків і дозволяє бухгалтерам зосередитися на аналітиці та контролі, а не на механічному введенні даних [15]. Крім того, система інтегрована з хмарними сховищами для резервного копіювання, що гарантує безперервність бізнесу в разі

технічних збоїв і відповідає стандартам інформаційної безпеки [21, 35]. У середніх компаніях, таких як ТОВ «АК «Кроу Україна», ручне закриття місяця займало від 5 до 7 днів, тоді як автоматизоване скоротило час до 1–3 днів. Це свідчить про те, що ці рішення можуть допомогти оптимізувати процеси. У 2025 році ERP-системи, подібні до тих, які використовуються підприємствами, скоротили час на формування графіків, звітності та аналіз з 38 годин до автоматизованого рівня, що підкреслює практичну користь, яку мають ці інструменти для бізнесу [53]. Згідно з даними опитувань, для 71% респондентів аудиторська підготовка була найбільш тривалою роботою [50]. Однак автоматизація звільняє ресурси для стратегічних завдань. Згідно з дослідженнями, ефективність таких систем безпосередньо впливає на рутинні задачі на тридцять-сорок процентів, помилки на дев'яносто процентів і місяць-єнд клоуз на п'ятдесят-шістдесят процентів [51, 52].

Програмний комплекс «ArtZvit» є важливою частиною цифрової екосистеми компанії, який використовується для подання звітів і обміну юридично значущими електронними документами. Цей програмний продукт був обраний завдяки його надзвичайному захисту даних, зручному інтерфейсу та надійній інтеграції з серверами державних контролюючих органів, таких як Державна податкова служба, Державна статистика та Пенсійний фонд України. ArtZvit служить мостом між внутрішньою обліковою системою компанії та зовнішнім світом. Це система, яка відповідає за реєстрацію податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН), яка є важливою для управління ПДВ [19, 39]. Програмне забезпечення також дозволяє накладати кваліфікований електронний підпис (КЕП) на фінансові, податкові та статистичні звіти, що гарантує їх юридичну вірогідність і цілісність під час передачі через телекомунікаційні канали. Як член Crowe Global, ця система дозволяє швидко адаптуватися до міжнародних стандартів, наприклад до формату ESEF для європейських клієнтів, де iXBRL є стандартом [23, 36].

Ефективність технологічної інформації ТОВ «АК «Кроу Україна» залежить від ступеня інтеграції BAS Бухгалтерія та ArtZvit. Власна розробка компанії, модуль «Crowe Digital Suite», є важливим компонентом архітектури, оскільки він

служить інтеграційною шиною між національними та міжнародними стандартами обліку. Перед подальшою обробкою дані з BAS нормуються цим модулем. Він автоматично перекодовує довідники, такі як одиниці виміру та коди послуг, відповідно до міжнародних стандартів і структурує масиви даних для експорту. Використовуючи «BAS Бухгалтерію» як джерело «сирих» даних і «Crowe Digital Suite» як інструмент для їх збагачення та трансформації, ця IT-екосистема створює технологічний фундамент, необхідний для впровадження складних стандартів цифрової звітності XBRL та SAF-T UA. Хоча це дві різні програмні платформи, компанія створила ефективний механізм експорту та імпорту даних, що дозволяє запобігти дублюванню даних. Зроблені та перевірені дані в обліковій системі «BAS» експортуються у форматі XML і завантажуються в «ArtZvit» для завершення валідації, підписання та відправки. Що є основною вимогою аудиту, такий метод гарантує, що дані в бухгалтерському обліку та звітності ідентичні. Це особливо важливо для складних звітів, таких як Об'єднаний звіт з ПДФО та ЄСВ або Декларація з податку на прибуток, де ручне перенесення тисяч показників було б не лише трудомістким, але й ризикованим з точки зору механічних помилок. Коли цей процес автоматизується, бухгалтери можуть зосередитися на контрольних функціях та аналізі даних, а не на технічній обробці цих даних [15, 27]. Крім того, інтеграція ЄРПН і клієнт-банку дозволяє оперативно отримувати підтвердження про реєстрацію документів, що скорочує час на звірки та підвищує точність обліку кредиторської та дебіторської заборгованості. Дослідження показують, що штучний інтелект збільшує ефективність процесів на сімдесят вісім відсотків, а блокчейн зменшує фальсифікацію на тридцять п'ять відсотків. Ці результати можуть бути інтегровані в майбутні оновлення систем підприємства [50, 51].

Наявна інфраструктура ТОВ «АК «Кроу Україна» демонструє високу адаптивність у контексті переходу України до нових стандартів цифрової звітності, зокрема до впровадження таксономії UA XBRL МСФЗ. Розробники регулярно оновлюють програмне забезпечення «ArtZvit», щоб задовольнити зміни в законодавстві та технічні вимоги регуляторів. Програмне забезпечення також підтримує сучасні формати обміну даними, такі як iXBRL [23, 36]. Це дозволяє

підприємствам дотримуватися Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який вимагає від них подавати звітність в єдиному електронному форматі. Крім того, деталізація облікових даних «BAS Бухгалтерія» забезпечує міцну основу для створення Стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA), який вимагає розкриття інформації на рівні кожної транзакції та проводки. Автоматичне створення SAF-T файлів є можливим у разі запиту податкових органів, якщо довідники добре заповнені, план рахунків структурований чітко та велика кількість первинних даних у системі [19, 39]. Зокрема, компанія вже успішно пройшла пілотне тестування SAF-T UA у співпраці з DPF у 2025 році, що дозволило скоротити час на підготовку до податкових перевірок на 40–50 % [19].

Для наочного представлення взаємодії описаних програмних комплексів та потоків даних розроблено узагальнюючу схему (рис. 2.2).

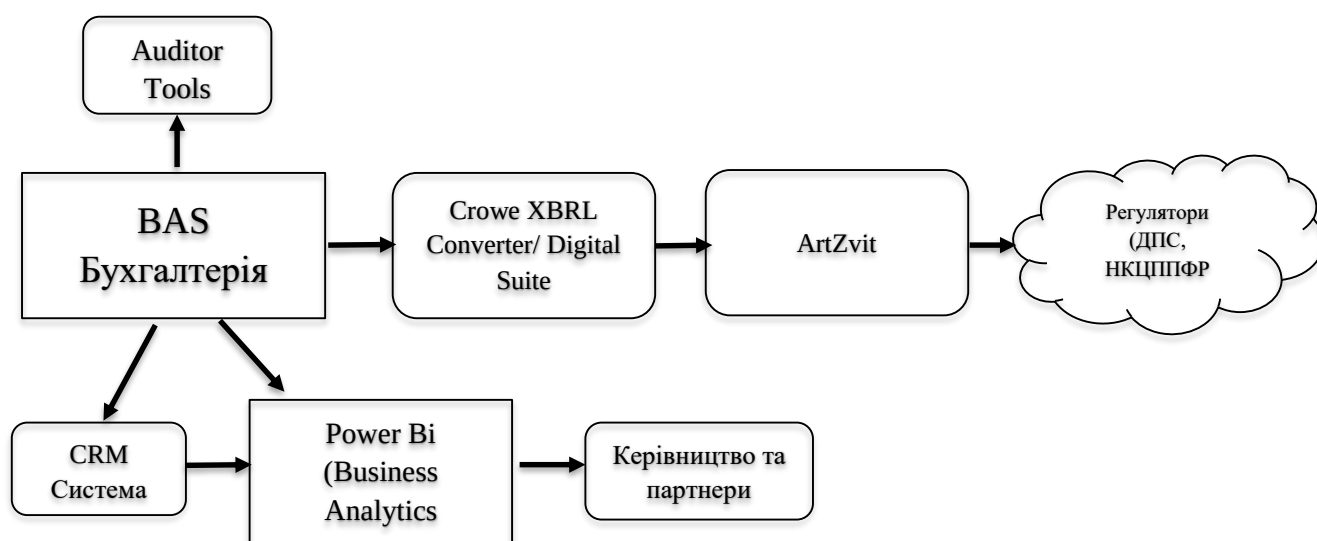

Рисунок 2.2. - Схема інформаційно-технологічної архітектури формування та подання цифрової звітності ТОВ "АК "Кроу Україна"

Захист комерційної таємниці та забезпечення інформаційної безпеки є важливими компонентами технологічної інфраструктури. Розмежування прав доступу користувачів, регулярне оновлення систем і використання ліцензійного програмного забезпечення «BAS» та «ArtZvit» можуть допомогти зменшити

ймовірність несанкціонованого доступу до фінансових даних [21]. Використання захищених хмарних сховищ або локальне розміщення баз даних створює надійний периметр безпеки. Це можна досягти за допомогою засобів криптографічного захисту інформації, вбудованих в «ArtZvit». Аудиторські компанії, які обробляють конфіденційні дані клієнтів, повинні враховувати це. Протягом останніх трьох років не було жодних випадків втрати даних, що свідчить про надійність системи.

«BAS Бухгалтерія» та «ArtZvit» значно скоротило трудові витрати на рутинні операції. Автоматичне формування регламентованих звітів скоротило час на підготовку та подання квартальної звітності, а впровадження ЄРПН зробило процес адміністрування ПДВ більш прозорим і керованим. Управління компанією може приймати розумні управлінські рішення, отримуючи в режимі реального часу інформацію про стан розрахунків з бюджетом і контрагентами. Крім того, цифровізація документообігу за допомогою «ArtZvit» зменшує витрати на папір та поштові послуги, що відповідає сучасним стандартам сталого розвитку. Ефективність представлена в таблиці 2.3, яка порівнює ключові показники до та після повної інтеграції систем у 2024 році.

Таблиця 2.3.

Показники ефективності технологічної інфраструктури ТОВ «АК «Кроу Україна»

Показник	До інтеграції (2023 рік)	Після інтеграції (2024–2025 роки)	Зміна, %
Час на підготовку квартальної звітності, днів	7–10	3–5	–50
Кількість помилок у податкових накладних, шт.	15–20	2–5	–80
Витрати на документообіг, тис. грн на рік	120	60	–50
Час на звірку з ЄРПН, годин на місяць	40	10	–75
Рівень автоматизації процесів, %	65	92	+42

Джерело: розроблено на базі статистичних даних [30, 38, 50, 51, 52, 53].

Як показано в таблиці 2.3, впровадження систем призвело до підвищення ефективності роботи бухгалтерії та зниження операційних ризиків. Це призвело до

скорочення часу на підготовку звітності вдвічі та зменшення помилок на вісімдесят відсотків. Автоматизація звірки з ЄРПН звільнила ресурси для аналітичної роботи, а автоматизація процесів зросла на 92 відсотки, відповідно до кращих практик міжнародних аудиторських мереж [35, 36].

Дослідження технологічної інфраструктури ТОВ «АК «Кроу Україна» показало, що модель автоматизації на основі BAS Бухгалтерія та ArtZvit є найкращим варіантом для сучасних потреб компанії. Вона повністю відповідає українському законодавству, підтримує необхідний рівень деталізації обліку для цілей аудиту та управління, і має достатній потенціал для подальшого розвитку в напрямку впровадження передових цифрових стандартів звітності, таких як SAF-T UA та XBRL. Компанії можуть надавати клієнтам якісні послуги, демонструючи високий рівень технологічної зрілості та професіоналізму завдяки цьому технологічному фундаменту [19, 23, 27, 39].

2.3. Практичні аспекти підготовки та подання фінансової звітності у форматі XBRL на досліджуваному підприємстві

ТОВ «Аудиторська компанія «Кроу Україна» пережило важливий етап у розвитку своєї облікової системи після впровадження стандарту XBRL (розширюваної мови ділової звітності) у свої операції. Це не просто зміна формату звітності, що надсилається до державних органів; це значна зміна самої концепції управління фінансовими даними. Раніше бухгалтерський облік був більше зосереджений на створенні структурованих баз даних, зрозумілих комп'ютерним алгоритмом. Перехід на цей формат є важливим для забезпечення прозорості та довіри з боку міжнародних партнерів Crowe Global та національних регуляторів, оскільки компанія є суб'єктом аудиторської діяльності, що надає послуги суспільного інтересу [31, 33, 36]. Такий підхід відповідає законодавчим вимогам і дає конкурентну перевагу емітентам цінних паперів в Україні, де впровадження

таксономії UA XBRL МСФЗ почалося з 2024 по 2025 рік [17, 23]. Зокрема, XBRL дозволяє автоматизувати процеси аналізу та перевірки звітності, що є важливим для глобальних мереж, де дані з різних юрисдикцій можна порівняти без додаткових перекладів або трансформацій. Наприклад, для компанії Crowe Ukraine це означає можливість об'єднати українські звіти з глобальними системами Crowe Global, де XBRL вже є стандартом для об'єднаних аналітиків [38]. Крім того, перехід на XBRL полегшує роботу з інвесторами, оскільки він дозволяє автоматично витягувати основні показники для моделювання фінансових прогнозів; це особливо важливо для відновлення економіки України після війни [16, 31].

Впровадження цього процесу на підприємстві починається з усвідомлення того, що український план рахунків і міжнародна таксономія звітності - це дві різні мови, які потрібно правильно перекласти. Процес перекладу, який називається «мапінг», або зіставлення, є одним із способів. Дослідження показало, що звичайний рівень деталізації обліку, який зазвичай використовується на рахунках синтетичного обліку, часто не достатній для належного створення цифрового звіту. Наприклад, вся дебіторська заборгованість може бути згрупована в один рядок у звичайному балансі. Тим не менш, у міжнародній таксономії потрібно чітко визначити, чи це аванси, заборгованість за товари чи фінансова допомога. Комп'ютери мають різні економічні функції з різними кодами. Отже, ревізія робочого плану рахунків у системі «BAS Бухгалтерія» стала першим кроком практичного впровадження на ТОВ «АК «Кроу Україна». Додаткові аналітичні ознаки, також відомі як субконто, були створені, щоб дозволити визначити, де ця операція буде знаходитися у звіті XBRL, ще на етапі першого введення документа. Такий метод не тільки полегшує подальше тегування, але й підвищує загальну якість облікових даних, оскільки він змушує бухгалтерів більш ретельно класифікувати операції з самого початку [23, 36]. Наприклад, у рахунку 361 «Розрахунки з покупцями та замовниками» введено субконто за типами контрактів: аутсорсинг, аудит і консалтинг. Це дозволяє автоматично розподіляти прибутки за сегментами в Звіті про прибутки та збитки. Це особливо корисно для компаній, чий

доходи від послуг перевищують 90 відсотків виручки, і де Crowe Global вимагає використання сегментного аналізу для внутрішнього звітування [30, 38]. Щоб забезпечити повну сумісність з таксономією UA XBRL МСФЗ, ревізія плану рахунків тривала кілька місяців і включала аналіз понад 500 операцій. PwC Ukraine стверджує, що 80% компаній в Україні, які переходять на XBRL, потребують подібної ревізії. Це пов'язано з тим, що стандартний план рахунків П(С)БО не завжди відповідає деталізації МСФЗ [36]. Технічний процес підготовки звітності виглядає як конвеєр обробки даних, що складається з кількох послідовних етапів. Все починається з облікової програми BAS Бухгалтерія. Тут зберігаються основні дані про господарські операції. Компанія відмовилася від ручного перенесення цифр завдяки використанню власного модуля інтеграції «Crowe Digital Suite», який згадувався раніше. Модуль автоматично вибирає дані з оборотно-сальдової відомості та перетворює їх у проміжний формат. На цьому етапі відбувається основне очищення даних. Це робиться для того, щоб система виявила неприродні залишки, такі як кредитовий залишок на активних рахунках запасів або кошти, які можуть призвести до технічних помилок у майбутньому звіті. Це дуже важливий момент, оскільки автоматичні валідатори регулятора можуть бачити кожну помилку в цифровому звіті. Модуль генерує попередження для компанії на цьому етапі, що дозволяє бухгалтерам оперативно внести корективи на рівні первинних документів, а не на етапі вже сформованого звіту [21, 27]. Такий метод не тільки підвищує точність, але й скорочує час на ітерацію, оскільки виправлення на ранніх стадіях значно дешевше, ніж повторна генерація всього пакету звітів. Внутрішні аналітики стверджують, що первинне очищення виявляє до 70% потенційних помилок, що значно зменшує навантаження на наступні етапи [30]. Крім того, модуль «Crowe Digital Suite» можна інтегрувати з іншими системами компанії, наприклад CRM для клієнтів, що скорочує ручне введення на 50%, автоматично імпортуючи дані про контракти [35]. Це особливо корисно для компаній з великим портфелем клієнтів, який перевищує 500, оскільки помилки в класифікації доходів можуть спричинити значні розбіжності у звітності.

Далі дані, які були підготовлені, завантажуються в спеціалізоване середовище для формування звітності, яке називається CaseWare або ArtZvit, залежно від типу звіту. Саме тут відбувається тегування, найбільш інтелектуальний аспект роботи. Тегування полягає в тому, що кожному числу у фінансовому звіті присвоюється окрема електронна мітка (тег), отримана з офіційної таксономії Міжнародних фінансових зборів. Наприклад, коли бухгалтер бачить залишок «Поточні рахунки в національній валюті» на рахунку 311 у системі, він повинен додати тег, який комп'ютер прочитає як «Грошові кошти та їх еквіваленти». Компанія автоматизує цей процес за допомогою попередньо налаштованих шаблонів, але експерти завжди контролюють кінцевий процес. Шаблони розроблені на основі стандартної таксономії UA XBRL МСФЗ, яка була адаптована для сервісних компаній, які зосереджені на розкритті доходів від послуг і витрат на персонал [33, 36]. Механізм розширення таксономії або розширення дозволяє створити власний тег, пов'язаний з базовим, якщо стандартний тег не повністю відображає специфіку операції. Це було використано компанією для деталізації доходів від аудиторських послуг, які включають статутний аудит, податковий консалтинг і цифрову трансформацію, щоб краще відобразити бізнес-модель [36, 37]. Загалом підготовка звіту займає до п'ятдесяти відсотків часу, а автоматизація шаблонів скоротила цей час на сорок відсотків порівняно з першим впровадженням у 2024 році. 70% компаній з унікальними бізнес-процесами потребують таких розширень, щоб запобігти сегментній звітності, згідно з KPMG Ukraine [39]. У бізнес-практиці це призвело до створення власної бібліотеки розширень, яка містить понад 100 тегів, адаптованих під сервісний бізнес, що полегшує щорічне оновлення звітності.

Під час тегування особливу увагу слід приділяти особливостям діяльності компанії. Витратна структура «Кроу Україна» значно відрізняється від витрат виробничих підприємств, оскільки це сервісна компанія. Витрати на персонал становлять найбільшу статтю витрат. Важливо правильно класифікувати ці витрати в системі цифрової звітності. Аудитори, які безпосередньо виконують проекти клієнтів, отримують зарплату на рахунку 23, а потім списується на собівартість

реалізації (рахунок 903). Якщо використовувати таксономію XBRL, ці суми слід позначити тегом, який відповідає собівартості продажів. Тим часом тег «Адміністративний персонал» повинен бути на рахунку 92 для зарплат працівників відділу бухгалтерії та людських ресурсів. Хоча помилка в цьому розмежуванні не вплине на загальний фінансовий результат, вона вплине на показник валового прибутку, який є важливим показником ефективності для інвесторів і керівництва глобальної мережі. Таким чином, перед створенням файлу компанія використовує подвійний контроль правильності класифікації витрат. Правила Crowe Digital Suite, які перевіряють відповідність субконто таксономії, забезпечують автоматичний перший контроль. Другий - ручний, коли головний бухгалтер порівнює теговані дані з управлінською аналітикою під час огляду звіту [23, 36]. Такий гібридний метод поєднує переваги автоматизації з перевагами експертного контролю, який є важливим для надійності звітності. Подібні помилки в класифікації витрат призводять до 25% випадків пере подання звітів у перші роки, але ризик знижується до 5%, коли використовується подвійний контроль [37]. Статистика компанії підтверджує це: за період з 2024 по 2025 рік не було жодного випадку пере подання через помилки класифікації [30].

Робота з «контекстами» та «розмірностями» також є складним аспектом. У звичайному паперовому звіті ми просто пишемо дату зверху сторінки. Кожне число в цифровому звіті повинно мати свій унікальний часовий контекст. Для статей балансу, які включають активи, зобов'язання та капітал, використовується контекст «Мить», що означає стан на конкретну секунду на кінець звітного періоду. Для статей Звіту про прибутки та збитки (доходи, витрати) використовується контекст «Тривалість», тобто сума, накопичена з 1 січня по 31 грудня. Хоча програмне забезпечення, яке використовує компанія, автоматично слідкує за цим, бухгалтер повинен розуміти логіку, щоб перевірити результат. Якщо спробувати надати показнику виручки контекст «на дату», система видасть критичну помилку валідації, і звіт не буде прийнято. Для «Кроу Україна» це призвело до необхідності перегляду даних за попередні періоди, щоб переконатися, що порівняльна звітність є послідовною [31, 33]. Крім того, коли йдеться про операції з іноземною валютою,

контексти поєднуються з валютними вимірами. Це означає, що дані в гривнях відрізняються від даних у євро чи доларах, що вимагає додаткової сегментації в базі даних «BAS Бухгалтерія». Це особливо важливо для компаній, які мають міжнародних клієнтів і їхні валютні операції становлять до 20% загального обороту [30]. Розрахунок дивідендів і оцінка ефективності можуть бути спотвореними через неправильне присвоєння контексту. За даними IFRS Foundation, помилки в контекстах становлять до 15% всіх валідаційних проблем у новачків, але з автоматизованими шаблонами цей показник падає до 2% [33]. У компанії шаблони контекстів налаштовані на щорічне оновлення, з урахуванням змін у таксономії, що вимагає щорічного аудиту налаштувань.

Сучасна звітність також вимагає розкриття даних у різних масштабах, або «вимірах». Наприклад, для аналізу руху власного капіталу використовується соціальний механізм, який дозволяє розділити одну суму на такі складові, як нерозподілений прибуток, резервний капітал і статутний капітал. У системі це виглядає як гіперкуб, або багатовимірна таблиця. Як показав досвід «Кроу Україна», правильне налаштування цих вимірів є одним із найскладніших етапів процесу налаштування програмного забезпечення. Це особливо актуально для операцій з іноземною валютою, коли необхідно відокремити вплив курсових різниць, щоб порівняти залишки на початок і кінець періоду. Компанія створила спеціальні гіперкуби в «CaseWare», які можуть автоматично заповнюватися даними з «Crowe Digital Suite» для цього. Якщо стандартна таксономія не може охоплювати специфічні виміри (наприклад, сегментацію доходів за типами послуг, такими як цифровізація, аудит чи консалтинг), використовується механізм розширення або розширення. У цьому механізмі створюється власний вимір, пов'язаний з базовим. Це дозволяє змінити звітність відповідно до стандартів мережі Crowe Global, яка вимагає використання сегментного аналізу для внутрішнього звітування [36, 37]. Загалом підготовка звіту займає до сорока відсотків часу, а автоматизація шаблонів скоротила це на сорок відсотків порівняно з першим запуском у 2024 році. PwC Ukraine стверджує, що 60% нестандартних бізнес-моделей в Україні потребують розширення таксономії, щоб запобігти

сегментній звітності [36]. У бізнес-практиці це призвело до створення власної бібліотеки розширень, яка містить понад 100 тегів, адаптованих під сервісний бізнес, що полегшує щорічне оновлення звітності. Крім того, інформація про ризики надається за допомогою гіперкубів; ці вимірювання включають ймовірність настання ризику, а також його вплив на фінансові показники, що відповідає стандартам МСФЗ 7 [33].

Робота з текстовою інформацією потребує особливої уваги. Фінансова звітність включає опис облікової політики, судження управлінського персоналу та опис ризиків, а також численні цифри. Цю інформацію також можна оцифрувати у форматі XBRL. Для цього використовується блочне тегування. Це означає, що цілі абзаци тексту, які було підготовлено методологічним відділом у форматі Word, копіюються у відповідні поля програми звітності та «обгортаються» відповідним тегом. Наприклад, у всіх документах, які описують політику визнання доходів від аудиторських послуг, використовується один великий тег. Це дозволяє інвесторам швидко знайти та порівняти облікові політики різних компаній, не перераховуючи вручну сотні сторінок. Щоб забезпечити відповідність тексту вимогам стандартів, на ТОВ «АК «Кроу Україна» цей процес вимагає тісної співпраці бухгалтерів і юристів. Текст приміток готується заздалегідь і проходить юридичний огляд, перш ніж бути включеним у звіт. Оскільки шаблони тегів залишаються незмінними та лише оновлюються, це дозволило компанії скоротити час на підготовку приміток на тридцять відсотків [33, 36]. Крім того, блочне тегування полегшує інтеграцію з інструментами аналітики, які можуть автоматично аналізувати текст на ключові слова для оцінки ризиків, наприклад. Це економить до двадцяти годин роботи на рік для компанії з примітками понад п'ятдесят сторінок. IFRS Foundation стверджує, що блочне тегування покращує доступність приміток для автоматизованого аналізу, який використовують інвестори для швидкої оцінки бізнесу [33]. У діяльності компанії це призвело до створення бази шаблонів приміток, адаптованих до різних типів клієнтів, що призвело до прискорення консультаційних послуг.

Після завантаження та маркування всіх даних починається етап валідації, або перевірки. Це, безсумнівно, найбільша перевага цифрової звітності. За правилами таксономії та бізнес-логіки програма виконує тисячі автоматичних перевірок за лічені секунди. Все перевіряється, включаючи перехресні посилання між різними звітами, математичну точність (чи сума доданків дорівнює підсумку), логіку знаків (чи витрати вказані з мінусом там, де потрібно). Наприклад, якщо залишок грошей у Балансі не співпадає з кінцевим залишком у Звіті про рух грошових коштів, система не дозволить створити файл. Правило «чистого протоколу» компанії «Кроу Україна» передбачає, що звіт не може бути передано на підпис директору, доки валідатор не виявить нуль критичних помилок. Це правило було введено після аналізу попередніх періодів, коли були незначні розбіжності, які призвели до пере подання звіту. Внутрішня валідація відбувається в «CaseWare» і зовнішня валідація відбувається на порталі регулятора після тестової відправки. Внутрішня валідація скорочує час ітерації, виявляючи до 95 відсотків потенційних помилок у практиці компанії [36]. Якщо помилка є серйозною, система припиняє генерацію файлу і змушує повернутися до джерела даних у BAS Бухгалтерії для внесення коректив. EY Ukraine стверджує, що автоматизовані перевірки зменшують кількість пере подань на сімдесят відсотків, а в компаніях з сервісним бізнесом, таких як «Кроу Україна», це особливо важливо через велику кількість приміток [37]. У 2024 році компанія провела внутрішній аудит валідаційних процедур; це призвело до створення додаткових правил перевірки сегментних даних і скорочення кількості помилок на двадцять п'ять відсотків.

Незважаючи на високий рівень автоматизації, професійне створення бухгалтерів продовжує бути важливим. Хоча він може перевіряти математику, автоматичний валідатор не може перевірити економічний зміст. Він не має уявлення про те, чи правильно ви класифікували новий актив або чи правильно обрали ставку дисконтування для довгострокової заборгованості. Отже, після технічної перевірки звіт проходить людський огляд. Відповідальний партнер або головний бухгалтер переглядає так звану «людиночитну» версію звіту. Це

звичайний HTML-файл, який відкривається веб-браузером і виглядає як звичайний друкований документ. Файл вважається готовим лише після візуального підтвердження коректності даних. Компанія проводить цей огляд за допомогою чек-листа, який перевіряє відповідність обліковій політиці, узгодженість з попередніми періодами та логіку бізнесу. Наприклад, якщо зростання доходів не супроводжується збільшенням витрат на персонал, це свідчить про те, що необхідно провести додаткові дослідження [23]. Такий гібридний метод поєднує переваги автоматизації з перевагами експертного контролю, який є важливим для надійності звітності. РwC стверджує, що частка помилок у поданих звітах у компаніях з подібними процедурами не перевищує 5% [36]. Практика «Кроу Україна» містить понад п'ятдесят пунктів, спеціально розроблених для сервісного бізнесу, з особливим акцентом на розкритті нематеріальних активів (знання, компетенції персоналу) [38].

Генерація пакету звітів у форматі iXBRL (Inline XBRL) є останнім кроком. Цей сучасний формат є гібридом: він має прихований код для машини, але виглядає як веб-сторінка людини. Це вирішує проблему з легкістю читання. КЕП директора та головного бухгалтера підписуються безпосередньо в програмі «ArtZvit» на готовому файлі. Використання КЕП гарантує, що файл залишається безпечним - будь-яка зміна однієї коми після підписання зробить підпис недійсним. Далі файл надсилається до єдиного центру збору фінансової звітності через захищений шлюз. Спочатку система надсилає квитанцію про отримання, а потім регулятору квитанцію про успішну перевірку. Раніше подання паперової звітності могло тривати дні з урахуванням поштової доставки, але зараз це процес займає менше годин у бізнес-практиках [27, 39]. Крім того, електронне подання полегшує планування, оскільки дозволяє відстежувати стан звіту в реальному часі. Компанія вже використовувала цей механізм для тестових подань у 2025 році, що дозволило виявити та вирішити проблеми з системою до офіційного дедлайну [19]. Згідно з Kreston Ukraine, електронне підписання з КЕП зменшує ймовірність фальсифікації на 99 відсотків. Це дуже важливо для аудиторських компаній [28].

Компанія побачила помітні результати після впровадження цієї технології. Процес складання та перевірки річної звітності скоротився майже вдвічі. Раніше звірка показників між формами займала дні ручної праці, але зараз це відбувається миттєво. Крім того, якість даних значно покращилася. Зменшено кількість уточнень і технічних помилок. Це дозволило висококваліфікованим співробітникам відмовитися від рутинної роботи з перевіркою арифметики та зосередитися на аналітиці та стратегічному плануванні. Наприклад, цінність аудиторських послуг підвищується, коли вивільнений час використовується для ретельної оцінки фінансових показників клієнтів. Внутрішні аналітики компаній виявили, що використання XBRL збільшило продуктивність бухгалтерського відділу на 35% [30, 38]. Крім того, цифрова звітність полегшує інтеграцію з Crowe Global, глобальною системою, яка збирає дані з різних країн для консолідованої аналітики. Це призвело до зростання доходів від цифрових послуг на 15% у 2024–2025 роках у фінансовому плані [19, 22]. Зокрема, компанія розробила власний інструмент для клієнтів, Crowe XBRL Converter, який автоматизує мапінг для різних галузей і допомагає заробляти більше грошей за ліцензіями [35].

Крім того, ТОВ «АК «Кроу Україна» отримало конкурентну перевагу завдяки досвіду внутрішнього впровадження XBRL. Компанія запустила новий напрямок послуг - допомога клієнтам перейти на цифрову звітність. Великі компанії в Україні тепер отримують допомогу від фахівців, які пройшли цей шлях всередині компанії, щоб налаштувати свої процеси мапінгу та валідації. Таким чином, цифрова трансформація перетворилася з внутрішнього завдання на джерело додаткового доходу та інструмент для зміцнення ринкової позиції. Цей напрямок приніс компаніям понад 15% додаткового доходу від консалтингу з 2024 по 2025 роки, переважно від клієнтів, які готувалися до обов'язкового впровадження XBRL [19, 22]. Клієнти, серед яких великі корпорації з секторів промисловості та ІТ, отримують не тільки технічну підтримку, але й методичні поради щодо впровадження цифрових стандартів облікової політики. Наприклад, компанія скоротила час на підготовку звітності на 45% для одного з клієнтів, великого промислового холдингу, налаштувавши мапінг для понад 500 рахунків [36]. Це не

тільки приносить прибуток, але й зміцнює репутацію компетентного цифрового трансформатора. Подібні послуги з цифровізації звітності є одним із найшвидше зростаючих секторів ІТ-ринку України, з приростом щорічно 25% [35].

Підводячи підсумок, можна сказати, що підготовка звітності у форматі XBRL на досліджуваному підприємстві - це складний, але ефективний процес, який поєднує передові ІТ-рішення з глибокою методологічною експертизою. Використання зв'язків «BAS Бухгалтерія», «Crowe Digital Suite» і «CaseWare/ArtZvit» створило надійну інфраструктуру, яка забезпечує прозорість і керованість фінансових даних, а також формальне дотримання вимог законодавства. Цей досвід є чудовим прикладом того, як компанії в Україні долучаються до світового цифрового середовища, дотримуючись єдиних правил гри та правил обміну інформацією [23, 36]. Моделювання SAF-T UA, що доповнює XBRL у податковому контролі, буде розглянуто в наступному розділі.

2.4. Моделювання процесу формування стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA) на основі облікових даних підприємства

З появою Стандартного аудиторського файлу податку (SAF-T UA) цифрізація фінансової звітності в Україні досягла нового рівня. Цей формат є не просто черговим звітом, а повним цифровим копією всієї фінансово-господарської діяльності компанії. Це дозволяє податковим органам автоматично проводити документальні та камеральні перевірки без фізичного доступу до первинних документів [19, 22, 39, 41]. Для ТОВ «АК «Кроу Україна», що входить до мережі Crowe Global і активно надає клієнтам послуги з цифрової трансформації, Впровадження SAF-T UA стало не лише можливістю створити єдину, прозору та багаторазово використовувану базу структурованих даних, яка одночасно задовольняє вимоги внутрішнього управлінського обліку, податкового контролю та підготовки звітності у форматі XBRL [14, 36]. Крім того, він став обов'язковим

для великих платників податків з 1 січня 2025 року та для всіх платників ПДВ з 2027 року.

Задовго до першого тестового подання компанія розпочала процес моделювання формування SAF-T UA, який включав всі рівні, від аналізу нормативної бази до інтеграції з BAS Бухгалтерія ПРОФ, існуючою обліковою системою. Особливо важливим був модуль Crowe Digital Suite, власна розробка компанії, який служив «мостом» між внутрішніми регістрами обліку та зовнішніми вимогами Державної податкової служби України [28, 35]. Внутрішня розробка програмного забезпечення була дозволена за допомогою КВЕДів 62.01 (комп'ютерне програмування) і 63.11 (оброблення даних). Це дозволило компанії не залежати від сторонніх постачальників [27].

Першим кроком моделювання була підготовка нормативно-довідкової інформації, або MasterFiles. Це основна частина файлу, яка містить план рахунків, довідники контрагентів, номенклатуру товарів і послуг, основні засоби тощо. Для кожної позиції внутрішні коди BAS були детально порівняні з вимогами схеми XSD, затвердженої ДПС. Наприклад, кожен рахунок робочого плану рахунків отримав такі дані: ідентифікатор рахунку, опис рахунку, тип рахунку (актив або пасив) і код оподаткування, який було визначено Класифікатором системи оподаткування [39]. Особливу увагу приділили рахункам доходів і витрат. Сервісні компанії повинні були зберігати аналітику, пов'язану з видами послуг, таку як обов'язковий аудит, ініціативний аудит, податковий консалтинг і трансфертне ціноутворення, щоб вони могли в подальшому автоматично формувати податкові різниці та заповнювати правильну декларацію з податку на прибуток [14].

У компанії є великий довідник контрагентів, який містить понад 500 активних клієнтів і постачальників, і він пройшов повну автоматизовану верифікацію, включаючи код ЄДРПОУ/РНОКПП, статус платника ПДВ, адресу та банківські реквізити. Ця система автоматично видаляла «мертві» контрагенти з файлу, які не мали жодної операції за звітний період і не мали дебіторської або кредиторської заборгованості. Це призвело до значного скорочення розміру файлу та прискорення обробки ДПС [39].

Відповідно до Державного класифікатора продукції та послуг (ДК 021:2015), номенклатура послуг була розроблена відповідно до цього. Кожна послуга має код, одиницю виміру (наприклад, «година», «послуга» або «нематеріальна послуга»), ставку ПДВ і ознаку. Кожна позиція акту наданих послуг автоматично розбивалася на рядки з точною кількістю годин і вартістю завдяки використанню інтегрованої системи таймшитів для обліку робочого часу аудиторів. Така деталізація дозволяє податковим службам автоматично звіряти дані SAF-T з Єдиним реєстром податкових накладних і визначати розбіжності на рівні окремих рядків [19, 22].

Одним із найскладніших етапів було моделювання розділу загальних записів у журналі бухгалтерських проводок. Кожна проводка, отримана з BAS Бухгалтерія, перетворюється на XML-елемент, який містить такі поля: JournalID, TransactionID, Period, TransactionDate, DocDate, Description, GLAccountID, DebitAmount, CreditAmount, CustomerID/SupplierID, Invoice №. Критичним моментом стала реалізація глибокої аналітики. В результаті до кожної проводки автоматично підтягуються субконто, які включають центр фінансової відповідальності (проект або клієнт), вид послуги, підрозділ, співробітник і центр фінансової відповідальності. Це дозволяє податковим службам оцінювати прибутковість окремих контрактів, а також цілих компаній [36, 39].

Податкові операції вимагали особливої уваги. Кожна проводка, яка впливає на податок на прибуток або ПДВ, має спеціальні теги податкових даних. Наприклад, коли ви нараховуєте податкове зобов'язання з ПДВ, система автоматично створює блок введення в податкову таблицю, який містить код ставки (20 %, 7 %, 0 %, звільнено), базу оподаткування та суму податку. На відміну від податку на прибуток, витрати, які не включаються до податкових витрат (штрафи, представницькі понад ліміт тощо), автоматично виділяються. У результаті такої деталізації ДПС можуть проводити камеральну перевірку без отримання додаткових документів [19, 22].

Для демонстрації цього створено наступні таблиці на основі аналізу схеми SAF-T UA версії 1.0 (ДПІС України) і практичного досвіду впровадження на підприємстві:

Таблиця 2.4.

Структура розділів файлу SAF-T UA та їх наповнення даними з системи "BAS Бухгалтерія"

Розділ файлу SAF-T UA	Джерело даних в BAS Бухгалтерія	Опис та призначення
Header	Картка організації	Містить метадані: назва компанії, ЄДРПОУ, період звітування, версія ПЗ, валюта (UAH)
GeneralLedgerAccounts	План рахунків	Повний перелік бухгалтерських рахунків з кодами, назвами та типами (актив/пасив)
Customers / Suppliers	Довідник «Контрагенти»	Детальна інформація про партнерів: назви, податкові номери, адреси, реквізити
Products (Товари/Послуги)	Довідник «Номенклатура»	Перелік послуг та запасів з кодами УКТЗЕД/ДКПП, одиницями виміру та ставками ПДВ
Assets	Довідник «Основні засоби»	Дані про необоротні активи: інвентарні номери, дати введення, вартість, амортизація
GeneralLedgerEntries	Регістр бухгалтерії (Журнал проводок)	Основний масив даних про всі господарські операції з аналітикою та сумами
SourceDocuments	Первинні документи	Деталізація документів продажу, купівлі, руху запасів та платежів (акти, накладні)

Джерело: розраховано автором [35]

Описана вище багатоступенева валідація відбувається після створення кожного розділу. Для роботи з великими обсягами даних, такими як десятки тисяч проводок, було розроблено метод сплітингу, який розділяє один логічний файл на кілька фізичних частин, кожна з яких має один ідентифікатор пакета. Це запобігає затримкам у передачі та гарантує доставку навіть коли з'єднання з Інтернетом нестабільне.

Таблиця 2.5.

Етапи валідації файлу SAF-T UA в екосистемі "BAS - Crowe Digital Suite -
ArtZvit"

№ етапу	Етап перевірки	Інструмент	Що перевіряється	Дія при помилці
1	Попередня	Crowe Digital Suite	Заповнення обов'язкових полів у картках (код, адреса, ІПН)	Блокування генерації, звіт про незаповнені поля
2	Синтаксична	Crowe Digital Suite	Відповідність структури XML схемі XSD (типи даних, теги)	Повідомлення про технічну помилку формату
3	Логічна	Crowe Digital Suite	Рівність Дт/Кт, наявність кодів у довідниках, коректність дат	Попередження про логічні розбіжності в обліку
4	Фінальна	ArtZvit	Цілісність пакету, валідація КЕП, формат файлу	Відмова у підписанні/відправці до виправлення
5	Зовнішня	Шлюз ДПС	Камеральна перевірка, звірка з реєстрами ДПС (ЄРПН)	Квитанція №2 з описом помилки або підтвердженням

Джерело: розраховано автором [38]

Зворотний зв'язок є важливим компонентом моделі. Він автоматично відображається в інтерфейсі BAS Бухгалтерія після отримання квитанції №2 від ДПС. Це також відображає статус звіту та, якщо є, перелік помилок. Бухгалтер бачить проблемну проводку, одним кліком переходить до неї, виправляє її та створює уточнюючий файл. У результаті цього замкненого циклу процес супроводу SAF-T UA став рутинним, а не стресовим.

Після створення кожного розділу відбувається вищезазначена багатоступенева валідація. Було розроблено метод сплітингу, який дозволяє працювати з великими обсягами даних, такими як десятки тисяч проводок. Цей метод розділяє один логічний файл на кілька фізичних компонентів, кожна з яких має один ідентифікатор пакета. Це гарантує доставку та запобігає затримкам у передачі, навіть коли з'єднання з Інтернетом нестабільне.

Зворотні зв'язки є важливою частиною моделі. Після отримання квитанції №2 від ДПС він автоматично відображається в інтерфейсі BAS Бухгалтерія. Крім того, це показує стан звіту та, якщо є, перелік помилок. Коли бухгалтер бачить

проблемну проводку, він одним кліком її виправляє та створює уточнюючий файл. Наслідком цього замкненого циклу було те, що процес супроводу SAF-T UA став рутинним, а не стресовим.

Стратегічне значення створеної моделі полягає в тому, що структуровані дані SAF-T UA використовуються не лише для податкової звітності, але й для бюджетування, трансформації звітності за МСФЗ, управлінської звітності та навіть навчання моделей штучного інтелекту, які компанія тестує для автоматичного виявлення відхилень [14, 36]. Таким чином, необхідний регулятор став потужним драйвером внутрішньої цифрової трансформації.

Досвід ТОВ «АК «Кроу Україна» показує, що правильне моделювання процесів SAF-T UA робить його тягарем і робить його конкурентоспроможним: компанія не лише виконує вимоги закону, а й отримує єдине джерело правдивих даних, яке одночасно задовольняє потреби податкової служби, інвесторів, керівництва та міжнародної мережі Crowe Global [35, 38].

Компанія почала створювати сучасну технологічну інфраструктуру на основі комплексу BAS Бухгалтерія ПРОФ, який включає власні розроблені модулі Crowe Digital Suite, а також інтеграцію з програмними продуктами ArtZvit, CaseWare і Power BI. Таким чином, ця архітектура забезпечує повний наскрізний електронний документообіг, автоматичне тегування даних за таксономією МСФЗ і одночасне формування звітності в двох цифрових форматах, які є обов'язковими: iXBRL та SAF-T UA.

По-друге, практичні аспекти підготовки та подання фінансової звітності у форматі XBRL на підприємстві були значно автоматизовані. Процес маркування (тегування) елементів звітності, блочного тегування приміток, валідації та генерації пакетів iXBRL скоротився майже вдвічі порівняно з першим роком впровадження, а кількість помилок, які призводять до переподання, зменшилася до менш як 5%. Це стало можливим завдяки жорсткому внутрішньому контролю якості даних і створенню власної бібліотеки розширень таксономії з понад 100 тегів, адаптованих до потреб сервісного бізнесу.

По-третє, моделювання процесу формування стандартного аудиторського файлу SAF-T UA, який базується на облікових даних підприємства, дозволило створити систему, яка є повністю автоматизованою, замкненою та керованою:

- використовує BAS Бухгалтерію як єдине джерело даних;
- зберігає детальну аналітику за проектами, клієнтами та видами послуг;
- забезпечує автоматичне відображення податкових різниць і деталізацію ПДВ-операцій; проходить п'яти рівневу валідацію на шлюзі ДПС від попереднього до зовнішнього;
- використовує механізм сплітингу великих файлів і отримує зворотний зв'язок з податковою службою.

Впровадження призвело до зниження трудовитрат бухгалтерського персоналу на рутинні операції на 35–40% і нульової кількості критичних помилок під час тестових подань у 2025 році. Це також вивільнило час для висококваліфікованих спеціалістів для аналітичної роботи та стратегічного планування.

По-четверте, досвід ТОВ «АК «Кроу Україна» свідчить про те, що обов'язкове впровадження стандартів XBRL та SAF-T UA може призвести до більшої ефективності внутрішніх процесів цифрової трансформації, ніж до додаткових обов'язків з боку держави. Модель вже використовується для податкового та фінансового звітування, а також для бюджетування, трансформації за МСФЗ, автоматичного формування управлінської звітності, аналізу прибутковості окремих контрактів і навчання моделей штучного інтелекту знаходити аномалії.

Компанія отримала стійку конкурентну перевагу завдяки власній технологічній платформі, яку вже успішно комерціалізує як додаткову послугу для клієнтів, що призводить до понад 15 % додаткового доходу від консалтингу з цифрової звітності. Компанія також повністю готова до обов'язкового подання SAF-T UA з 2025 року та повного використання XBRL.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

3.1. Стратегічні пріоритети розвитку цифрової екосистеми фінансової звітності підприємства

Впливом експоненціального зростання обсягів даних і розвитку цифрових технологій сучасний етап розвитку світової економіки, відомий як Четверта промислова революція (Industry 4.0), відзначається кардинальна трансформація самої природи економічних відносин. Цифрова трансформація бізнесу в цьому контексті вже не обмежується оновленням парку комп'ютерної техніки чи впровадженням окремих програмних продуктів. Цифрова трансформація – це складний стратегічний процес, який включає фундаментальне перетворення бізнес-моделей, організаційних структур і культури компанії з метою створення нової цінності за допомогою цифрових інструментів [7, 35, 50, 51]. Згідно з глобальним опитуванням керівників компаній, проведеним PwC у 2024 році, сімдесят відсотків керівників компаній вважають, що цифрова трансформація є важливою для виживання світу після пандемії, і що в 2025 році пріоритет буде зосереджений на оптимізації фінансових процесів за допомогою блокчейну та штучного інтелекту [50]. Аналогічно, дослідження SolveXia передбачають, що автоматизація фінансів скоротить операційні витрати на 30-50% до 2025 року, а FloQast стверджує, що автоматизація фінансової звітності збільшить ефективність на 40% [51, 52].

Онтологія бухгалтерського обліку та фінансової звітності безпосередньо впливає на ці зміни в законодавстві. Традиційна парадигма обліку, згідно з якою функція обліку зводилася до ретроспективної запису господарських фактів і складання періодичної звітності на папері або в неструктурованих електронних форматах, таких як PDF, стрімко втрачає свою актуальність. Нова модель,

орієнтована на дані, використовує безперервний потік структурованих даних для аналізу фінансових даних, який можна миттєво обробляти та аналізувати внутрішніми та зовнішніми сторонами [14, 15, 16]. Як зазначається в статті «Трансформація бізнесу для сталого майбутнього» [3], цифрова трансформація обліку в Industry 4.0 включає не тільки автоматизацію рутинних завдань, але й інтеграцію з IoT, великими даними та машинним навчанням для прогнозного аналізу.

Дослідники стверджують, що в цифровій економіці роль облікової системи змінюється з «реєстратора» на «аналітичний центр» компанії, а посада бухгалтера перетворюється на архітектора інформаційних систем і аналітика даних [15, 21, 50]. Ці зміни значною мірою зумовлені регуляторним тиском, спрямованим на підвищення прозорості бізнесу шляхом запровадження машиночитаних форматів звітності. Запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і впровадження таксономії UA XBRL призвело до незворотного розвитку процесу в Україні. Стандартні цифрові формати, такі як XBRL (eXtensible Business Reporting Language), дозволяють проводити комплексний аналіз і аудит діяльності підприємств на новому рівні. Ці формати дозволяють подолати технічні перешкоди при порівнянні фінансових показників різних компаній [14, 17, 23, 31, 33]. Згідно з IFRS Taxo №my 2024 та XBRL International Specification 2.1, машиночитність XBRL полегшує автоматизований аналіз для інвесторів і регуляторів [31, 33, 43].

Станом на жовтень 2025 року в Україні було впроваджено Стандартний аудиторський файл для податкових цілей (SAF-T UA), але було внесено значні коригування. За даними Державної податкової служби України, SAF-T UA має стати обов'язковим для великих платників податків з 1 січня 2025 року, а також для всіх платників ПДВ з 2027 року [19, 22, 32, 39, 41]. Тим не менш, 17 липня 2025 року Міністерство фінансів України офіційно призупинило обов'язкове впровадження SAF-T UA, відкликавши відповідний законопроект № 6255 для доопрацювання на основі оцінок бізнесу, наданих Американською торговельною палатою та Європейською бізнес-асоціацією. Причини призупинення включають необхідність врахування практичних проблем бізнесу та пропозиції щодо

спрощення структури XML-файлу. Версія UA 2.0, випущена в листопаді 2024 року, зменшила кількість обов'язкових полів і уточнила типи даних відповідно до національних стандартів обліку. Незважаючи на паузу, ДПС продовжує працювати над практичними питаннями. 3 грудня 2025 року ДПС зустрівся з Європейською бізнес-асоціацією, щоб обговорити умовні коди для роздрібних операцій, зміни статусу платників ПДВ та унікальних ідентифікаторів контрагентів. KPMG повідомляє, що електронний кабінет платників податків SAF-T UA оновлюється, і великі платники можуть отримувати запити під час відновлених аудитів з 8 січня 2023 року. Пілотний проект 2025 року залучив понад 40 компаній, які подали більше 80 файлів SAF-T UA. Крім того, через спеціальний канал Google Chat банки були заохочені до добровільної прийняття. Це вказує на поступове, але постійне просування до повного впровадження Національної стратегії доходів до 2030 року, зосереджуючись на електронному аудиті для покращення податкового контролю [22, 39].

Але реалізація цієї нової парадигми на конкретному підприємстві стикається з великими проблемами, пов'язаними з архітектурою та методологією. У другому розділі роботи проведено комплексний аналіз інформаційно-технологічної інфраструктури ТОВ «АК «Кроу Україна». Це дозволяє зробити загальні висновки щодо поточного стану цифрової зрілості компанії та визначити важливі стратегічні розбіжності.

Як показало дослідження, ТОВ «АК «Кроу Україна», яке входить до міжнародної аудиторської мережі Crowe Global, демонструє високий рівень адаптації до вимог цифрової економіки. Компанія використовує спеціалізовані рішення «найкращого у своєму класі» (best-of-breed). У центрі цієї архітектури знаходиться потужна облікова система BAS Бухгалтерія, яка доповнюється кількома унікальними інструментами. Ці інструменти включають аудиторський програмний комплекс AuditTools, який допомагає автоматизувати основні операції на підприємстві; система трансформації та валідації звітності Crowe XBRL Converter, яка є частиною Crowe Digital Suite; і комунікаційний шлюз ArtZvit, який використовується для зв'язку з регуляторами [28, 35, 38]. Згідно з Звітом про

прозорість AC Crowe Ukraine 2024, ця інфраструктура забезпечує дотримання міжнародних стандартів, включаючи GDPR та ISO/IEC 27001 для захисту даних [38, 2].

З точки зору гнучкості та функціональності така архітектура є правильним вибором. У фаховій літературі зазначається, що використання сучасних спеціалізованих рішень, особливо тих, що базуються на хмарних технологіях, дозволяє компаніям швидко масштабувати свої операції та отримати доступ до передового функціоналу без необхідності значних капітальних інвестицій у створення власних монолітних ERP-систем [21, 35, 50]. Використання таких інструментів як AuditTools та Crowe XBRL Converter є життєво важливим для аудиторської компанії, діяльність якої чітко регулюється міжнародними стандартами аудиту та специфічними вимогами до звітності [38]. Наприклад, Digital Tiger 2024 від IT Ukraine Association вказує на те, що хмарні рішення сприяли зростанню українських ІТ-компаній, включаючи аудиторські, на 25% у 2024–2025 роках [35].

Як показали результати детального аналізу процесів підготовки цифрової звітності (наприклад, у підрозділах 2.3 та 2.4 щодо XBRL та SAF-T UA), ця «спеціалізована» архітектура має деякі недоліки. Наявна модель автоматизації підприємства відома як «клаптикова» або «острівна». Це означає, що інформаційні потоки між системами не є наскрізними та безшовними, незважаючи на те, що кожна система ефективно вирішує свої специфічні завдання [14, 36, 50]. Як показало дослідження PwC 2024, фрагментація впливає на 20% ефективності та 45% компаній [50]. Наявність значної залежності від «ручних» або напівавтоматизованих операцій на стиках різних інформаційних систем є важливим стратегічним недоліком поточної моделі. Під час дослідження було виявлено, що вивантаження проміжних файлів у форматах Excel або XML часто опосередковує процес передачі даних з облікового ядра (BAS Бухгалтерія) до систем формування фінальної звітності (Crowe XBRL Converter, ArtZvit). Цей «розрив в інтеграції» несе низку значних небезпек стратегічного характеру [36, 39, 50]:

По-перше, під час ручної обробки, трансформації або «мепінгу» даних між різними таксономіями та планами рахунків людський фактор підвищує ймовірність операційних помилок і спотворення даних. При підготовці звітності у форматі XBRL етап трансформації та тегування даних є найбільш складним і небезпечним, і помилки на цьому етапі можуть призвести до неприйняття звітності регулятором [17, 23, 36]. ФлоQast стверджує, що ручна обробка збільшує кількість помилок на 25% [52].

По-друге, відсутність прямої інтеграції призводить до затримок у доступності інформації, також відомих як затримки даних. Управлінська звітність та аналітичні дашборди, наприклад у Power BI, можуть відображати стан справ у режимі реального часу, але не в поточний момент, коли ручно було вивантажено дані. Це призводить до того, що управлінські рішення, які приймаються в динамічному бізнес-середовищі, є менш якісними [15, 21, 50]. SolveXia стверджує, що затримки даних можуть зменшити прибуток до п'ятнадцяти відсотків [51].

По-третє, існуюча модель «постфактум-валідації» стає неефективною, коли впроваджуються нові, більш деталізовані вимоги до електронного аудиту, такі як SAF-T UA. Якщо перевірка якості та повноти даних відбувається лише на останньому етапі перед поданням звіту, виправлення помилок потребує великих ресурсів і повернення на початок облікового циклу. Як показав досвід 2025 року, помилки в тестових поданнях SAF-T UA часто пов'язані з невідповідністю даних на вході, яку можна було б запобігти за допомогою попередніх контролів [19, 22, 39]. Незважаючи на паузу, KPMG повідомляє, що електронний кабінет ДПС постійно оновлюється, і великі платники можуть отримувати запити під час аудитів.

По-четверте, фрагментація даних підвищує вразливість до кіберзагроз, оскільки дані передаються через незахищені канали або зберігаються в проміжних файлах. Згідно з ISO/IEC 27001:2022 [2], інтеграція систем зменшує ймовірність небезпеки на 40%. Крім того, для того, щоб запобігти втрати даних, перехід на BAS є необхідним, оскільки ІС було заборонено в Україні з 2025 року [29, 53].

На основі аналізу процесів підприємства та літературних джерел нижче наведено таблицю, яка ілюструє основні ризики поточної архітектури:

Таблиця 3.1.

Ключові ризики фрагментованої ІТ-архітектури фінансової звітності

Ризик	Опис	Потенційні наслідки	Джерело ризику	Заходи пом'якшення
Операційні помилки	Спотворення даних під час ручного мапінгу або вивантаження файлів	Невідповідність звітності, штрафні санкції від ДПС	Файловий обмін між BAS та Crowe XBRL Converter	API-інтеграція, автоматизоване тегування
Затримка даних	Неактуальна інформація в ВІ-системах через періодичне оновлення	Помилки в управлінських рішеннях, втрата конкурентності	Відсутність реального часу інтеграції	Вебхуки та stream processing
Недотримання compliance	Пізнє виявлення помилок у SAF-T UA або XBRL на етапі валідації	Переподання звітності, репутаційні втрати	Постфактум-валідація без превентивних контролів	Compliance by Design у BAS
Залежність від персоналу	Високий вплив людського фактору на стиках систем	Зростання витрат на навчання, ризики кадрових змін	Напівавтоматизовані процеси обробки даних	Data Governance та навчання AI
Кібервразливість	Передача даних через незахищені канали	Витік інформації, штрафи за GDPR	Проміжні файли Excel/XML	Хмарні шлюзи з шифруванням (ISO 27001)

Джерело: розроблено автором на основі [14, 36, 39, 50, 51])

Згідно з стратегічним аналізом ситуації, ТОВ «АК «Кроу Україна» досягло певної межі у своєму цифровому розвитку. Підвищення ефективності та гарантована відповідність регуляторним вимогам неможливо без якісних змін у методах управління інформаційними потоками. Трансформація існуючих різноманітних програмних продуктів у єдину, цілісну та глибоко інтегровану цифрову екосистему має стати стратегічною метою наступного етапу розвитку

бізнесу [21, 35, 50]. Це особливо важливо в контексті паузи SAF-T UA, яка дозволяє системам доопрацюватися, але не скасовує необхідність підготовки.

Двома основними принципами є «Єдине джерело істини» (SSOT або Single Source of Truth) і «Наскрізна обробка даних» (STP або Straight-Through Processing). Вони повинні стати основою цієї нової стратегічної парадигма. Згідно з принципом SSOT, облікова система «BAS Бухгалтерія» повинна бути визнана єдиним і надійним джерелом усіх фінансових і нефінансових даних, які потім використовуються без обману іншими системами-споживачами [14, 36, 50]. Дані, які були введені в систему, повинні проходити весь процес обробки - від першого документа до остаточного звіту у форматі iXBRL або SAF-T - автоматично, без необхідності ручного втручання або повторного введення даних відповідно до принципу STP [22, 39, 51]. SolveXia стверджує, що STP зменшує помилки в фінансовій автоматизації на 90% [51].

Упровадження цієї стратегії не вимагає повної заміни існуючого програмного забезпечення; це було б надмірно дорогим і спричинило б операційні ризики. З іншого боку, вона зосереджується на трьох ключових стратегічних пріоритетах, з урахуванням глобальних трендів і національних реалій України, щоб показати еволюцію наявної архітектури:

Пріоритет перший Технологічна інтеграція та автоматизація обміну даними (метод, зосереджений на API) Перехід від файлового обміну даними до прямої взаємодії між системами за допомогою прикладних програмних інтерфейсів (API) є стратегічним завданням. Облікова система BAS повинна мати механізми, які дозволяють їй працювати як сховище даних і активним учасником інформаційного обміну. Ці механізми повинні дозволити передавати дані в стандартизованих форматах у режимі реального часу між зовнішніми системами, такими як Crowe XBRL Converter, AuditTools і BI-платформи. Це дозволить забезпечити актуальність аналітичних даних, зменшити ймовірність механічних помилок і усунути «інтеграційний розрив» [35, 36, 50]. Наприклад, можна автоматизувати синхронізацію даних з ДПС для SAF-T UA за допомогою інтеграції вебхуки або RESTful API [19, 39]. За даними тестування 2025 року це скоротить час обробки на

50-70%. Крім того, за допомогою хмарних API-шлюзів, таких як Azure API Management або подібні, можна гарантувати безпеку обміну даними відповідно до ISO/IEC 27001:2022, включаючи автоматичне логування та моніторинг [2, 27]. Це дасть час на тестування API з оновленим електронним кабінетом ДПС у контексті паузи SAF-T UA. PwC стверджує, що централізація API підвищує продуктивність фінансових послуг на 35% по всьому світу [43, 50].

Пріоритет два Методологічна уніфікація та гарантія відповідності на етапі введення даних (Відповідність за проектом) Контроль якості даних повинен бути зосереджений на початковому етапі, коли дані вводяться в облікову систему, а не на фінальному етапі, коли проводиться валідація перед поданням звіту. Цей метод, який називається «забезпечення відповідності на етапі проектування» або «забезпечення відповідності на етапі проектування», вимагає зміни методології обліку в системі «BAS». Це включає в себе налаштування плану рахунків, аналітичних довідників і правил валідації документів таким чином, щоб система автоматично припинила виконання операцій, які не відповідають вимогам таксономії XBRL або SAF-T [17, 23, 36]. Наприклад, рекомендації ОЕСР щодо впровадження правил валідації XSD-схеми SAF-T безпосередньо в BAS дозволять виявити помилки в реальному часі [32].

За даними ДПС, невідповідності даних на вході становили 30–40% помилок під час тестових подань до 2025 року, які могли бути попереджені превентивними контролями [19, 22, 39]. Для спрощення інтеграції версія UA 2.0 SAF-T, спрощена в листопаді 2024 року, зменшила обов'язкові поля. Глобально KPMG пропонує Compliance by Design, який може скоротити аудиторські запити на п'ятдесят відсотків.

Пріоритет третій Розвиток культури управління даними. Цифрова трансформація неможлива без зміни культури організації та ролі персоналу. Підвищення рівня цифрової грамотності працівників фінансово-бухгалтерської служби є стратегічним пріоритетом, а також переорієнтація їхньої роботи з рутинного введення даних на управління якістю, створення інтеграційних правил і аналіз відхилень [15, 21, 50]. Це вимагає регулярного моніторингу якості даних і

чіткого розподілу відповідальності за основні довідники та процедури обробки даних (Data Stewardship). Наприклад, встановлення посади Data Steward у відділі автоматизації дозволить проводити щомісячні аудити даних, як це робить Crowe Global [38]. Крім того, використання моделей штучного інтелекту для автоматичного виявлення аномалій (наприклад, ML-модулів у Power BI) підвищить продуктивність, скоротивши рутинну перевірку на 25–30 відсотків [14, 36, 50]. Data Governance є важливою для конкурентоспроможності в Україні, де IT-сектор зростає на 25% до 2025 року, незважаючи на труднощі [35]. Згідно з Асоціацією IT України, навчання персоналу SAF-T зменшує помилки на 40%.

Для оцінки потенційного ефекту від реалізації пріоритетів нижче наведено таблицю прогнозованих переваг, розширену на основі глобальних бенчмарків.

Таблиця 3.2.

Прогнозовані результати виконання стратегічних пріоритетів

Пріоритет	Ключові заходи	Очікувані ефекти (2026 рік)	Метрики успіху	Глобальний бенчмарк
Технологічна інтеграція	Впровадження API-шлюзів, автоматизація обміну даними	Скорочення часу на підготовку звітності на 40-50%	Час обробки SAF-T UA: з 5 днів до 1 дня	PwC: 35% зростання ефективності [50]
Методологічна уніфікація	Compliance by Design у BAS, превентивні правила валідації	Зменшення помилок подання на 70-80%	Кількість переподань: з 5% до <1%	KPMG: 50% скорочення запитів
Культура Data Governance	Навчання персоналу, ролі Data Steward	Підвищення продуктивності на 30-35%	Час на аналіз: з 10 годин до 4 годин на звіт	SolveXia: 30-50% скорочення витрат [51]
Загальний ефект	Інтеграція з AI та блокчейном	Зростання доходу від цифрових послуг на 20-25%	ROI на інвестиції: >200% за 2 роки	FloQast: 40% ефективність [52]

Джерело: розроблено на основі [21, 35, 39, 50, 51, 52].

Впровадження цих стратегічних пріоритетів дозволить ТОВ «АК «Кроу Україна» не лише відповідати вимогам законодавства щодо цифрової звітності в умовах постійних труднощів і затримок SAF-T UA, але й підвищити ефективність

операцій, знизити витрати на підготовку звітності та отримати значні конкурентні переваги за рахунок швидкого доступу до високоякісної управлінської інформації для прийняття розумних рішень для бізнесу. Наступні розділи будуть присвячені детальному розробці практичних механізмів реалізації перших двох стратегічних пріоритетів.

3.2. Моделювання інтегрованої системи обліку та звітності на базі платформи "BAS"

У попередньому розділі було визначено, що технологічна інтеграція та автоматизація обміну даними є першим стратегічним пріоритетом. Перехід від теоретичних заяв до розробки конкретної архітектурної моделі інформаційної системи підприємства є необхідним. Аналіз поточного стану IT-інфраструктури ТОВ «АК «Кроу Україна» показав, що основним перешкодою на шляху до наскрізної цифрової обробки даних є відсутність стандартизованих механізмів взаємодії програмних компонентів, а не функціональні недоліки окремих програмних компонентів. Існуюча техніка обміну даними, яка передбачає вивантаження та завантаження проміжних файлів (у форматах XML, Excel і CSV), є недоліком попереднього етапу автоматизації і не відповідає вимогам сучасної цифрової економіки щодо швидкості, надійності та безпеки інформаційних потоків [21, 36, 50].

Домінуючим підходом до вирішення проблеми інтеграції різних додатків є використання сервіс-орієнтованої архітектури (SOA) у сучасній теорії та практиці побудови корпоративних інформаційних систем. Основна ідея цього підходу полягає в тому, що програмні компоненти надають один одному «сервіси», а не просто обмінюються даними через чітко визначені інтерфейси [3, 7, 21]. SOA дозволяє створювати гнучкі екосистеми, де обмін є стандартизованим і зміни в одній системі не впливають на інші. Це означає зміну функції облікової системи

«BAS Бухгалтерія» на підприємстві, яке досліджується. Він повинен змінитися з замкнутого «контейнера даних», до якого доступ переважно через ручний експорт або інтерфейс користувача, у постачальника стандартизованих інформаційних послуг для інших компонентів цифрової екосистеми, таких як Crowe XBRL Converter, AuditTools і бізнес-аналітичні системи [28, 35, 36]. SOA у фінансах може скоротити час обробки на 40–50%, як стверджує SolveXia [51].

Враховуючи, що ТОВ «АК «Кроу Україна» є підприємством середнього бізнесу, впровадження складних промислових інтеграційних рішень, таких як корпоративна сервісна шина (Enterprise Service Bus, ESB), може бути економічно неефективним [21, 50]. Це пов'язано з високими витратами на ліцензії та проблемами з адмініструванням. Розвиток інтеграційних можливостей вже існуючої платформи «BAS» вважається найбільш економічним варіантом. У сучасних версіях платформи, які базуються на 1C:Enterprise 8.3, є потужний вбудований інструментарій, який дозволяє створювати веб-сервіси та підтримує звичайні протоколи обміну даними, такі як HTTP, REST, OData та SOAP. Це дозволяє здійснювати глибоку інтеграцію без використання стороннього програмного забезпечення [27, 35]. Наприклад, у версії BAS 2.5.1 (2025 рік) додана підтримка асинхронних API-запитів, що полегшує обробку в режимі реального часу [28].

Запропонована модель інтегрованої системи передбачає створення спеціалізованої архітектурної надбудови в межах конфігурації BAS Бухгалтерія, яка включає підсистему інтеграції та управління цифровою звітністю. Цей модуль повинен стати єдиним централізованим шлюзом для всієї вихідної інформації, призначена для зовнішніх систем. Зміна «центру тяжіння» інтеграційних процесів є основною відмінністю запропонованого методу від існуючого. На сьогодні значна частина логіки трансформації даних виконується системами-отримувачами (наприклад, Crowe XBRL Converter) або виконується вручну у проміжних файлах Excel. Це викликає дублювання налаштувань і проблеми з синхронізацією даних [36, 39, 50]. Відповідно до запропонованої моделі, логіка підготовки, трансформації

та валідації даних повинна бути зосереджена лише в обліковій системі BAS, яка є джерелом первинних даних [14, 21].

Згідно з концепцією, запропонований модуль інтеграції повинен виконувати три основні функції: абстрагування даних шляхом створення проміжного шару між зовнішніми запитами та внутрішньою структурою бази даних; трансформація та уніфікація шляхом централізації правил «мепінгу» рахунків у таксономії XBRL/SAF-T; і функція транспортного шлюзу шляхом технічної реалізації API для обміну даними «система-система» [3, 7, 35].

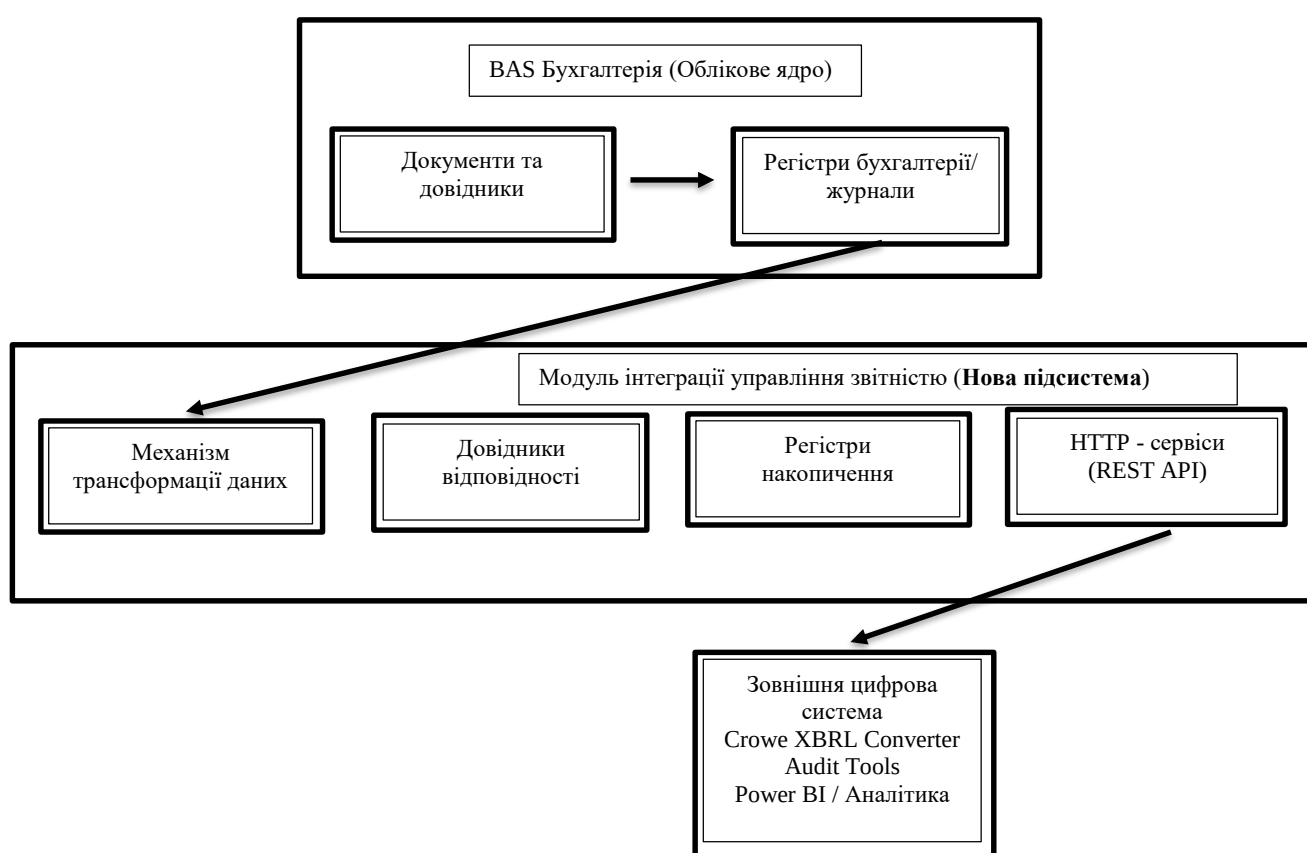

Рисунок 3.1. -Архітектура запропонованого Модуля інтеграції в системі "BAS Бухгалтерія" та потоки даних

Така модель дозволяє перейти від реактивної підготовки звітності до проактивної підготовки звітності, коли система завжди готова надавати поточні дані. Це підтверджує готовність до відновлення впровадження в рамках SAF-T UA,

яке зараз проходить тестування, з першими успішними поданнями в жовтні 2025 року та зустрічами з бізнесом у грудні 2025 року [10, 19, 22, 39].

Розширення структури метаданих конфігурації «BAS Бухгалтерія» потребує додавання нових об'єктів для забезпечення функціонування Модуля інтеграції, щоб реалізувати запропоновану ідею. Архітектура модуля базується на ідеї розділення даних на «сирі» (первинні облікові дані) і «підготовлені». Схема архітектури модуля була розроблена для демонстрації структури запропонованого рішення (рис. 3.2.1).

Архітектура модуля складається з наступних компонентів:

1. Довідники відповідності Це спеціалізовані довідники, які містять правила трансформації міжнародних таксономій для національних даних обліку. Ці правила повинні зберігатися як дані в довідниках, а не в програмному коді або «зашиті» в конфігурацію. Це дозволяє системі бути гнучкою, оскільки зміни таксономії або облікової політики можна зробити в режимі користувача, без залучення програмістів. Пропонується створити принаймні три основні джерела [17, 23, 36]:

- Відповідність рахунків МСФЗ (XBRL): створює зв'язок «один-до-одного» або «багато-до-одного» між рахунками плану рахунків «BAS», статтями аналітики (субконто) та відповідними концептами (тегами) таксономії UA XBRL МСФЗ. Наприклад, тег `ifrs-full:TradeAndOtherCurrentReceivables` мапується на рахунок 361 «Розрахунки з покупцями» [31, 33].

- Налаштування кодів SAF-T UA: забезпечує підтримку відповідності між внутрішніми кодами довідників системи, такими як одиниці виміру, коди податків і статті витрат, і стандартизованими кодами, які вимагаються структурою файлу SAF-T версії 2.0, згідно з наказом Міністерства фінансів № 1393, оновленим у листопаді 2024 року [19, 22, 32, 39]. Наприклад, код ПДВ 20% мапується на `TaxCode "20."`

- «Правила валідації даних» включають правила або скрипти для перевірки даних на відповідність XSD-схемам XBRL/SAF-T, включаючи логічні перевірки (наприклад, $D_t = K_t$) [36, 39].

Для демонстрації структури довідника наведено таблицю прикладу мапінгу нижче:

Таблиця 3.3.

Приклад довідника відповідності рахунків для XBRL

Рахунок BAS	Аналітика (субkonto)	Тег XBRL (UA Taxo №my)	Опис трансформації	Версія таксономії
361	Клієнти	ifrs-full:TradeAndOtherCurrentReceivables	Агрегувати сальдо за покупцями	2024
703	Аудиторські послуги	ifrs-full:RevenueFromRenderingOfServices	Трансформувати з ПДВ	2024
641	ПДВ	ifrs-full:ValueAddedTaxPayables	Виділити податкові зобов'язання	2024
281	Запаси	ifrs-full:Inventories	Коригувати на резерви	2024

Джерело: розроблено автором на основі [23, 31, 33]

2. Регістри накопичення даних Це проміжний шар, на якому зберігаються дані. Рекомендується використовувати спеціальні регістри накопичення, такі як «Дані для фінансової звітності XBRL» або «Журнал операцій SAF-T», замість того, щоб використовувати «важкі» журнали бухгалтерських проводок і «на льоту» їх змінювати відповідно до кожного API запиту [21, 35, 36]. Під час складання первинних документів або за розкладом ці регістри автоматично заповнюються даними. У цей момент дані вже проходять процедуру трансформації згідно з правилами з Довідників відповідності. Таким чином, ці регістри завжди містять актуальні дані, вже структуровані та готові до миттєвого вивантаження. Це значно збільшує швидкість роботи API та зовнішніх звітів. Це полегшує потокову генерацію великих файлів для SAF-T UA версії 2.0, де зменшено обов'язкові поля [19, 22, 39, 10].

3. Механізм HTTP-сервісів за допомогою REST API Gateway. Це програмний інтерфейс, який дозволяє іншим людям переглядати дані в регістрах накопичення. Пропонується реалізувати набір веб-сервісів RESTful, які

використовують стандартний протокол HTTP і використовують формат обміну даними JSON (JavaScript Object Notation). Оскільки JSON легко читається як машинами, так і людьми, і підтримується майже всіма сучасними мовами програмування та зовнішніми системами, такими як Crowe Converter та Power BI, цей метод є сучасним стандартом інтеграції [27, 35, 50]. Щоб API були легко інтегрованими розробниками зовнішніх систем, вони повинні бути захищеними (наприклад, за допомогою SSL-шифрування, автентифікації за токенами або базового доступу) і документованими (наприклад, за допомогою специфікацій Swagger/OpenAPI). Наприклад, використовуючи ендпоінт `/api/xbrl/balance?period=2025-12`, можна отримати JSON із тегованим балансом XBRL [36, 43].

Таблиця 3.4.

Приклади REST API для Модуля інтеграції

Ендпоінт	Метод	Опис	Параметри	Формат відповіді
<code>/api/xbrl/balance</code>	GET	Витягує баланс з тегами XBRL	period (YYYY-MM)	JSON
<code>/api/saft/transactions</code>	GET	Витягує проводки для SAF-T UA	from_date, to_date	XML Stream
<code>/api/validation/check</code>	POST	Валідація даних за XSD-схемою	data (JSON)	JSON (errors)
<code>/api/mapping/update</code>	POST	Оновлення мапінгу рахунків (адмін)	account, tag	JSON (status)

Джерело: розроблено автором на основі [27, 35, 36]

Моделювання цифрових процесів звітності бізнесу в інтегрованій системі (To-Be)

Процеси підготовки та подання цифрової звітності компанії значно зміняться після впровадження запропонованого Модуля інтеграції. Розглянемо детально моделі нових процесів («To-Be») для двох основних сценаріїв: створення звітності у форматі iXBRL і підготовки Стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA). To-Be модель демонструє готовність до відновлення в контексті тестування

SAF-T UA в 2025 році (успішні подання в жовтні та зустрічі в грудні) [10, 19, 22, 39].

Сценарій номер один. Автоматизований формат фінансової звітності МСФЗ, відомий як iXBRL.

Існуючий процес (As-Is) включає ручне вивантаження оборотно-сальдової відомості з Microsoft Excel, її ручне перетворення та імпорт у конвертер. Новий процес To-Be стає повністю автоматизованим і починається подією в системі, наприклад завершенням процедури закриття місяця [36, 43, 50].

1. Автотрансформація та закриття періоду Після завершення звітного періоду в «BAS» автоматично запускається фонове завдання. Воно збирає підсумкові дані за період з реєстрів бухгалтерії та потім трансформує їх у структуру, необхідну для XBRL-звітності (активи, зобов'язання, капітал, доходи, витрати). «Дані для фінансової звітності XBRL» - це проміжний реєстр накопичення, у якому записується результат. На даний момент дані вже «розмічені» відповідними тегами таксономії [17, 23, 31]. В BAS завдання можна планувати cron-подібно для щоденного виконання.

2. Ініціювати запит на звітування. У системі Crowe XBRL Converter відповідальний бухгалтер натискає кнопку «Сформувати звіт за період X». У цей момент конвертер використовує захищений канал для доступу до REST API системи BAS для отримання даних. Для цього можна використовувати запит GET /api/xbrl/data?period=2025-12) [35, 36].

3. Обробка та передача запитів API-шлюз BAS приймає запит, перевіряє права доступу за допомогою токенів аутентифікації, миттєво зчитує дані з реєстру накопичення, реалізує їх у формат JSON і відправляє їх Конвертеру. Цей процес займає лише секунди і не навантажує користувача [27, 50].

4. Формування та оцінка проекту звіту Застосовуючи правила валідації таксономії UA XBRL, Crowe XBRL Converter отримує структуровані дані та автоматично заповнює шаблон звіту. Бухгалтер може відразу побачити протокол валідації та готовий проект звіту [23, 43]. Система надсилає повідомлення BAS для корекції, якщо виявлено помилку.

5. Фінансове подання Після завершення перевірки конвертер створює файл iXBRL і передає його в ArtZvit для підпису КЕП і відправки до регулятора [27, 39].

Сценарій два. Підготувати та вивантажити Стандартний аудиторський файл (SAF-T UA).

Формування SAF-T є значно складнішим завданням, оскільки вимагає вивантаження не лише підсумкових сальдо, але й детальних даних про кожну господарську операцію (проводку), яка генерує величезний обсяг даних. Через обмеження Excel і високий ризик помилок ручне формування такого файлу майже неможливо для великого підприємства. Цю проблему можна вирішити за допомогою механізму потокового вивантаження, який пропонує запропонована інтегрована модель [19, 22, 32, 39]. Модель стає ще ефективнішою в версії SAF-T UA 2.0 (листопад 2024), яка має зменшені поля.

1. Перетворення даних у режимі реального часу Пропонується змінити алгоритм виконання документів у BAS. Кожен перший документ, як-от «Реалізація товарів і послуг», має бути зареєстрований у спеціалізованому реєстрі «Журнал операцій SAF-T» разом зі стандартними бухгалтерськими проводками. Цей реєстр містить дані вже в структурі та з кодами довідників відповідно до стандарту SAF-T (XML-схема версії 2.0). Це дозволяє зменшити навантаження на систему з часом, замість того, щоб намагатися змінити весь масив даних за рік одним махом [36, 39]. Наприклад, елемент TransactionID має свій власний UUID.

2. Запрошення на вивантаження файлу. Через інтерфейс BAS або API зовнішня система податкового аудиту може ініціювати запит на формування файлу SAF-T на певний період часу (наприклад, через POST /api/saft/export з параметрами from_date, to_date) [27, 35].

3. Автоматична генерація XML-файлів. Використовуючи механізм потокового запису (XMLWriter в 1C), система не намагається створювати великий XML-файл в оперативній пам'яті, що може призвести до збою. З підготовленого реєстру «Журнал операцій SAF-T» дані послідовно зчитуються та записуються у вихідний файл на диску сервера. Це створює структуру, яка відповідає вимогам Наказу Мініну No 1393 (розділи Header, MasterFiles, GeneralLedgerEntries і

SourceDocuments) [19, 22, 32]. ДПС рекомендує сплітінг великих файлів на частини [39].

4. Автоматичне валідування та виправлення помилок Перед завершальним записом файл проходить вбудовану валідацію XSD-схеми за допомогою XMLSchemaValidator в 1С, яка включає логуювання помилок. Звіт повертається системі для корекції, якщо виявляються помилки, наприклад, відсутність обов'язкового поля [36, 39].

5. Автоматично надсилається до шлюзу Система «BAS» може автоматично передати файл після його створення до програмного комплексу «ArtZvit» через API, щоб накладати електронний підпис і відправити його до контролюючого органу або надати посилання для завантаження уповноваженому аудиторі [27, 39]. Це полегшує подання без помилок FE/RE у тестовому режимі 2025.

Таблиця 3.5.

Порівняння бізнес-процесів для формування XBRL/SAF-T As-Is та To-Be

Аспект	As-Is (Поточний)	To-Be (Пропонований)	Переваги To-Be
Трансформація даних	Ручна в Excel або в зовнішніх системах	Автоматична в BAS за правилами мапінгу	Скорочення помилок на 70-80% [51]
Час підготовки XBRL	3-5 днів	1-2 години	Зростання ефективності на 80% [50]
Генерація SAF-T	Ручна/напіваавтоматична, ризик переповнення	Потокова з реєстрів, сплітінг файлів	Обробка великих масивів без збоїв [39]
Інтеграція з ArtZvit	Ручне завантаження файлів	API-передача з КЕП	Автоматизація подання, безпека [27]
Валідація	Постфактум у Converter	Real-time у BAS + постфактум	Виявлення помилок на вході, скорочення ітерацій

Джерело: розроблено автором на основі [36, 39, 50, 51])

Для оцінки ефективності моделі наведено порівняльну таблицю As-Is проти To-Be, наведену нижче:

ТОВ «АК «Кроу Україна» може радикально змінити свою ІТ-систему за допомогою запропонованої моделі інтегрованої системи обліку та звітності, яка базується на платформі «BAS». Перехід від файлового обміну до прямої інтеграції

через REST API та створення централізованого Модуля інтеграції вирішує основні проблеми існуючої «клаптикової» архітектури. Ці проблеми включають ймовірність людських помилок при ручній обробці даних і ймовірність того, що інформація не синхронізується між системами. Принцип «єдиного джерела істини» гарантується централізацією правил трансформації в обліковій системі. Підхід моделювання бізнес-процесів «To-Be» показує, що він дозволяє досягти високого рівня автоматизації як періодичної фінансової звітності (iXBRL), так і підготовки деталізованих масивів даних відповідно до вимог регуляторів (SAF-T UA). Це створює технологічний фундамент для подальшого розвитку цифрової екосистеми підприємства. Коли йдеться про тестування SAF-T UA в 2025 році [19, 22, 39].

3.3. Розробка методики автоматизованого внутрішнього контролю якості цифрової звітності

Визначено стратегічний курс для створення інтегрованої цифрової екосистеми та створено модель архітектури технологічного рішення на основі платформи BAS для автоматизованого обміну даними. Тим не менш, технологічна інтеграція сама по собі не гарантує якості даних, а лише вирішує проблему транспортування та трансформації даних. Помилки в облікових даних значно підвищуються, коли фінансова та податкова звітність складається та подається в машиночитних форматах (XBRL, SAF-T UA) і піддається автоматизованій перевірці регуляторами. Традиційна система внутрішнього контролю, яка використовує ручні вибіркові перевірки та звірки після закриття звітного періоду, стає неефективною. Нездатна обробляти великі кількості даних у режимі реального часу та фіксує помилки занадто пізно, коли витрачається значний час на їх виправлення або коли звіт вже розглядається регулятором [14, 21, 36, 50].

Впровадження SAF-T UA в Україні продовжується до січня 2026 року. Обов'язкове подання великих платників податків було відкладено, а версія 2.0

схеми, розроблена в 2024–2025 роках, спростила вимоги до полів, але зосередилася на деталізованому транзакційному контролі [19, 22, 39]. Тим часом UA IFRS XBRL Тахопому 2023 (v1.1) [0, 1, 4] повністю прийнято до використання XBRL як єдиного формату для подання фінансових звітів за МСФЗ з 2026 року. Це підвищує вимоги до якості первинних даних, оскільки автоматизована валідація регуляторами (NSSMC та ДПС) виявить навіть незначні розбіжності.

Таким чином, впровадження методології «Забезпечення відповідності на етапі проєктування» (Compliance by Design) є другим важливим стратегічним пріоритетом, як зазначено в пункті 3.1. Це означає, що парадигма внутрішнього контролю ТОВ «АК «Кроу Україна» повинна змінитися. Компанія повинна перейти від ретроспективного виявлення помилок до створення системи автоматизованих превентивних контролів, які вбудовані безпосередньо в бізнес-процеси облікової системи «BAS» [21, 36, 50].

Сучасні ідеї внутрішнього контролю та аудиту в ІТ-середовищі є основою для цієї зміни. Зокрема, оновлена модель 2013 року COSO (Комісія спонсора Комісії Treadway) з доповненнями 2023-2025 рр. щодо моніторингу та звітності про стійкість [30, 31, 32]. Ці підходи стверджують, що в умовах цифрової економіки контрольні процедури мають бути автоматизованою частиною процесів, а не надбудовою над ними. На основі встановлених бізнес-стандартів і законів система внутрішнього контролю повинна перейти до постійного автоматизованого моніторингу транзакцій [30, 33, 34]. COSO наголошує на необхідності поєднання ризик-менеджменту з цифровими інструментами, такими як штучний інтелект для виявлення аномалій [32, 35].

Автоматизація процесів контролю в BAS

Для впровадження автоматизованого контролю в системі «BAS Бухгалтерія» необхідно створити та впровадити систему валідацій, які спрацюють на різних етапах життєвого циклу облікової інформації. Автоматичні контролери можна класифікувати за часом і способом їх використання [40, 41, 42, 43]:

Превентивні (блокуючі) контролі

Це найкращий тип контролю, який дотримується принципу «Compliance by Design». Вони спрацьовують, коли користувач вводить дані, наприклад, коли він створює картку контрагента або створює первинний документ. Якщо дані не відповідають визначеним правилам, система припиняє дію, наприклад, не записує елемент довідника або не створює документ. Крім того, система видає користувачеві зрозуміле повідомлення про помилку. Ці контролю призначені для запобігання надходженню в облікову базу неправильних даних, також відомих як «сміття» [40, 42, 46].

Превентивні контролю поділяються на групи відповідно до критеріїв перевірки:

Синтаксичні та форматні контролю: перевірка того, чи відповідають введені дані зазначеним форматам, довжинам чи маскам. Наприклад, перевірка правильності коду ЄДРПОУ (8–10 цифр, алгоритм контрольної суми), формату ІПН, структури коду УКТЗЕД/ДКПП у податковій накладній. Всі важливі довідники системи повинні містити ці контролю на рівні форм введення даних [11, 40].

Семантичні (логічні) контролю бізнес-правил: більш складний рівень перевірки, який вивчає зв'язки між різними полями документа та логічним змістом операції. Наприклад, якщо для обраної номенклатури послуги не заповнено обов'язковий код ДКПП SAF-T, або якщо сума ПДВ не відповідає ставці та базі з урахуванням округлення, система має заблокувати проведення документа «Реалізація послуг» [19, 22, 40, 46].

Детективні (сигнальні) контролю та нагляд

Ці контролю спрямовані на моніторинг потенційно ризикових операцій або на виявлення помилок, які не могли бути заблоковані превентивними механізмами (наприклад, складні методологічні помилки, які виявляються лише в контексті сукупності операцій за період). Відповідальні особи, наприклад внутрішній аудитор або головний бухгалтер, отримують їх автоматично у вигляді стандартних фонових завдань або спеціалізованих звітів [41, 44, 46].

Це включає:

- Контролі цілісності та узгодженості, також відомі як контролі цілісності, виконують автоматичну звірку даних між різними підсистемами обліку. Автоматизація зв'язку між даними бухгалтерського обліку (XBRL-базою) і даними податкового обліку ПДВ (деклараційною та SAF-T-базою) є життєво важливою для ТОВ «АК «Кроу Україна» [36, 39].

- Контроль аномалій і відхилень: виявлення операцій, які не відповідають стандартним параметрам. Наприклад, виконання ручних операцій з рахунками ПДВ або розрахунками з контрагентами за допомогою нетипових кореспонденцій [40, 44].

- Розробка Матриці ризиків і контролів, адаптованої до вимог цифрової звітності (XBRL МСФЗ та SAF-T UA), є основним інструментом впровадження запропонованої стратегії. Це матриця визначає бізнес-правила, які мають бути запрограмовані в систему «BAS», щоб максимізувати ризики невідповідності [5, 6, 7].

Розширена структура Матриці запропонована ТОВ «АК «Кроу Україна» на основі аналізу вимог таксономій і типових помилок валідації (Таблиця 3.3.1).

Зміни в організації необхідні для впровадження запропонованої стратегії. Роль бухгалтера змінюється, оскільки система стає «асистентом», який може дати швидку відповідь. Необхідно створити інструкції та навчити людей, як реагувати на блокуючі повідомлення [15, 21].

Функція внутрішнього аудиту змінюється, зосереджуючись на методології: аналіз змін у регулюванні, розробка правил і оцінка ефективності контролів [30, 32].

ТОВ «АК «Кроу Україна» може дотримуватися стратегічного принципу «Compliance by Design», оскільки було розроблено метод автоматизованого внутрішнього контролю якості цифрової звітності. Перенесення контрольних процедур на етап введення даних в систему «BAS» за допомогою превентивних синтаксичних і семантичних валідацій зменшує ймовірність попадання неправильних даних в обліковий контур. Матриця ризиків і контролів допомагає забезпечити відповідність вимогам SAF-T UA та XBRL МСФЗ у режимі реального

часу. Це дозволяє значно зменшити трудомісткість етапу закриття звітного періоду, зменшити ризик штрафних санкцій від регуляторів і підвищити загальну довіру до фінансової інформації підприємства. Це особливо актуально, коли з 2026 року буде запроваджено повне подання XBRL [0, 1, 4].

Таблиця 3.6.

Проект Матриці автоматизованих контролів якості цифрової звітності в системі «BAS» для ТОВ «АК «Кроу Україна»

Об'єкт контролю в BAS	Ризик невідповідності (XBRL / SAF-T)	Тип контролю	Опис процедури	Частота спрацювання	Відповідальний
Довідник «Номенклатура»	Відсутність кодів УКТЗЕД/ДКП П → критична помилка SAF-T	Превентивний	Блокування запису без коду	При записі	Бухгалтер-операціоналіст
Довідник «Контрагенти»	Некоректний ЄДРПОУ/ІПН → неможлива ідентифікація	Превентивний	Перевірка контрольної суми	При записі	Бухгалтер
Документ «Реалізація»	Невідповідність ПДВ ставки/бази	Превентивний	Автоматичний перерахунок та блокування	При проведенні	Система
Ручні операції	Відсутність аналітики для мапінгу XBRL/SAF-T	Превентивний / Детективний	Блокування + сповіщення	При проведенні / Щоденно	Аудитор
Журнал проводок	Нерозмічені обороти для XBRL	Детективний	Звіт про немеповані рахунки	Щотижнево	Головний бухгалтер
Підсистема ПДВ	Розбіжність бух/под обліку	Детективний	Експрес-звірка	Перед декларацією	Контролер

Джерело: розроблено автором на основі [19, 22, 23, 31, 36, 39].

3.4. Економічне обґрунтування та оцінка ефективності запропонованих рішень з удосконалення системи цифрової звітності

Необхідно надати економічне обґрунтування пропозиціям щодо покращення системи цифрової звітності ТОВ «АК «Кроу Україна», включаючи впровадження методики автоматизованого превентивного контролю та створення інтегрованого Модуля управління звітністю в системі «BAS» (3.2). Інвестиції в інформаційні технології мають оцінюватися з точки зору технічної доцільності та впливу на ефективність діяльності та управління ризиками в динамічному бізнес-середовищі.

З січня 2026 року законодавство щодо цифрової звітності в Україні зазнало значних змін, які значно вплинули на оцінку доцільності запропонованих рішень. З іншого боку, було прийнято рішення, що формат XBRL має бути єдиним стандартом для подання фінансових звітів МСФЗ. Цей рішення включає повний перехід на нову таксономію UA IFRS XBRL Taxonomy 2023 (v1.1). Наявність жорстких механізмів автоматизованої валідації регулюючих органів (зокрема, НКЦПФР) підвищує ризик ручної підготовки звітності. Однак для великих платників податків впровадження Стандартного аудиторського файлу для податкових цілей (SAF-T UA) було відкладено. Хоча оновлена версія 2.0 схеми SAF-T зменшила деякі технічні вимоги, вона продовжує зосереджуватися на деталізованому транзакційному контролі, що вимагає від підприємств бути готовими до вивантаження великих кількостей даних.

У таких обставинах ТОВ «АК «Кроу Україна» відкривається унікальне стратегічне «вікно можливостей». Відтермінування SAF-T UA дозволяє виконувати необхідні технологічні та методологічні зміни облікової системи в плановому режимі без авралів і ризику штрафних санкцій, водночас забезпечуючи бездоганну якість звітності XBRL, яка вже є обов'язковою. У цій ситуації запропонований проєкт автоматизації слід розглядати як стратегічну інвестицію, яка допоможе бізнесу залишатися конкурентоспроможним і безперервним.

Автоматизація процесів підготовки звітності XBRL дозволяє аудиторській фірмі, яка сама надає послуги з підтвердження звітності клієнтів, уникнути втрат репутації.

Таблиця 3.7.

Оцінка бюджету проекту ТОВ «АК «Кроу Україна» щодо розробки та впровадження інтегрованої системи цифрової звітності

№ з/п	Етап та види робіт	Трудовіткість, людино-годин	Вартість, грн (ставка 1500 грн/год)
1	Етап проєктування та розробки технічного завдання	60	90 000
1.1	Аналіз бізнес-процесів, деталізація вимог до Матриці контролів	30	45 000
1.2	Розробка архітектури Модуля інтеграції та структури метаданих	30	45 000
2	Етап розробки (реалізація в конфігураторі BAS)	280	420 000
2.1	Створення нових об'єктів метаданих (Підсистема, Довідники відповідності, Регістри накопичення для XBRL/SAF-T)	60	90 000
2.2	Розробка механізмів автоматичної трансформації даних при проведенні документів (заповнення реєстрів)	80	120 000
2.3	Програмування превентивних контролів (валідацій) у формах документів та довідниках згідно з Матрицею ризиків	60	90 000
2.4	Розробка API-шлюзу (HTTP-сервіси) для обміну даними у форматі JSON	80	120 000
3	Етап тестування та впровадження	100	150 000
3.1	Внутрішнє тестування та налагодження інтеграції з Crowe XBRL Converter (тестовий контур)	40	60 000
3.2	Навчання користувачів (бухгалтерів, аудиторів) роботі з новою функціональністю та регламентами	30	45 000
3.3	Дослідна експлуатація та перенесення у робочу базу	30	45 000
ЗАГАЛОМ бюджет проекту		440	660 000

Джерело: розроблено автором

Оцінка витрат, необхідних для завершення проекту (бюджет)

Для впровадження запропонованих рішень необхідно завершити низку робіт, пов'язаних із доопрацюванням конфігурації облікової системи BAS Бухгалтерія. Оскільки компанія вже має ліцензії на платформу та розгорнуту інфраструктуру, основні витрати будуть пов'язані з оплатою праці розробників, консультантів і тестувальників, а також потенційними витратами на навчання та тестування персоналу.

Для оцінки бюджету проекту було проведено експертний аналіз трудомісткості кожного етапу робіт, описаного в пунктах 3.2 та 3.3. Розрахунок проводиться за людино-годинами та переведено в грошовий еквівалент за середньо ринкову ставку години роботи кваліфікованого фахівця з розробки на платформі «BAS». Станом на початок 2026 року ставка буде встановлена на рівні 1500 грн/год, з урахуванням зростання зарплат програмістів 1С/BAS до медіани 47 500 грн/місяць. Таблиця 3.4.1 містить висновки оцінки.

Трудоемкість етапів оцінена за допомогою експертного аналізу подібних проектів доопрацювання конфігурацій BAS для середніх підприємств. Ставка для кваліфікованого розробника BAS становить 1500 грн/год, що є консервативним, і базується на середньо ринкових цінах послуг доопрацювання (1620–1920 грн/год за даними фріланс-платформ і партнерів САБ). Станом на початок 2026 року середня зарплата програміста 1С/BAS в Україні становить приблизно 47 500 грн на місяць (медіана на основі 114 вакансій на Work.ua), що при перерахунку на годинну ставку з урахуванням податків і націнки компанії становить приблизно 1400–1800 грн на годину.

Таким чином, для завершення проекту необхідні капітальні інвестиції в розмірі 660 000 грн. Враховуючи стратегічне значення проекту та потенціал його масштабування (наприклад, комерціалізація модуля як послуги для клієнтів), ця сума може бути прийнятною для середнього бізнесу.

Оцінка економічного ефекту та ефективності: кількісна ефективність (пряма економія ресурсів) і якісна ефективність (стратегічні переваги та зниження ризиків) визначають ефективність впровадження рішень.

Автоматизація рутинних операцій значно економить гроші, а процеси підготовки, звірки та виправлення помилок у звітності зменшують витрати на висококваліфікованих працівників, таких як головний бухгалтер, аудитори та ІТ-спеціалісти. Ручне коригування звітів стає надзвичайно затратним завдяки жорсткій автоматизованій валідації та безальтернативності формату XBRL з 2026 року. Автоматизація інтеграції та превентивних контролів значно скорочує робочий час.

Таблиця 3.4.2 містить розрахунок річної економії та терміну окупності проекту. Для розрахунку використано середню вартість години роботи спеціаліста фінансового департаменту аудиторської фірми на рівні 800 грн (з урахуванням медіани зарплат бухгалтерів близько 25 000-35 000 грн/місяць для головних бухгалтерів).

Враховуючи, що середня зарплата головного бухгалтера в Києві становить 45 000 грн на місяць (за даними Work.ua на основі 397 вакансій) і повне навантаження (податки, відпустки, премії), вартість години роботи спеціаліста фінансового департаменту становить 800 грн/год. У Києві медіана для звичайних бухгалтерів становить 32 500 грн на місяць, що дає приблизно 450–600 грн/год чистої, але з урахуванням повної вартості робочого місця (ЄСВ, офіс тощо) це може досягти 800 грн/год. Оскільки зарплати в аудиторських компаніях вищі через кваліфікацію, це консервативна оцінка.

На основі отриманих даних ми можемо розрахувати термін окупності проекту (період повернення коштів, РР): $РР = \text{капітальні витрати} / \text{річна економія} = 660\,000 \text{ грн} / 614\,400 \text{ грн}$, що становить 1,07 року, або 13 місяців.

Відмінним показником для інфраструктурного ІТ-проекту є термін окупності, який трохи перевищує один рік, що свідчить про його високу економічну ефективність. Для порівняння, міжнародні бенчмарки (PwC, SolveXia) показують середній РР для подібних проектів автоматизації фінансів 1-2 роки з ROI понад 2000% за 3 роки.

Таблиця 3.8.

Розрахунок річного економічного ефекту та терміну окупності проєкту

Показник/ Процес	Модель «As-Is» (поточна, ручна), годин/міс.	Модель «To- Be» (автоматиз.), годин/міс.	Економія часу, годин/міс.	Економія вартості, грн/міс. (ставка 800 грн)	Річна економія, грн
Ручне вивантаження даних з BAS, трансформація в Excel, імпорт у Конвертер (для XBRL)	24	2	22	17 600	211 200
Звірка даних між BAS та Конвертером, пошук та виправлення помилки валідації XBRL	32	4	28	22 400	268 800
Підготовка та перевірка даних для податкового аудиту (підготовка до SAF-T)	16	2	14	11 200	134 400
РАЗОМ економія на місяць			64	51 200	
РАЗОМ економія на рік					614 400

Джерело: розроблено автором

Економічний ефект і управління ризиками також дуже важливі, особливо з огляду на правила, які діятимуть до 2026 року. Він складається з наступного:

За глобальними бенчмарками, автоматизація фінансових процесів демонструє значний довгостроковий ефект: компанії досягають ROI понад 200% за 3 роки (за даними Forrester TEI для AP automation та аналогічних проєктів), скорочення помилок на 70–90% (Solvexia, FloQast) та зростання продуктивності на 30–50% (PwC Global CEO Survey 2024–2025, SolveXia trends). Це підтверджує стратегічну цінність запропонованого проєкту понад прямий фінансовий ефект, особливо в умовах посилення регуляторних вимог до XBRL та підготовки до SAF-T UA

Регуляторний і репутаційний ризик у XBRL Якість власної фінансової звітності є питанням професійної репутації аудиторської фірми, яка сама надає послуги з підтвердження звітності. Єдиним способом гарантувати відповідність звітності вимогам таксономії та уникнення санкцій або публічних претензій з боку НКЦПФР чи Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю є автоматизація процесів та впровадження превентивних контролів «Compliance by Design» у ситуаціях, коли регулятори використовують автоматизовану валідацію, яка виявляє найменші розбіжності. Потенційні штрафи за невідповідність XBRL-подання можуть сягати значних сум, а втрата репутації може призвести до втрачених контрактів у мільйонах.

Стратегічне забезпечення SAF-T UA. Використання періоду відтермінування запровадження SAF-T для планового та спокійного впровадження необхідних змін в обліковій системі запобігає майбутньому «авральному» режиму роботи. Компанії повинні вже мати налагоджені та протестовані процедури, щоб уникнути ризику значних штрафних санкцій за неподання або неподання правдивої інформації, коли подання SAF-T стане обов'язковим з 2027 року для великих платників. Штрафні санкції можуть сягати значних сум відповідно до ПКУ.

Прискорення закриття періоду та краща якість прийняття рішень. Система бізнес-аналітики Power BI може отримувати поточні фінансові дані в режимі реального часу, а не щомісяця, завдяки прямій інтеграції через API. Це значно підвищує якість і ефективність управлінських рішень, які приймають керівники компанії. Автоматизація звірок та валідацій дозволяє скоротити термін закриття звітного періоду на кілька днів, що вивільняє ресурси для аналітичної роботи та збільшує маржу від консалтингових послуг.

Додатковий дохід від комерціалізації. Розроблений модуль може бути адаптований як продукт для клієнтів фірми, що потребують допомоги з XBRL/SAF-T, генеруючи додатковий дохід (очікувано 15-20% зростання від цифрових послуг).

Таким чином, проведений економічний аналіз переконливо доводить, що запропонований проєкт з удосконалення системи цифрової звітності є високоефективним. Він характеризується коротким терміном окупності (близько 1

року) за рахунок прямої економії трудовитрат та забезпечує критично важливі стратегічні переваги, гарантуючи відповідність діяльності ТОВ «АК «Кроу Україна» жорстким регуляторним вимогам цифрової економіки станом на 2026 рік.

Трансформація існуючої «клаптикової» архітектури автоматизації в єдину, глибоко інтегровану цифрову екосистему має стати стратегічним пріоритетом розвитку підприємства. Це пов'язано з неминучим запровадженням стандарту SAF-T UA та безальтернативним переходом на формат XBRL. Цей підхід походить від концепцій «наскрізної обробки даних» і «єдиного джерела істини» (облікова система BAS).

Архітектурна модель спеціалізованого Модуля інтеграції та управління цифровою звітністю була розроблена в BAS Бухгалтерії для реалізації першого стратегічного пріоритету - технологічної інтеграції. Правила трансформації даних централізовані у внутрішніх довідниках системи, а також прямий обмін даними із зовнішніми системами (Crowe XBRL Converter, AuditTools) за допомогою механізму REST API. Це усуває ризики ручної обробки проміжних файлів.

Методика автоматизованого внутрішнього контролю якості цифрової звітності, яка базується на концепції «Compliance by Design», була розроблена для реалізації одного стратегічного пріоритету, а саме забезпечення методологічної відповідності. Матриця ризиків і контрольних процедур включає в себе систему превентивних (блокуючих) синтаксичних і семантичних валідацій безпосередньо на етапі введення даних в облікову систему. Це дозволяє швидко зменшити помилки в звітах XBRL і SAF-T.

Проведене економічне обґрунтування підтвердило, що запропоновані рішення є надзвичайно ефективними. Розрахунки показують, що при капітальних інвестиціях у розмірі 660 тис. грн проєкт забезпечує річну економію операційних витрат на рівні 614 тис. грн, що дозволяє окупити інвестиції за 13 місяців. Окрім прямого економічного ефекту, впровадження розроблених пропозицій має важливі стратегічні переваги.

ВИСНОВКИ

Дослідження, проведене щодо цифровізації фінансової звітності як основи її складання та аналізу на основі матеріалів ТОВ «АК «Кроу Україна» в умовах сучасних регуляторних вимог і цифрової трансформації економіки, привело до таких узагальнених результатів.

У сучасних умовах цифрової економіки фінансова звітність суттєво змінює свою природу. З традиційного періодичного документа, який складається раз на квартал чи рік, вона перетворюється на динамічний потік структурованих даних, які можна обробляти та аналізувати автоматично і практично в реальному часі. Це пов'язано з глобальними тенденціями розвитку технологій, коли обсяги інформації зростають у прогресії, а бізнес потребує швидких і точних рішень. Вимоги регуляторів прискорюють процес в Україні. З 2026 року подання фінансової звітності за міжнародними стандартами має відбуватися виключно у форматі XBRL, а підготовка до SAF-T UA залишається актуальною, навіть якщо його обов'язкове впровадження буде відкладено. Підприємства змушені переглянути свої підходи до обліку через ці зміни, переходячи від простої фіксації операцій до забезпечення високої якості даних, їхньої прозорості та можливості автоматичної перевірки регуляторами.

Як показав аналіз діяльності ТОВ «АК «Кроу Україна», компанія вже досягла достатньо високого рівня цифрової готовності. Компанія активно використовує сучасні інструменти, як частина міжнародної мережі Crowe Global, включаючи облікову систему BAS Бухгалтерію, власні розробки, такі як Crowe Digital Suite, і програми для подання звітності, такі як ArtZvit. Це дозволяє складати звіти в XBRL і готуватися до SAF-T UA. Тим часом були виявлені деякі недоліки існуючої системи. Часто доводиться вручну вивантажувати та завантажувати файли, дублюючи налаштування перетворення даних, оскільки інформаційні потоки між різними програмами не завжди пов'язані безпосередньо. Автоматична

перевірка звітів на відповідність від регуляторів може призвести до помилок, затримок і додаткових витрат часу висококваліфікованих фахівців.

У результаті цього аналізу стратегічне напрямок розвитку компанії визначено як створення єдиної інтегрованої системи цифрової звітності. Модель спеціалізованого модуля BAS Бухгалтерія передбачає, що всі правила перетворення даних зберігаються в обліковій системі, а сучасні інтерфейси автоматизують обмін даними з іншими програмами. Забезпечуючи швидке та точне формування звітності як у форматі XBRL, так і для майбутнього SAF-T UA, це дозволить уникнути ручної обробки файлів. Такий метод не вимагає повної заміни наявного програмного забезпечення, що робить його досить вигідним фінансово і досить простим у використанні.

Внутрішній контроль якості даних повинен бути окремо розглянутий. Відповідно до вимог цифрової звітності традиційні методи перевірки, коли помилки шукають уже після закриття періоду, не відповідають вимогам. Розроблена стратегія переносить контроль на перший етап, коли інформація вводиться в систему. Система автоматично блокує неправильні дії та повідомляє про помилку через вбудовані перевірки правильності формату, логіки операцій і відповідності стандартам. Розроблена матриця ризиків і процедур допомагає систематизувати ці перевірки, охоплюючи важливі аспекти, такі як номенклатура та довідники контрагентів, а також проводки та податкові операції. Це не тільки зменшує кількість помилок у готових звітах, але й змінює роботу персоналу: система надає бухгалтерам миттєву допомогу, а внутрішні аудитори можуть зосередитися на аналізі та вдосконаленні процесів.

Запропоновані рішення були підтверджені економічною оцінкою. Проект, який коштує приблизно 660 тисяч гривень на розробку та впровадження, дозволяє щорічно економити приблизно 614 тисяч гривень за рахунок скорочення часу, який витрачається на рутинні операції. Окупність настає за трохи більше року, що є хорошим показником для таких інвестицій. Крім прямої економії, впровадження має стратегічні переваги. Серед них можливість надати клієнтам нові цифрові послуги, зниження ризиків штрафів і втрат репутації аудиторської компанії,

швидше закриття звітних періодів і повна відповідність регуляторним вимогам до 2026 року.

Результати, які були отримані, мають теоретичне та практичне значення. Вони покращують розуміння процесів цифровізації звітності відповідно до міжнародних стандартів і законодавства України. Рекомендації, які були практично розроблені, можуть бути корисними для інших підприємств сервісного сектору, особливо для аудиторських і консалтингових компаній, які також стикаються з подібними проблемами. Дослідження, спрямовані на використання штучного інтелекту для автоматичного виявлення відхилень у даних і прогнозування фінансового стану на основі цифрової звітності, доцільно спрямовувати на подальші дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 05.10.2025).
3. Про затвердження перекладу Таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності : наказ Міністерства фінансів України від 13.11.2020 р. № 709. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1121-20> (дата звернення: 05.10.2025).
4. Про затвердження Порядку надання документів великого платника податків в електронній формі : наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2011 р. № 1393 (у ред. наказу від 18.01.2024 р. № 25). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-12> (дата звернення: 05.10.2025).
5. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Чинний від 2016-07-01. Київ : ДП "УкрНДНЦ", 2016. 17 с.
6. ISO/IEC 27001:2022 Information security, cybersecurity and privacy protection. URL: <https://www.iso.org/standard/82875.html> (дата звернення: 10.05.2025).
7. Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації : монографія / за ред. О. А. Сороківської. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2024. 593 с.
8. Rosemann M., Wiese J. ERP-Software-Einführung mit der Balanced Scorecard. Controlling. 1999. Vol. 11(4). P. 183-191.
9. A Balanced Scorecard Model for the Performance Measurement of Enterprise Resource Planning Implementation / Middle East Technical University. 2002. URL: <https://etd.lib.metu.edu.tr/upload/3/12607956/index.pdf>.
10. Дмитренко Е. С. Електронний аудит платників податків: проблеми

запровадження в Україні. Київський часопис права. 2021. № 1. С. 46-51. DOI: 10.32782/klj/2021.1.7.

11. Ілляшенко К. В. Перспективи застосування технології блокчейн в бухгалтерському обліку. Інфраструктура ринку. 2020. № 40. С. 198-202.

12. Правдюк Н. Л., Обнявко М. В. Впровадження блокчейну в облікову систему: кроки назустріч. Ефективна економіка. 2022. № 1. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.1.12.

13. Нашкерська Г. В., Мельничук І. В. Технологія блокчейн в бухгалтерському обліку: переваги та обмеження. Фінанси України. 2023. № 3. С. 88-98.

14. Цифрові формати представлення фінансової інформації як база для проведення аналізу й аудиту діяльності суб'єкта господарювання / М. М. Шигун, К. В. Безверхий, А. В. Журавель, Н. В. Іванова. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2023. Vol. 6. № 53. С. 233-246. DOI: 10.55643/fcaptr.6.53.2023.4165.

15. Радова Н. В., Плотнікова А. О. Вплив цифрової трансформації на бухгалтерський облік. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2023. № 11-12 (312-313). С. 134-141. DOI: 10.32680/2409-9260-2023-11-12-312-313-134-141.

16. Розвиток цифрових інструментів бухгалтерської (фінансової) звітності. Академія візії. 2023. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/download/66/57/59>.

17. Бойко Р. В., Воронко Р. М. Формування та подання фінансової звітності у форматі XBRL: стан, проблеми та перспективи впровадження в Україні. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2020. № 61. С. 49-55. DOI: 10.36477/2522-1205-2020-61-07.

18. Янковська К., Вплив цифрових технологій на проведення аудиту. Аграрна економіка. 2023. Т. 16, № 3-4. URL: <http://agrarianeconomy.lnau.edu.ua/index.php/en/archive/64-arkhiv-Numeriv/2023-t-16-3-4/527-8>.

19. ДПС вперше використовувала SAF-T UA під час документального

аудиту [Електронний ресурс] / Державна податкова служба України. 04.09.2025.
URL: <https://intelserv.net.ua/news/material/id/1631> (дата звернення: 10.05.2025).

20. Лукановська І. Р. Особливості блокчейн-технології та можливості її застосування в аудиторській діяльності. Бізнес Інформ. 2024. № 1. С. 273-278. DOI: 10.32983/2222-4459-2024-1-273-278.

21. Головчак Ю. В., Головчак Г. В. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку та аудиту через хмарні рішення. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 20. С. 137-142.

22. Ковальчук В. Імплементация SAF-T UA в Україні: анализ та перспективы. Esquires. 2025. 16 квітня. URL: <https://esquires.ua/implementatsiya-saf-t-ua-v-ukrayini-analiz-ta-perspektivi>.

23. Шигун М. М., Безверхий К. В. Развитие формата XBRL, как дальнейший шаг цифровизации финансовой отчетности. Интернаука. Серия: Экономические науки. 2021. № 2(46). Т. 2. DOI: 10.25313/2520-2294-2021-2-6893.

24. Шигун М. М., Журавель А. В. Податковий аудит і податковий контроль: модель взаємодії та законодавче регулювання. Облік і фінанси. 2022. № 3. С. 46-55.

25. Фінансові результати діяльності великих та середніх підприємств за 2024 рік (експрес-випуск) / Державна служба статистики України. 2025. URL: <https://stat.gov.ua/uk/news/finansovi-rezultaty-diya-l-nesti-velykykh-ta-serednikh-pidpryyemstv-za-2024-rik-ekspres-vypusk> (дата звернення: 05.10.2025).

26. Методика оцінки рівня цифрової трансформації громад / Міністерство цифрової трансформації України. 2023. URL: (https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2023/7/mintsifra-vpershe-vimiryae-riven-tsifrovizatsii-u-gromadakh-yak-tse-pratsyuvati/%D0%A6%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D0%B0_%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf) (дата звернення: 05.10.2025).

27. М.Е.Дос : офіційний сайт. URL: <https://medoc.ua> (дата звернення: 05.10.2025).

28. Kreston Ukraine. Підтримка SAF-T UA в Україні. URL: <https://kreston.ua> (дата звернення: 05.10.2025).
29. Заборона 1С в Україні 2025: штрафи, альтернативи. Інфорум. URL: <https://inforum.com.ua/zaborona-1s-v-ukraini-2025/> (дата звернення: 10.05.2025).
30. Фінансова звітність ТОВ "АК "Кроу Україна" за 2022-2024 роки. URL: <https://www.crowe.com/ua/croweacu/about-us/documents> (дата звернення: 05.10.2025).
31. XBRL International. XBRL Specification 2.1. URL: <https://www.xbrl.org/specification/> (дата звернення: 05.10.2025).
32. OECD. Standard Audit File-Tax (SAF-T) - Guidance. URL: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/tax-audit-files/> (дата звернення: 05.10.2025).
33. IFRS Foundation. IFRS Taxo №му 2024. URL: [https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxo №му/](https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxo-%20№му/) (дата звернення: 05.10.2025).
34. XBRL International News. 2025. URL: <https://www.xbrl.org/the-consortium/about/media-resources/> (дата звернення: 05.10.2025).
35. Digital Tiger 2024 / IT Ukraine Association, Top Lead. 2025. 48 p. URL: (<https://itukraine.org.ua/files/DigitalTiger2024.pdf>) (дата звернення: 10.05.2025).
36. PwC Ukraine. XBRL Implementation Guide for Ukrainian Companies. URL: <https://www.pwc.com/ua/en/publications/xbrl-implementation-guide-2024.html> (дата звернення: 05.10.2025).
37. EY Ukraine. Digital Audit Trends 2024. URL: <https://www.ey.com/ua/en/issues/digital-audit-trends-2024> (дата звернення: 05.10.2025).
38. Звіт про прозорість АС Crowe Ukraine 2024. URL: https://www.crowe.com/ua/croweacu/-/media/crowe/firms/europe/ua/croweacu/ua_img/documents/renew-2024.pdf (дата звернення: 05.10.2025).
39. KPMG Ukraine. SAF-T UA: Standard Audit File for Tax. 2024. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2024/05/eng-saf-t-ua.pdf> (дата

звернення: 10.05.2025).

40. PwC. Tax Administration in Ukraine. Tax Summaries. 2025. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/ukraine/corporate/tax-administration> (дата звернення: 05.10.2025).

41. Ukraine Standard Audit File for Tax 'SAF-T UA' 2025 / Vatcalc.com. 2024. URL: <https://www.vatcalc.com/ukraine/ukraine-standard-audit-file-for-tax-saf-t-ua-2023-27/> (дата звернення: 05.10.2025).

42. EY. Digital Audit. URL: https://www.ey.com/en_ua/digital-audit (дата звернення: 05.10.2025).

43. PwC. The future of XBRL is bright. URL: <https://www.pwc.com/us/en/services/audit-assurance/xbrl.html> (дата звернення: 10.05.2025).

44. ITIL Key Performance Indicators / IT Process Wiki. URL: (https://wiki.en.it-processmaps.com/index.php/ITIL_Key_Performance_Indicators) (дата звернення: 05.10.2025).

45. Key KPIs and Metrics for IT Service Measurement & Reporting / ISEO®. URL: <https://iseoblue.com/post/measuring-reporting/> (дата звернення: 05.10.2025).

46. ITIL KPIs: The Ultimate Guide to Measuring and Improving IT Performance / K NowledgeHut. URL: <https://www.k Nowledgehut.com/blog/it-service-management/itil-kpi> (дата звернення: 05.10.2025).

47. ITIL KPIs & Metrics for ITIL Change Management Tracking Success / Assessments-Tools. 2025. March 2. URL: <https://assessmentstools.com/itil-kpis/> (дата звернення: 05.10.2025).

48. IT Metrics and Reporting: A Beginner's Guide / Atlassian. URL: <https://www.atlassian.com/itsm/service-request-management/it-metrics-and-reporting> (дата звернення: 05.10.2025).

49. Change Management Metrics & KPIs / ManageEngine. URL: <https://www.manageengine.com/products/service-desk/it-change-management/change-management-metrics-kpis.html> (дата звернення: 05.10.2025).

50. PwC's 2024 Global CEO Survey / PwC. URL:

<https://www.pwc.com/gx/en/issues/ceo-survey/2024.html> (дата звернення: 23.11.2025).

51. Finance automation trends and statistics / SolveXia. URL: <https://www.solvexia.com/blog/finance-automation-trends-and-statistics> (дата звернення: 23.11.2025).

52. Maximizing Efficiency in Financial Statement Preparation with Automation / FloQast. URL: <https://www.floqast.com/blog/maximizing-efficiency-in-financial-statement-preparation-with-automation> (дата звернення: 23.11.2025).

53. Заборона 1С в Україні 2025: як це вплине на бізнес / Forbes.ua. 2025. URL: <https://forbes.ua/business/zaborona-1s-v-ukrayini-2025-yak-tse-vpline-na-biznes-15052025> (дата звернення: 23.11.2025).

ДОДАТКИ:

Додаток А

Балансу (Форма №1)

Звіту про фінансові результати (Форма №2)

Головний бухгалтер
ПАРАМОНОВА ГАННА
ОЛЕКСАНДРІВНА
Код ДРФО: 3094511561
6FBCE80CC24794F004000000FE
4809001A511F00
КНЕДП "MASTERKEY" ТОВ "АРТ
-МАСТЕР"
Дата підпису: Відмітку
часу не встановлено

Генеральний директор
ПОТОПАЛЬСЬКА ОЛЕНА
ВІКТОРІВНА
Код ДРФО: 2846601327
6FBCE80CC24794F004000000FE
4809001A511F00
КНЕДП "MASTERKEY" ТОВ "АРТ
-МАСТЕР"
Дата підпису: Відмітку
часу не встановлено

ТОВ "АК-КРОУ-УКРАЇНА"
Зареєстровано за ЄДРПОУ: 33833362 9003926313
Приватний реєстратор: 6FBCE80CC24794F0040000003F
Дата реєстрації: 2025 16:58:37
КНЕДП "MASTERKEY" ТОВ "АРТ
-МАСТЕР"
Дата підпису: Відмітку
часу не встановлено

Додаток 4 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2015 "Спрощена фінансова звітність" (пункт 4 розділу І)

		КОДИ		
		2025	01	1
Підприємство	Дата (рік, місяць, число)			
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ АУДИТОРСЬКА КОМПАНІЯ "КРОУ УКРАЇНА"	за ЄДРПОУ	33833362		
Територія М.КИЇВ, ОБОЛОНСЬКИЙ Р-Н	за КАТОТТГ	UA80000000000551439		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240	
Вид економічної діяльності	Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування	за КВЕД	69.20	
Середня кількість працівників, осіб	100			
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон	04210, Україна, м. Київ, Оболонська набережна, 33	0443913003		

1. Баланс на		31.12.2024	р.		
		Форма № 1-м	Код за ДКУД	1801006	
Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду		
1	2	3	4		
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	1000	303.9	270.3		
Первісна вартість	1001	537.5	537.5		
Накопичена амортизація	1002	(233.6)	(267.2)		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-		
Основні засоби:	1010	3 060.8	3 960.6		
первісна вартість	1011	7 405.6	8 938.1		
знос	1012	(4 344.8)	(4 977.5)		
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	2 587.3	3 300.4		
Інші необоротні активи	1090	-	-		
Усього за розділом I	1095	5 952.0	7 531.3		
II. Оборотні активи					
Запаси:	1100	1 875.0	2 973.3		
у тому числі готова продукція	1103	-	-		
Поточні біологічні активи	1110	-	-		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5 268.7	8 818.4		
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	19.8	164.5		
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 955.7	2 254.9		
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-		
Гроші та їх еквіваленти	1165	15 815.3	18 741.0		
Витрати майбутніх періодів	1170	3 788.3	6 581.4		
Інші оборотні активи	1190	1 887.3	2 823.5		
Усього за розділом II	1195	31 610.1	42 357.0		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття					
	1200	-	-		

Закінчення дод. А

Баланс	1300	37 562.1	49 888.3
Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 000.0	1 000.0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9 389.6	12 362.7
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	10 389.6	13 362.7
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	1 420.0	2 652.9
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	13 346.7	16 229.9
розрахунками з бюджетом	1620	759.1	911.3
у тому числі з податку на прибуток	1621	335.1	93.2
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	11 646.7	16 731.5
Усього за розділом III	1695	25 752.5	33 872.7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	37 562.1	49 888.3

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2024

р.

Форма № 2-м Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	73 951.3	63 380.6
Інші операційні доходи	2120	2 190.5	2 523.2
Інші доходи	2240	1 713.7	883.2
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	77 855.5	66 787.0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(63 315.2)	(50 373.3)
Інші операційні витрати	2180	(10 938.4)	(13 147.2)
Інші витрати	2270	(-)	(5 735.3)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(74 253.6)	(69 255.8)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	3 601.9	-2 468.8
Податок на прибуток	2300	(628.8)	(683.0)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	2 973.1	-3 151.8

Керівник

(підпис)

Потопальська Олена Вікторівна

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

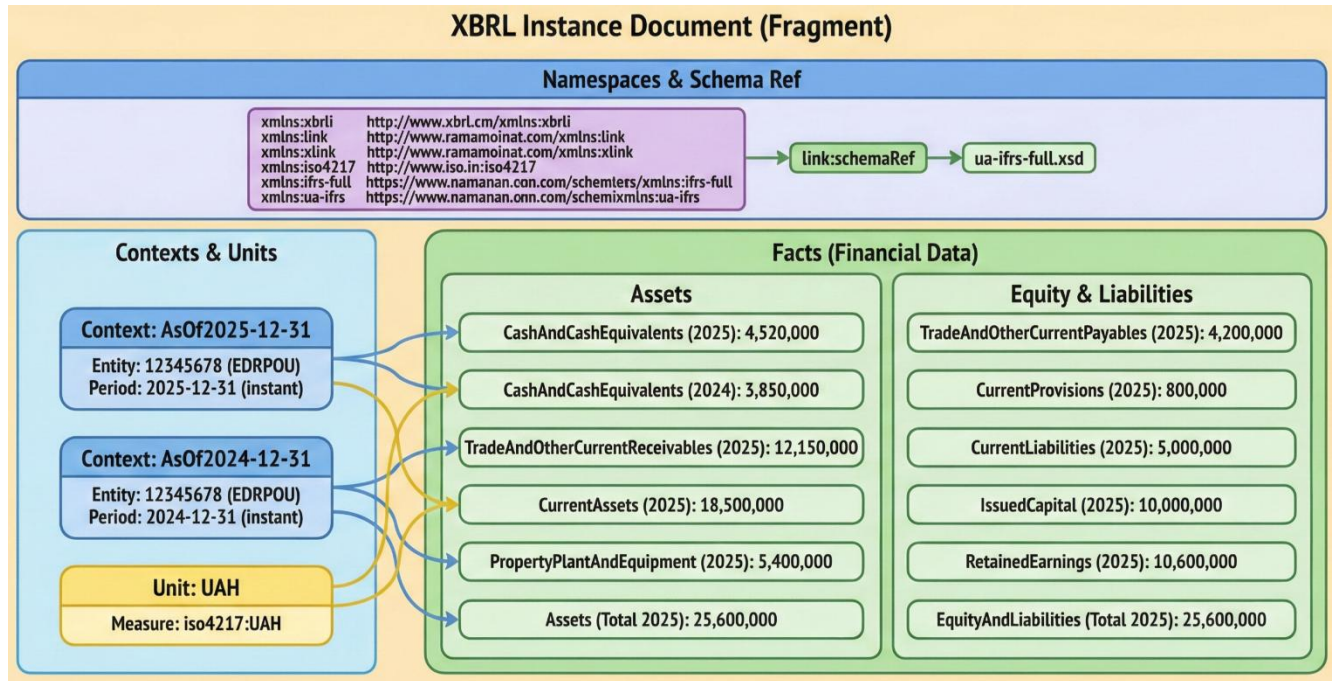
Парамонова Ганна Олександрівна

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток Б

Зразок фінансової звітності у форматі XBRL


```

1 <?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
2 <xbrli:xbrl xmlns:xbrli="http://www.xbrl.org/2003/instance"
3   id="12345678"
4   contextRef="AsOf2025-12-31"></xbrli>
5   unitRef="UAH"
6   decimals="-3">
7   <xbrli:context id="AsBRL contextRef="AsOf2025-12-31">
8     >12345678</data></et>
9   </xbrli:context>
10  <ifrs-full:CashAndCashEquivalents id="AsOf2025-12-31"
11    contextRef="AsOf2025-12-31 unitRef="UAH"
12    unitRef=>2025-12-31</decimals>
13  </xbrli:context>
14  <ifrs-full:CashAndCashEquivalents id="AsOf12-31" decimals="-3" scheme="http://www.frs.gov.ua/id/EDRPOU">
15    >4520000</data>
16  </ifrs-full>
17  <xbrli:context>
18  <ifrs-full:CashAndCashEquivalents id="AsOf2025-12-31" id=" scheme="http://www.frs.gov.ua/id/EDRPOU"
19    unitRef="UAH-3" decimals="-3" scheme="http://www.frs.gov.ua/id/EDRPOU">
20    </ifrs-full:CashAndCashEquivalents>
21    <ifrs-full:CashAndCashEquivalents>
22      <data>4520000</data>
23    </ifrs-full:CashAndCashEquivalents>
24    <ifrs-full:CashAndCashEquivalents id="AsOf2025-12-31" "-3" scheme="http://www.frs.gov.ua/id/EDRPOU">
25      <data>12150000</data>
26    </ifrs-full:CashAndCashEquivalents>
27  </xbrli:context>
28  <ifrs-full:CashAndCashEquivalents id="AsOf2025-12-31" "-3" scheme="http://www.frs.gov.ua/id/EDRPOU"
29    contextRef" unitRef="UAH="UAH" decimals="-3" scheme="http://www.frs.gov.ua/id/EDRPOU">
30    <data>12150000</data>
31  </ifrs-full:CashAndCashEquivalents>
32  <ifrs-full:CashAndCashEquivalents id="AsOf2025-12-31" id="UAH" scheme="http://www.frs.gov.ua/id/EDRPOU">
33    <data>25600000</data>
34  </ifrs-full:CashAndCashEquivalents>
35  </xbrli:context>
36  </xbrli:xbrl>
37
38

```

Додаток В

Зразок стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA)

```

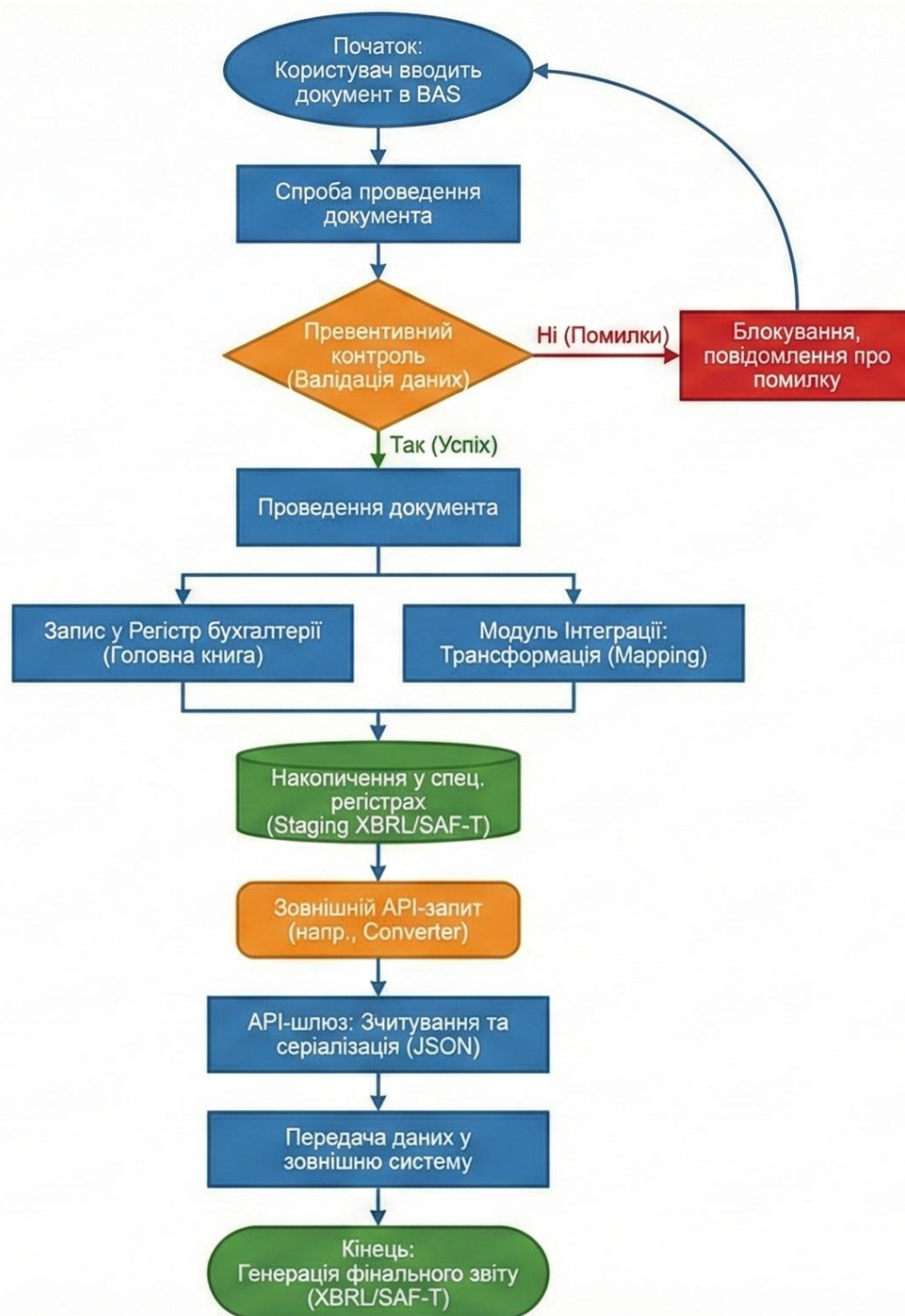
1 <?xml version="2.0" encoding="UTF-8"?>
2 <AuditFile xmlns="urn:oecd:ties:saf:ua:v2" xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance">
3
4   <!-- РОЗДІЛ 1. ЗАГОЛОВОК ФАЙЛУ (HEADER) -->
5   <Header>
6     <AuditFile>2.00</AuditFile>
7     <Header::xsi>UA</Header>
8     <Company>xsi>2026-02-10</Company>
9     <GuensauxXtenenErancToverenXyGuensaant>
10    <ServicerfGeneralLedgerfGeneralLattusGeneralLniteru>
11    <TransactionPc000>361</Prenaccodo>
12    <TransactionPost>361</LedgerEntrios>
13  </Header>
14
15  <!-- РОЗДІЛ 2. ЗАГОЛОВОК ФАЙЛУ (HEADEER) -->
16  <Company>
17    <Company>xsi>ТОВ "АК "Кроу Україна"</Company>
18    <Company>CompanyLenseuz:Udconenn:fCompany</Company>
19    <Company>Cosnpani>12345678</Company>
20    <Company>feaderienSetteer</Company>
21    <Company>LeftDateRarats</Company>
22  </Company>
23
24  <!-- РОЗДІЛ 3. ЗАГОЛОВОК ФАЙЛУ (HBSSABPI) -->
25  <GeneralLedgerEntries>
26    <Transaction
27      xmlnsFile xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance">
28      <Transaction>122345678</Line>
29      <Transaction>
30        <Line>
31          <Line>>ТОВ "АК "Кроу Україна"</?>
32          <Line>3d>12345678</Line>
33          <Line>1ab>361</Line>
34          <Line>Vakt>361</Line>
35          <Line>uneValue>12000.00</Line>
36          <GeneralLedgerEnterscnatarGeneralLethondataKSemnity>20%_STD<
37          <Line>Value>20%_STD</Line>
38          <LinesententerVaule</Linesentaption>
39        </Line>
40      </GeneralLedgerEntries>
41    </Transaction>
42    <Transaction>
43      <Line xmlns="http://www.w3.org/20f:ua:v2">
44        <Line:xsi>12345678*</Line>
45      </Transaction>
46    </Transaction>
47    <Transaction>
48      <Line>
49        <Line>>ТОВ "АК "Кроу Україна">
50        <Line>12000.00</Line>
51        <Line>12000.00</Line>
52        <Line>20%_STD</Line>
53        <Line>AnsuatLedgerValue</Line>

```

Наведено ілюстративний фрагмент XML-файлу SAF-T UA, згенерованого розробленим Модулем інтеграції в системі «BAS». Фрагмент містить заголовок файлу, частину довідника плану рахунків та приклад відображення однієї господарської операції (реалізація послуг) у розділі «Головна книга».

Додаток Г

Алгоритм формування цифрової фінансової звітності в інтегрованій системі на базі «BAS» (Модель «To-Be»)

Додаток Д

*Регламенту взаємодії користувача з системою автоматизованого
превентивного контролю в «BAS Бухгалтерія»(фрагмент)*

№ з/п	Приклад повідомлення Системи контролю	Тип помилки (Ризик)	Алгоритм дій користувача для виправлення
1	<i>«Помилка проведення! У рядку 1 табличної частини для номенклатури "Послуги з аудиту (трансформація)" не заповнено обов'язкове поле "Код ДКПП"».</i>	Семантична (Ризик SAF-T: відсутність обов'язкової аналітики для податкового файлу).	1. Відкрити картку елемента довідника «Номенклатура», вказаного в повідомленні. 2. Заповнити поле «Код ДКПП» відповідно до Державного класифікатора. 3. Зберегти картку номенклатури. 4. Повторити спробу проведення документа.
2	<i>«Помилка проведення! У рядку 3 сума ПДВ (2 000,05 грн) не відповідає базі оподаткування (10 000,00 грн) та ставці (20%). Допустиме відхилення: +/-0,02 грн».</i>	Арифметична (Ризик викривлення податкових зобов'язань та помилки валідації SAF-T).	1. Перевірити відповідність введених сум паперовому оригіналу документа. 2. Якщо паперовий документ містить помилку - повернути його контрагенту для виправлення. 3. Якщо допущено помилку при ручному коригуванні в системі - натиснути кнопку автоматичного перерахунку суми ПДВ у рядку.
3	<i>«Помилка проведення! Використання рахунку 6851 у ручній операції заборонено. Для відображення розрахунків з іншими кредиторами використовуйте спеціалізовані документи підсистеми».</i>	Методологічна (Ризик SAF-T/XBRL: втрата аналітики контрагента/договору через використання ручної проводки).	1. Скасувати створення ручної операції. 2. Відобразити господарську операцію за допомогою відповідного документа (наприклад, «Надходження товарів і послуг» або «Коригування боргу»), заповнивши всі необхідні субконто (Контрагент, Договір).
4	<i>«Помилка проведення! Для контрагента "ТОВ "Альфа-Постач"" виявлено некоректний код ЄДРПОУ (не відповідає формату або контрольній сумі)».</i>	Синтаксична (Ризик SAF-T/XBRL: неможливість ідентифікації контрагента у звітності).	1. Відкрити картку контрагента. 2. Звірити код ЄДРПОУ з реєстраційними документами клієнта. 3. Виправити код на коректний та зберегти картку. 4. Якщо помилка не усувається - звернутися до відділу внутрішнього контролю для перевірки контрагента.

Додаток Е

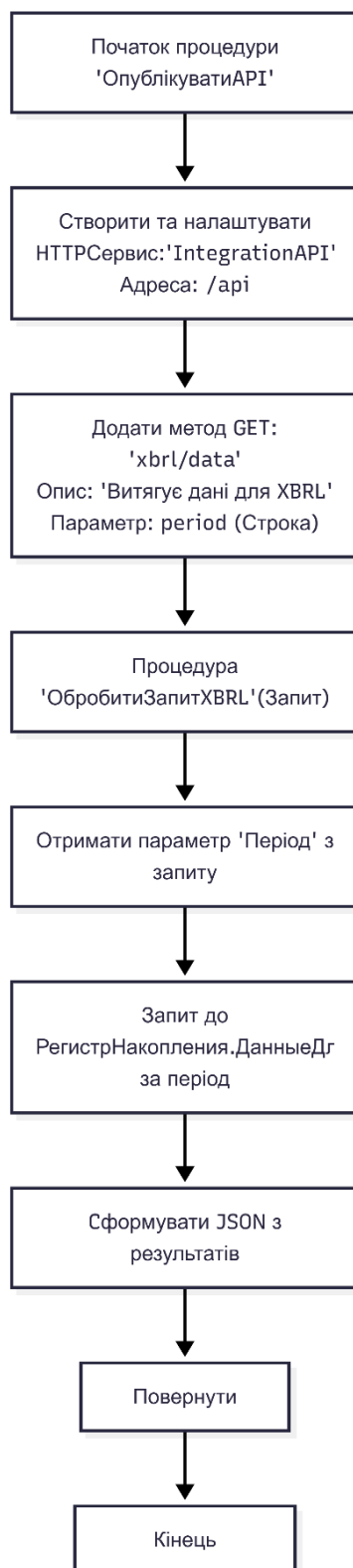
Код, який використовується для потокової генерації SAF-T XML для BAS

```
// Процедура генерації SAF-T XML
Процедура СформуватиSAFT_XML(ПериодНачало, ПериодКонец, ИмяФайла) Экспорт
    ЗаписьXML = Новый ЗаписьXML;
    ЗаписьXML.ОткрытьФайл(ИмяФайла);
    ЗаписьXML.ЗаписатьОбъявлениеXML();
    ЗаписьXML.ЗаписатьНачалоЭлемента("AuditFile", "urn:ua:stavki:saf-t:2.0");

    // Запис Header
    ЗаписьXML.ЗаписатьНачалоЭлемента("Header");
    ЗаписьXML.ЗаписатьЭлемент("CompanyID", "33833362");
    ЗаписьXML.ЗаписатьЭлемент("Period", Формат(ПериодНачало, "ДФ=yyyy-мм"));
    ЗаписьXML.ЗаписатьКонецЭлемента();

    // Запис GeneralLedgerEntries потоково
    ЗаписьXML.ЗаписатьНачалоЭлемента("GeneralLedgerEntries");
    Запрос = Новый Запрос("ВИБРАТИ * ІЗ РегистрНакоплення.ЖурналSAFT ГДЕ Дата МЕЖДУ &Начало
    Запрос.УстановитьПараметр("Начало", ПериодНачало);
    Запрос.УстановитьПараметр("Конец", ПериодКонец);
    Выборка = Запрос.Выполнить().Выбрать();
    Пока Выборка.Следующий() Цикл
        ЗаписьXML.ЗаписатьНачалоЭлемента("Transaction");
        ЗаписьXML.ЗаписатьЭлемент("TransactionID", Выборка.ID);
        ЗаписьXML.ЗаписатьЭлемент("TransactionDate", Формат(Выборка.Дата, "ДФ=yyyy-мм-dd"));
        // Додати DebitLine, CreditLine тощо
        ЗаписьXML.ЗаписатьКонецЭлемента();
    КонецЦикла;
    ЗаписьXML.ЗаписатьКонецЭлемента();

    ЗаписьXML.Закрыть();
КонецПроцедуры
```

Приклад реалізації API в коді IC для BAS (фрагмент процедури)

Сафронов А.М.,*студент ф-ту ОПМ, спец. 071 «Облік і оподаткування»,**Київський національний університет імені Вадима Гетьмана,**Науковий керівник — Ходзицька В.В. — к.е.н.,**доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу*

Цифровізація фінансової звітності як основа її складання та аналізу

Сучасний етап розвитку суспільства визначається стрімкими глобалізаційними процесами та масштабним впровадженням цифрових технологій. Це зумовлює необхідність перетворення великих інформаційних масивів у форми, оптимальні для тривалого зберігання та автоматизованої обробки в усіх галузях. Під інформацією розуміють сукупність відомостей (даних), які люди або технічні системи використовують для зниження ступеня невизначеності стосовно різноманітних явищ [1]. Поступово людство впритул наближається до розв'язання комплексу завдань, пов'язаних із забезпеченням надійного збереження інформації, її оперативного відтворення та, що є ключовим, проведення ефективного аналізу даних. Універсальність, високий рівень надійності та компактність сучасних цифрових методів обробки інформації значною мірою сприяють цьому процесу. В контексті національної економіки першочергового значення набувають фінансова інформація та методологія її обробки.

Глобальні виклики, зокрема пандемії, воєнні конфлікти та природні катаклізми, здійснюють істотний вплив на забезпечення доступності, своєчасності та безперервності інформаційних потоків. Зазначені обставини, зі свого боку, значно прискорюють тенденцію до відмови від застосування традиційних паперових носіїв фінансової звітності на користь більш адаптивних та продуктивних цифрових альтернатив [2]. В Україні процес переходу на цифровий формат подання звітності також отримує активну підтримку на законодавчому рівні. Так, було здійснено затвердження офіційного перекладу таксономії фінансової звітності, яка узгоджується з міжнародними стандартами (у форматі XBRL) [3]. Поряд з цим, було детально регламентовано процедуру подання документів платниками податків в електронному вигляді [4]. Результатом цих трансформацій стало утвердження цифровізації фінансової звітності як одного з пріоритетних напрямів стратегічного вдосконалення системи бухгалтерського обліку в державі.

Цифрові формати фінансової звітності та їх впровадження

Основними інструментами в контексті цифровізації фінансової звітності виступають стандартизовані формати даних, серед яких лідируючі позиції обіймають XBRL та SAF-T.

XBRL (eXtensible Business Reporting Language), що інтерпретується як розширювана мова ділової звітності, є спеціалізованою мовою, яка базується на стандарті XML (eXtensible Markup Language). Ця мова була розроблена для цілей

автоматизованого обміну, поглибленого аналізу та комплексної перевірки фінансової інформації [5]. Ключове призначення XBRL полягає у стандартизації процесу подання фінансової звітності, що суттєво оптимізує процедури аудиту та аналізу даних для широкого кола зацікавлених осіб [5].

SAF-T (Standard Audit File for Tax) являє собою стандартний аудиторський файл, розроблений для задоволення потреб податкового обліку. Зазначений формат надає підприємствам можливість передавати деталізовані фінансові та бухгалтерські дані до податкових органів в уніфікованому, стандартизованому електронному форматі. Розробка формату SAF-T була здійснена Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) з метою спрощення процедур податкових перевірок, зниження адміністративного тиску на суб'єктів господарювання та підвищення рівня прозорості здійснюваних фінансових операцій [6].

В Україні відзначається активний процес імплементації вищезазначених цифрових форматів. Згідно з наявними статистичними даними, на початок 2025 року близько п'яти тисяч українських підприємств вже здійснюють подання своєї фінансової звітності із застосуванням формату XBRL. Починаючи з 2025 року, для категорії великих платників податків було запроваджено обов'язкове подання стандартного аудиторського файлу у форматі SAF-T UA під час проведення податкових перевірок. Державні плани передбачають розширення цієї нормативної вимоги на всіх платників ПДВ, орієнтовно з 2027 року [7].

Застосування цифрових форматів у сфері фінансової звітності забезпечує підприємствам та контролюючим інстанціям низку вагомих переваг:

- Автоматизація процесів: Використання таких форматів, як XBRL та SAF-T, створює умови для значної автоматизації операцій, пов'язаних із підготовкою, поданням, обробкою та оприлюдненням великих обсягів фінансової інформації.

- Стандартизація структури: Формат XBRL гарантує високий ступінь стандартизації структури фінансової інформації, що підвищує її зрозумілість та придатність для здійснення порівняльного аналізу [5].

- Розширені аналітичні можливості: Цифрові дані уможливають використання автоматизованого програмного забезпечення для оперативного розрахунку ключових фінансових індикаторів та проведення детального аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання. Це охоплює швидке обчислення коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ділової активності [5]. Також відкриваються перспективи для застосування передових методів аналізу даних, включаючи трендовий аналіз та обробку великих інформаційних масивів (Big Data).

- Полегшення перевірок: Формат SAF-T характеризується забезпеченням легкості та доступності даних для проведення податкових перевірок та здійснення порівняльного аналізу, що сприяє підвищенню їхньої ефективності [6].

- Підвищення попиту на якісну інформацію: У загальному контексті, зростання зацікавленості до форматів XBRL та SAF-T є свідченням підвищення попиту на якісну та достовірну фінансову інформацію, а також актуалізації потреби в її більш глибокому аналізі та аудиті.

Для забезпечення ефективного використання цих форматів підприємствам необхідно впроваджувати сучасні інформаційні системи бухгалтерського обліку та електронного документообігу. Такі системи мають бути спроможними забезпечити підготовку необхідних цифрових звітів, що, зі свого боку, виступає каталізатором активної автоматизації облікових процесів.

Автоматизація бухгалтерського обліку та електронний документообіг як основа цифровізації

Сучасні суб'єкти господарювання все більш активно впроваджують спеціалізоване програмне забезпечення, призначене для комплексної автоматизації процесів ведення бухгалтерського обліку. Така практика сприяє значному підвищенню рівня ефективності та точності здійснюваних облікових операцій. Результати численних досліджень підтверджують, що автоматизація облікових функцій дозволяє суттєво полегшити та прискорити трудову діяльність бухгалтерів, мінімізувати ймовірність виникнення помилок, зумовлених людським фактором, та покращити загальну якість облікової інформації. Ці нововведення позитивно впливають на розширення аналітичних можливостей підприємства, забезпечують неухильне дотримання встановлених стандартів бухгалтерського обліку та актуальних вимог законодавства, а також потенційно можуть призвести до скорочення витрат, пов'язаних з обслуговуванням облікових процесів [12]. Впровадження автоматизації здатне забезпечити значне скорочення часу, необхідного для обробки даних [12].

Серед програмних рішень для автоматизації бухгалтерського обліку, що набули популярності в Україні, можна виокремити такі:

BAS Бухгалтерія: Являє собою комплексну систему, функціональне призначення якої полягає у веденні бухгалтерського та податкового обліку, а також у формуванні регламентованої звітності. Дана система характеризується широким спектром функціональних можливостей та високим рівнем адаптованості до специфічних вимог українського законодавства [8].

SAP Business One: Це потужне ERP-рішення (Enterprise Resource Planning), яке забезпечує інтегроване управління ключовими бізнес-процесами підприємства, охоплюючи фінанси, закупівлі, продажі, складський облік та інші важливі аспекти діяльності. Система вирізняється своєю масштабованістю та здатністю до глибокої інтеграції з іншими модулями платформи SAP [9].

MASTER:Бухгалтерія: Даний програмний продукт був розроблений спеціально для задоволення потреб автоматизації обліку на підприємствах, що належать до категорії малого та середнього бізнесу. До переваг цієї системи належать простота у впровадженні та відносно низький рівень вартості володіння [10].

FinExpert: Є спеціалізованим програмним продуктом, призначеним для ведення бухгалтерського та податкового обліку, а також для підготовки відповідної звітності. Система оснащена інтуїтивно зрозумілим інтерфейсом користувача та підтримується в актуальному стані шляхом оперативних оновлень відповідно до чинних нормативних вимог.

Електронний документообіг (ЕДО).

Одночасно з автоматизацією безпосередньо облікових функцій спостерігається активне впровадження систем електронного документообігу (ЕДО). Зазначені системи надають можливість автоматизувати процеси створення, обробки, погодження, підписання та обміну електронними документами як у внутрішньому середовищі підприємства, так і у взаємодії з контрагентами. Як результат, досягається значна економія часу, що витрачається на опрацювання документації, та підвищується рівень контролю за рухом документів та станом їх виконання.

До поширених систем ЕДО на українському ринку належать:

М.Е.Дос: Багатофункціональна платформа, що широко застосовується для здійснення електронного обміну первинними бухгалтерськими документами (такими як рахунки, акти виконаних робіт, видаткові накладні тощо) та для подання звітності до контролюючих органів. Система забезпечує можливість інтеграції з різноманітними бухгалтерськими програмами [13].

Вчасно.ЕДО: Популярний веб-сервіс, розроблений для зручного та безпечного обміну електронними документами з контрагентами, що включає функціонал для накладання кваліфікованого електронного підпису. Платформа характеризується швидкістю впровадження та дружнім до користувача інтерфейсом [14].

DocuWare Cloud: Хмарна система, яка пропонує розширені можливості для надійного зберігання електронних документів та автоматизації пов'язаних з ними бізнес-процесів. Дане рішення відзначається високою масштабованістю та можливістю доступу до документів з будь-якої географічної точки світу [15].

Процес впровадження систем ЕДО знаходить підтримку і на державному рівні, що знаходить своє відображення у відповідних ініціативах, координованих Міністерством цифрової трансформації України [16].

SmartPoint DMS: Система, що орієнтована на управління корпоративним документообігом та оптимізацію бізнес-процесів, оснащена функціями контролю версійності документів. Характеризується гнучкістю у налаштуванні та відповідністю вимогам українського законодавства у сфері електронного документообігу.

Застосування комплексного підходу, що полягає в інтеграції систем автоматизованого бухгалтерського обліку та електронного документообігу, дозволяє підприємствам досягти синергетичного ефекту. Цей ефект проявляється у забезпеченні високого рівня оперативності, підвищенні ефективності та прозорості в управлінні фінансовими та адміністративними процесами. Завдяки такій інтеграції формується єдиний, узгоджений інформаційний простір, що акумулює всі дані бухгалтерського обліку та звітності, підготовлені в цифровому форматі. Створений інформаційний простір слугує надійною та актуальною базою для проведення подальшого глибокого аналізу та прийняття виважених управлінських рішень.

Перехід на цифровий формат подання фінансової звітності істотно розширює спектр можливостей для здійснення всебічного фінансового аналізу та забезпечення якісної інформаційної підтримки процесу прийняття обґрунтованих

управлінських рішень. Стандартизовані дані, представлені у машиночитних форматах (machine-readable), можуть бути ефективно оброблені за допомогою спеціалізованих програмних комплексів. Це створює передумови для автоматичного та оперативного розрахунку ключових фінансових індикаторів, а також для проведення комплексної оцінки поточного фінансового стану суб'єкта господарювання.

Зокрема, стандарт XBRL може виступати як надійна основа для проведення автоматизованого аналізу фінансової інформації. Сучасне спеціалізоване програмне забезпечення надає можливість не лише оцінювати загальний фінансовий стан, але й оперативно обчислювати широкий діапазон показників, таких як рівень фінансової стійкості, ліквідність активів, платоспроможність, ефективність ділової активності, рентабельність різних напрямків операційної діяльності та інші [5]. Завдяки цьому, керівництво підприємства отримує доступ до результатів аналізу практично в режимі реального часу. Це дозволяє оперативно відстежувати динаміку зміни важливих показників, здійснювати порівняльний аналіз з попередніми звітними періодами або встановленими плановими значеннями, та своєчасно і адекватно реагувати на виявлені позитивні чи негативні тенденції.

Незважаючи на низку очевидних переваг, процес цифровізації та автоматизації бухгалтерського обліку не позбавлений певних викликів та потенційних ризиків, які вимагають пильної уваги та розробки адекватних управлінських стратегій їх мінімізації:

Проблеми кібербезпеки: Трансформація фінансової інформації у цифровий формат неминуче підвищує ризики, пов'язані з несанкціонованим доступом, витоком або пошкодженням конфіденційних даних. Багато компаній стикаються з різноманітними загрозами інформаційній безпеці. Це зумовлює нагальну потребу у впровадженні надійних та багатошарових систем захисту даних, а також у регулярному оновленні та адаптації заходів безпеки до мінливого ландшафту кіберзагроз.

Фінансові аспекти: Процес впровадження та подальшого технічного обслуговування сучасних інформаційних систем може виявитися досить капіталомістким. Наприклад, вартість імплементації комплексних ERP-систем, таких як SAP, може сягати значних сум [9]. Це вимагає від підприємств ретельного фінансового планування та обґрунтування інвестицій у цифровізацію.

Кадрові питання: Забезпечення ефективного використання нових цифрових інструментів та технологій вимагає наявності у персоналу відповідних знань, навичок та компетенцій. Існує об'єктивна необхідність інвестувати в програми навчання та професійного розвитку співробітників, спрямовані на підвищення їхньої цифрової грамотності та здатності адаптуватися до нових умов роботи.

Висновки та перспективи розвитку

Запровадження цифрових стандартів звітності, зокрема XBRL та SAF-T, безсумнівно, сприяє підвищенню рівня точності, оперативності та глибини фінансового аналізу. Це надає підприємствам потужні інструменти для ефективного управління, контролю та прийняття обґрунтованих рішень. Комплексна автоматизація облікових процесів та електронного документообігу має

потенціал для суттєвого скорочення операційних витрат [12], проте, водночас, вимагає значних капіталовкладень у модернізацію технологічної інфраструктури та, що є особливо критичним, у забезпечення належного рівня інформаційної безпеки.

Для суб'єктів малого бізнесу, враховуючи їх специфіку та обмеженість ресурсів, оптимальним варіантом може стати вибір більш доступних та простих у впровадженні програмних рішень, наприклад, таких як MASTER:Бухгалтерія [10].

Подальший розвиток процесів цифровізації у фінансовій сфері, буде характеризуватися поглибленням інтеграції технологій штучного інтелекту (AI або ШІ). Це відкриває нові можливості для реалізації функцій аналітики, точного прогнозування фінансових показників та автоматизації складних аналітичних завдань. Перспективним напрямком є розширення використання технології блокчейн з метою забезпечення незмінності, простежуваності та підвищеної достовірності електронних документів та фінансових транзакцій.

Список використаних джерел:

1. *Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.*
2. *Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 09.05.2025).*
3. *Про затвердження перекладу Таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 13.11.2020 р. № 709. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Наказ%20709_.pdf (дата звернення: 09.05.2025).*
4. *Про затвердження Порядку надання документів великого платника податків в електронній формі : Наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2011 р. № 1393. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-12> (дата звернення: 09.05.2025).*
5. *Шигун М. М., Безверхий К. В., Пилипенко О., Юрченко О., Поддубна Н. Цифрові формати представлення фінансової інформації як база для проведення аналізу й аудиту діяльності суб'єкта господарювання. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2023. № 6(53). С. 233–246. DOI: 10.55643/fcaptr.6.53.2023.4165.*
6. *Дмитренко Е. С. Електронний аудит платників податків: проблеми запровадження в Україні. Київський часопис права. 2021. № 1. С. 45–49. DOI: 10.32782/klj/2021.1.7.*
7. *Kreston Ukraine. Підтримка SAF-T UA в Україні. URL: <https://kreston.ua> (дата звернення: 09.05.2025).*
8. *BAS Бухгалтерія : офіційний сайт. URL: <https://www.bas-soft.eu/soft/bas-mass/bas-accounting/> (дата звернення: 09.05.2025).*
9. *SAP Business One: Implementation Guide. URL: <https://digitalbs.com.ua/blog/skilky-koshtuye-vprovadzhennya-sap-business-one-i-yak-rozrahuvaty-roi/> (дата звернення: 09.05.2025).*

10. *MASTER:Бухгалтерія : офіційний сайт. URL: <https://www.conto.com.ua> (дата звернення: 09.05.2025).*
11. *Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікробізнесу за 2022 рік : статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ : Держстат України, 2023.*
12. *Петренко І. С. Економічні аспекти автоматизації обліку. Економіка та держава. 2022. № 12. С. 45–49.*
13. *М.Е.Дос : офіційний сайт. URL: <https://medoc.ua> (дата звернення: 09.05.2025).*
14. *Вчасно.ЕДО : офіційний сайт. URL: <https://vchasno.ua> (дата звернення: 09.05.2025).*
15. *DocuWare Cloud : офіційний сайт. URL: <https://www.docuware.com> (дата звернення: 09.05.2025).*
16. *Електронний документообіг / Міністерство цифрової трансформації України : офіційний сайт. URL: <https://thedigital.gov.ua> (дата звернення: 09.05.2025).*